AYDINLIK

sosyalist dergi

hikmet kıvılcımlı
mihri belli
aziz nesin
kenan öcal

N. Sargın
tarafından
TÜSTAV'a
bağışlanmıştır

NATO HALKIMIZIN DÜŞMANIDIR

TÜSTAV

tip'i örgüt olarak destekleyeceğiz

klasik anlamıyla strateji ve taktik nedir?

marcuse bir devrim peygamberi midir?

tiyatro sorunları üstüne düşünceler

Eylül 1969 **11**

İÇİNDEKİLER :

Mihri BELLİ	TİP'i Örgüt Olarak Destekliyeceğiz	337
	NATO Halkımızın Düşmanıdır	
Hikmet KIVILCIMLI	Klâsik Anlamıyla Strateji ve Taktik Nedir?	369
Kenan ÖCAL	Marcuse Bir Devrim Peygamberi midir?	390
BELGELER	Marcuse : Devrim İçinde Samimi Bir Sağcı mı Yoksa Ajan mı?	398
Aziz NESİN	Tiyatro Sorunları Üstüne Düşünceler	402
TARİHİMİZDEN	Türkiye Halk İştirakıyun Fırkasının BMM Hükûmetine Beyannamesi	410

Kurucular	Vahap Erdoğdu, Erdoğan Güçbilmez. **Doğu Perinçek**, Şahin Alpay, Seyhan Erdoğdu, **Gün Zileli, Cengiz** Çandar, Atıl Ant.
Kurucular Adına Sahibi	Gün Zileli, Cengiz Çandar, Atıl Ant, Ömer Özerturgut.
Sorumlu Yazı İş. Md.	Vahap Erdoğdu
Teknik Yönetmen	Yavuz Tarakçıoğlu

İdare Yeri	Süleyman Sırrı Sok. 2/12 Yenişehir — Ankara
Abone Adresi	P. K. 100, Cebeci — Ankara
İstanbul Temsilcisi	Fuat Fegan Babıali Cad. 29 Cağaloğlu — İstanbul
Abone Şartları	Türkiye / yıllık 50 TL., altı aylık 25 TL., Avrupa ve Ortadoğu / yıllık 75 TL., altı aylık 40 TL.,Diğer ülkeler / yıllık 125 TL., altı aylık 65 TL.
İlân Şartları	Tam sayfa 800 TL. üzerinden hesaplanır. Yayın ilânları indirimlidir.
Dizgi ve Baskı	İş Matbaacılık ve Ticaret Tel : 11 92 83, Ankara
İstanbul Dağıtımı	Fuat Büte, Ankara Cad. No. 34 Tel : 27 89 49
Ankara Dağıtımı	Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi
Ege Bölgesi Dağıtımı	Orhan Özşişman, 452. Sok. 5 — İzmir Tel : 38786

L. Yılmaz
tarafından
TÜSTAV'a
bağışlanmıştır

TİP'i, örgüt olarak destekleyeceğiz

İkinci Dünya Savaşından bu yana Türkiye'de uygulanan Filipin tipi parlamenter demokrasinin periyodik seçim kampanyalarından birinin içindeyiz. Bundan önce olduğu gibi, bu kez de, seçimlere katılan partilerden her biri, eğilimleri ne olursa olsun, bir temel ilkede görüş birliği durumundadırlar: Filipin tipi demokrasinin oyun kurallarına sadık kalmak; bu siyasî düzen sınırlarını aşmayacaklarına dair önceden teminat vermiş bulunmak. Ecevit'in «düzen değişikliği»nin de, Aybar'ın «Türkiye sosyalizmi»nin de bu sınırlar içinde, Filipin tipi demokrasi şartlarında gerçekleştirilmesi söz konusudur.

Türkiye'de çeyrek yüzyıllık bir tarihi olan Filipin tipi demokrasinin sicili ortadadır. Yapılan şu kadar seçimi, her seferinde, toplumdaki karşıdevrimci sınıfların ve emperyalizmin desteğini sağlayabilmiş olan en sağdaki parti kazanmıştır. Yalnız bu gerçekten bile, bizde uygulandığı şekliyle, sola kapalı ama sağa alabildiğine açık burjuva parlamentarizminin gerici akımların gelişip güçlenmelerine elverişli bir ortam teşkil ettiği sonucunu çıkarmak mümkündür. Bundan çıkarılacak bir başka sonuç da gerici akımlara elverişli bir siyasî ortamın, yani bugünkü Türkiye düzeninin savunuculuğuyla gerçek devrimciliğin bağdaşamayacağı sonucudur. Hiç şüphe yok ki, Filipin tipi demokrasinin yerini, toplumdaki bütün sınıf ve zümrelerin kendi öz örgütlerini engelsiz kurabildikleri ve toplumsal gelişmeyi

gerçek güçleriyle orantılı biçimde etkileyebildikleri özgürlük düzeninin alması uğruna mücadelenin, gerçek demokrasi uğruna mücadelenin başlıca devrimcilik görevi olduğunu kavrayamayan ve bu mücadeleye katkıda bulunmayan politikacının ağzından çıkan «reform» gibi, «sosyalizm» gibi sözcükleri ciddiye almanın imkânı yoktur. Böyleleri, kendilerine ve temsil etme iddiasında bulundukları akıma taktıkları sıfatlar ne olursa olsun, Filipin demokrasisi oyunun aktörlerinden başka bir şey değildir. Bu politikacılar işin aslında dolaylı yoldan da olsa, kurulu sömürü düzenin savunucusu statükocularıdır.

Türkiye seçmeninin tercihine sunulan yarım düzineyi aşkın partiler arasında, hiç değilse bu bakımdan, yani komprador kapitalizminin siyasî üst-yapısı olan Filipin tipi demokrasiye kaderlerini bağlama bakımından önemli bir fark yoktur.

Bu böyledir ama, bu gerçekten hareket ederek, politika yelpazesinde yer alan sekiz parti arasında hiç bir fark gözetmemek devrimci açıdan yanlış bir davranış olur. Emperyalizm-işbirlikçi sermaye-feodal mütegallibe üçlü ortaklığının politika alanında baş temsilcisi olan bir AP ile oportünist yönetiminin bütün baltalamalarına rağmen gene de birçok gerçek sosyalistin bağrında barınabildiği yelpazenin sol kanadındaki bir TİP'i aynı sepete koymak, toplumun resmini en ince ayrıntıları ve en hafif renk tonlarını belirterek çizmekle yükümlü bulunan bir devrimcinin düşmemesi gereken bir hatadır.

Biz hiç bir zaman TİP'in başında şu anda çöreklenmiş bulunan Aybar kliğini, ya da onunla suç ortaklığı ve kader birliği durumunda bulunan sabte Aren muhalefetini TİP gövdesiyle özdeş saymadık ve oportünistlerin bu partide er-geç etkisiz duruma getirilerek parti yönetiminin partinin asıl sahipleri olan gerçek sosyalistlerin eline geçeceği ve böylelikle TİP'in adına lâyık bir sosyalist örgüt olma yolunda ilerlemeler kaydedeceği umudunu yitirmediğimizi açıkça belirttik. Bu tutumumuz, TİP'i öteki partilerden ayırdettiğimizi ve bu siyasî örgüte sosyalist tabanın ağırlığını koymasıyla gerçekten sosyalist bir niteliğe kavuşma şansını tanıdığımızı gösterir. Bu günlerde TİP içindeki sosyalistlerin oportünist yönetime karşı vermekte oldukları mücadele, bu örgüte karşı özel tutumumuzun ne kadar haklı olduğunun bir kanıtı sayılmalıdır. TİP içindeki sosyalist mücadele, parti tüzüğünün uygulanması ve parti içi demokrasinin gerçekleştirilmesi gibi, örgüt tabanının gerçek özlemlerini temsil eden bir kongrenin partinin başına sosyalist bir yönetim geçirmesi gibi gerçekleşmesi pekâlâ mümkün olan gerçekçi bir amaç uğruna verilmektedir. Bu amaca varılması bu partinin sosyalist örgüt niteliği kazanması yolunda önemli bir adım olacaktır. Ama mücadele burada bitmiyor. Bu adımı anti-demokratik 141. ve 142. maddelerin kaldırılması, Siyasî Partiler Kanununun, Seçim Kanununun anti-demokratik hükümlerinin değiştirilmesi v.b. mümkün kılacak olan ortamın yaratılması yolunda yoğun bir kollektif çalışmanın izlemesi gere-

kecektir. Ancak bu demokratik adımlar atıldıktan sonradır ki, Türkiye'de gerçek bir özgürlük ortamı yaratılmış olmasından söz edilebilecek ve bu ülkenin proletaryası, nitelik değiştirmiş bir TİP çatısı altında kendi öz sosyalist siyasî örgütüne kavuşmuş olacaktır. Ve bu, yalnız Türkiye proletaryası için değil, aynı biçimde gerçek örgütlenme ve politika alanında kendi öz partisiyle temsil olunma olanaklarına henüz sahip bulunmayan Türkiye'nin şehir ve köy küçük-burjuvazisi için de, burjuvazinin millî kolu için de söz konusudur. Onların da ayrı ayrı siyasî örgütlerini kurmaları meselesi çözülmüş değildir. Çünkü Filipin tipi demokrasi şartları içinde tıpkı proletarya gibi küçük-burjuva da, millî burjuva da kendi öz siyasî örgütünü tam özgürlükle kurma ve politika alanında gerçek gücüyle orantılı olarak etkide bulunma olanağından mahrumdur.

Ancak Filipin tipi parlamentarizm tarihe karıştıktan ve Türkiye'de gerçek bir demokratik özgürlük ortamı gerçekleştikten sonradır ki; ancak Türkiye proleteri de, şehir ve köy küçük-burjuvası da, millî burjuvası da millî güçler olarak toplumsal gelişmemizi ulusal yönde etkileyebildikleri mutlu güne vardıktan sonradır ki bu ülkede yalan söylemeden demokrasi olduğundan söz edilebilecektir.

Belli şartların yerine gelmesi ile devrimci bir niteliğe kavuşması söz konusu olan TİP'e karşı, devrimci olarak, elbette ki kayıtsız kalamayız. TİP örgütüne karşı yakın ilgimiz, bu örgütün sosyalist tabanının önemini gözönünde tutarak destekleme şeklinde tezahür etmelidir. Aynı şeyi öteki partilerden hiç biri için söyleyemeyiz. CHP'nin saflarında bulunan ve «bu düzen değişmelidir» sloganını ciddiye alarak partilerinin dönüşümcü bir randikal küçük-burjuva partisi payesine yükseldiğini görmek isteyen ilerici unsurlara karşı dıştan hayırhah bir tutum takınmamız tabii bir şeydir. Ama TİP tabanındaki sosyalistlere karşı tutumumuz dıştan hayırhahlıktan çok öte bir tutumdur. Türkiye'nin sosyalistleri TİP içinde olsunlar dışında olsunlar içiçedirler ve devrimci mücadelede omuzomuza durmak yükümlülüğündedirler.

Ama öte yandan TİP yönetici kliğinin bu sosyalist dayanışmayı baltalamak, sosyalist safları bölmek için elinden geleni yaptığı da bir gerçektir. Aybar kliği, kendi deyimi ile, «tepeden inmecilik» zihniyeti ile hareket ederek parti tabanının iradesini çiğnediği ve burjuva partilerinin bir buluşu olan anti-demokratik kontenjan müessesesinden medet umduğu, bundan son katresine kadar yararlandığı bilinmektedir. Aybar kliği 23 kontenjan adayını, aday listeleri başına geçireceğini ilân etmiştir. Kontenjan müessesesinin taşıdığı gerçek anlam parti örgütüne güvensizlik ve tüm organların aşağıdan yukarı seçimle kurulmasını emreden sosyalist örgütlenme ilkelerine meydan okumadır. Aybarcıların kontenjandan mümkün olan azamî ölçüde yararlanmaya kalkmaları, bu oportünist kliğin parti örgütünde itibarını ne ölçüde yitirmiş olduğunu, tabanda ne ölçüde kopmuş olduğunu gösterir. Üstelik kontenjandan bu ölçüde yararlanılması gerici partilerin ek-

meğine yağ süren ve sosyalist oyların oranını düşüren sonuçlar verecektir. Belli bir ilde o bölge sosyalistlerinin güven ve sevgisini kazanmış kimseler yerine aday listesi başına güvene lâyık olmayan bir Aybarcının konması, TİP'e verilecek olan sosyalist oyların sayısını olumsuz şekilde etkileyeceğini söylemek kehanet değildir. Örneğin bir Malatya ilinde, bir Kars ilinde ya da Yozgat'da il parti örgütünün seçtiği adayların itilmesi ve yerlerine Aybarcı oportünistlerin aday gösterilmesi, sosyalist oyların yarı yarıya, hattâ daha da azalması sonucunu vereceği tahmin edilmektedir.

TİP örgütünün her şeye rağmen devrimci açıdan öteki partilerle bir tutulmaması ve desteklenmesi gerektiğini söyledik. Peki gelecekte gerçekleşmesi sözkonusu olan bir umuda bağlanarak öteki partilerle aynı sepete koymasak da, parti tabanını temsil etmeyen, o tabanın güven ve desteğini kazanmamış bazı oportünist politikacıları milletvekili seçmek ve böylelerine emekçilerin davasına aykırı olan oportünist görüşlerini yaymak için maddî ve manevî olanaklar sağlamak doğru bir davranış sayılabilir mi?

Bu soruyu cevaplandırırken oportünistlerin düştüğü hataya düşmemeliyiz. Onlar gibi milletvekilliğinin, meclis grubunun bir sosyalist parti örgütü içindeki nispî önemini abartmamalıyız.

Seçim zamanı emekçi halka, özellikle köy emekçilerine gitme zamanıdır. Onlara Millî Demokratik Devrim davamızı anlatma, onları bilinçlendirme, örgütlendirme, emekçi ile ömür boyu sürecek olan sıkı bağlar kurma zamanıdır. Emekçiden öğrenme, onunla temasımızda kendi sosyalist bilincimizi bileme zamanıdır. Bir devrimci için asıl önemli olan budur. Bu arada bir oportünist politikacı milletvekili seçilmiş ya da seçilmemiş, gidip meclisteki sandalyasını ısıtma olanağına kavuşmuş ya da kavuşmamış pek önemli değildir. Son seçimlerde TİP Malatya'dan 21 bin oy aldı. Bu bir başarıydı. Bu başarıyı sağlayan köy köy dolaşarak köylüye emekçilerin davasını anlatan proleter devrimcileri idiler. Aday listesi başına geçme olanağını sağlamış politikacı değil. Kimdir sonunda kazançlı çıkan? Proleter devrimcileri mi? Yoksa oportünist politikacılar mı? Hiç şüphe yok ki birincileri. Ve adayın milletvekili seçilip seçilmemesi bu sonucu değiştirmez. Bütün Türkiye yüzeyinde, ufak tefek farklarla, durum aynıdır.

TİP'i örgüt olarak desteklemekle gerçek sosyalistler hiç bir şey kaybetmeyecekler, tersine TİP'in gerçek bir sosyalist örgüt niteliğine kavuşması yolunda mücadele etmekte olan TİP tabanındaki sosyalist kardeşlerinin işini kolaylaştıracaklardır. Onlar böylelikle bu mücadeleye katkıda bulunacaklar ve çok şey kazanacaklardır. Bugünün Türkiye ortamında sosyalist, başarıyı meclise soktuğu milletvekili sayısıyla ölçmez. Kaybedecek olanlar, milletvekilliği pâyesine ulaşsalar da, oportünist politikacılar olacaktır.

Ancak, kontenjan yoluyla aday listesi başına getirilen Aybarcı politikacının olumsuz kişiliği, TİP'e verilecek olan oyları önemli ölçüde azaltacağı ve dolayısıyla gerici partilerin oy oranını yükselteceği kesin olduğu durum-

larda, şartlar da elverişli olduğu takdirde, sosyalist oyların toplamını artırmak amacıyla bazı illerde bağımsız sosyalist adaylar gösterilebilir ve gösterilmelidir. Bunu yaparken de amacımız emekçi halkın umudunu Filipin tipi demokrasi şartlarında sağlanacak kazançlara bağlamak gibi bir tutum **olmamalıdır.**

Evet, er-geç sosyalist bir kimliğe kavuşacağı umuduyla örgüt olarak TİP'i destekleyeceğiz, ya da şartların gerektirdiği yerlerde sosyalist oyların oranının azalmasını önlemek amacıyla gösterdiğimiz bağımsız sosyalist adaylara oylarımızı vereceğiz, ama bir an için bile hatırdan çıkarmadan ki, emperyalizmin Türkiye egemen çevreleriyle birlikte bize kabul ettirmiş olduğu bu düzen gerçek demokrasi değildir ve biz bu davranışımızla Türkiye'de karşı-devrimin bir aracı görevini yerine getirmiş olan Filipin tipi demokrasiye angaje olmamaktayız; bir an bile hatırdan çıkarmadan ki, Türkiye'de komprador kapitalizminin siyasî üst-yapısı niteliğini taşıyan bu düzeni değiştirmek ve yerine tüm millici sınıf ve zümrelerin güçleriyle orantılı biçimde temsil edileceği gerçek demokrasiyi kurmak millî görevimizdir ve biz bu görevi yerine getirmediğimiz sürece Türkiye'de halk için halkın yönetimi bir hayal olarak kalacaktır; bir an bile hatırdan çıkarmadan ki, desteklediğimiz örgüt TİP'i, şu andaki oportünist yönetimi, sahte Aren muhalefeti ile birlikte, değiştirmekle yükümlü bulunduğumuz kurulu sömürü düzenine demokratik bir kisve kazandırma ve yığınları aldatma aracı durumuna düşürme çabasındadırlar; ve TİP'i gerçek sosyalist örgüt kimliğine kavuşma yolunda ilk adımı atabilmek için oportünistleri bu örgüt içinde etkisiz duruma getirmek şarttır. Ve gene hatırdan çıkarmadan ki, bu ilk adım atıldıktan sonra Türkiye emekçilerini ve toplumumuzdaki öteki millî güçleri kendi öz siyasî örgütlerine kavuşturacak olan gerçek demokratik özgürlük ortamını yaratma yolunda bizi büyük görevler beklemektedir.

MİHRİ BELLİ

NATO halkımızın düşmanıdır

4 Nisan 1949'da imzalanıp, imzalayan devletlerin üçte ikisinin onay belgelerini 24 Ağustos 1949'da Washington'daki kasaya teslim etmeleriyle, bu tarihte yürürlüğe giren NATO, kuruluşunun yirminci yılını tamamlamaktadır.

NATO Andlaşmasının 13. maddesi şöyle diyor: «Andlaşma yirmi yıl yürürlükte kaldıktan sonra, tarafların herbiri Amerika Birleşik Devletleri Hükûmetine feshi ihbar ettikten bir yıl sonra, kendisine taallûku itibariyle andlaşmaya son verilecektir...»

Bir yıl kadar önce, 308 üniversite öğretim üyemiz NATO'nun yurt savunmamızda faydalı olmadığı kuşkusundan hareketle, bu konunun kamu oyunda her yönüyle tartışılmasını istemişti. Üniversite öğretim üyelerinin bu yurtseverce hareketinden bir yıl sonra, NATO'nun yirminci yılını doldurduğu şu günlerde, övgü niteliğindeki birkaç yazının dışında, NATO konusunda kamuoyumuzun tam bir sessizlik içinde bulunduğunu görmekteyiz.

NATO emperyalizminin saldırgan askerî örgütüdür. Büyük dünya tekellerinin yayılma siyasetinin saldırgan bekçisi ve âletidir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra emperyalist dünya sisteminin sömürü alanları daha da daralmıştır. Elde kalan sömürü alanlarının korunması, kaybedilmiş olanların geri kazanılması ihtiyaçlarının doğurduğu emperyalist güçleri birleştirerek örgütleme tedbirlerinin askerî alandaki tezahürü NATO'dur. Dünya emperyalist sistemi içindeki ikinci derecede emperyalist ülkeler, en büyük emperyalist ülke olan ABD'nin önderliğinde güçlerini birleştirme gereğini duymuşlardır. Bu kaynaşık askerî gücün hedefi, dünya tekellerinin sömürü alanlarını korumak ve bunlara yenilerini katmak olmuştur. Bu niteliğiyle NATO, insanlık tarihinin devirden devire daha gür ve verimli bir şekilde akan seli önüne gerilmiş olan, er-geç yıkılmaya mahkûm bir engel, yeryüzünün tekeller şeklindeki soyguncu çetelerinin er-geç çökertilecek olan kalesidir.

İkinci Dünya Savaşı yıllarından itibaren Türkiye'nin kaderini ele geçiren ve Mustafa Kemal'in «tam bağımsızlık» ilkesini rafa kaldıran işbirlikçi sermayedarlar ve feodal mütegallibenin dünya tekelleriyle birlikte kurdukları iç sömürü düzenini yeterli güvenceye sahip görmemeleri nedeniyle ısrarla istemeleri üzerine Türkiye NATO'ya girmiştir. Pençesini geçirdiği Türkiye'de NATO, bir yandan dünya tekelleri ile yerli işbirlikçilerinin içerdeki sömürülerini korumakta, bu niteliğiyle içeriye dönük ve Türkiye halkının devrimci hareketine karşı bulunmakta, öte yandan Türkiye'nin dünya güçler dengesinde önemli bir ağırlığı olan siyasî, iktisadî, askerî, stratejik varlığını dünya emperyalist sisteminin saldırgan yayılma siyasetine âlet etmektedir.

NATO, Türkiye halkının düşmanı olduğu kadar, dünya emperyalist sisteminin sömürü alanlarını daha da daraltacak olan bütün dünya halklarının millî kurtuluş mücadelelerinin de düşmanıdır. NATO, insanlığı ileri aşamalara ulaştıracak olan bütün ilerici hareketlerin karşısındaki önemli bir engel, yıkılması gerekli bir güçtür. Başka askerî ve siyasî ittifaklarla bütün güçlerini siyasî ve askerî planda örgütlemiş ve bütünlemiş olan dünya emperyalizminin stratejik planda en önemli örgütü, dolayısıyla yeni sömürgeciliğin sultası altındaki dünya halklarının millî kurtuluş mücadelelerinin, sosyalist dünya sisteminin ve barışın baş düşmanıdır.

NATO, Amerikan halkının da baş düşmanıdır. Başta ABD olmak üzere, bütün emperyalist ülkelerin, devrimci proletaryaları önde gelmek üzere, bütün demokratik güçlerinin önündeki en güçlü engel NATO'dur. NATO, dünya emperyalist sisteminin ayakta kalmasına en büyük katkıda bulunarak, emperyalist ülkelerdeki devrimci gelişmeleri de engellemektedir. Proletaryanın devrimci hareketinin tekelci devlet kapitalizmine karşı açık bir tehdit halini aldığı İtalya'da, İtalyan emekçilerinin aydınlık yarınlarını kurmak üzere toplumun kaderine proletaryanın hakim olması ihtimalleri karşısında, NATO'nun kaynaşık askerî gücünün parçası olan İtalya ordusunun, Yunanistan'da olduğu gibi, önceden hazırlanmış NATO planları çerçevesinde iktidara el koymaları ve İtalya'da tekrardan tekellerin kaba güce dayanan iktidarı olan faşizmi kurmaları ihtimalinden açıkça söz edilebilmiştir.

Türkiye'de emperyalizm ve işbirlikçilerinin en güçlü oldukları İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki en karanlık dönemde, Amerika'ya yaranma ve tavizciliğin alıp yürüdüğü, Amerika'nın açıkça eleştirilemediği zamanda, Türkiye'deki sosyalistler ve diğer yurtseverler, ellerindeki sınırlı imkânlarla en büyük tehdit ve tehlikelere göğüs gererek halkımızı NATO'ya, emperyalizme, Amerika'nın Türkiye'deki yuvalanma siyasetine karşı uyarmak için var güçleriyle mücadele etmişlerdir. Yurtsever Türkiye devrimcilerinin bir kısmı, bu eylemlerinden dolayı, on yıldan fazla süren karanlık baskı döneminin çoğunu hapislerde ve sürgünlerde geçirmişlerdir.

1960'dan sonraki yıllar, Türkiye'de anti-emperyalist hareketin çığ gibi büyüdüğü, «tam bağımsızlık» fikrinin en uyanık unsurlardan başlayarak hızla halk yığınlarına doğru yayıldığı bir dönemdir. Bu dönemde Türkiye'nin devrimci birikimini içinde toplayan TİP, yoğun bir anti-emperyalist kampanya yürüterek, Türkiye'yi yarı-bağımlı bir ülke durumuna düşüren vesayet ilişkilerinin birer birer somut olarak ortaya konmasında ve NATO'nun gerçek yüzünün halkımız tarafından tanınmasında geniş ölçüde etkili olmuştur. Bu kampanyaya paralel olarak, asker-sivil aydın zümre saflarında da anti-emperyalist ve NATO'ya karşı bilincin geliştiği görülmüş, Türkiye halkının uyandırılmasına bu safların bazı mensuplarının da aktif olarak katıldıkları görülmüştür. Bu gelişmeler CHP yönetimini NATO ve Amerika ile ilişkilerimizi gözden geçirmek ve bu ilişkilerde bazı değişiklikleri önermek zorunda bırakmıştır. Son bir iki yıl içinde NATO ve Amerika'ya karşı yürütülen devrimci hareketin daha da güçlenerek aktif biçim-

ler aldığı görülmüştür. Devrimci gençliğin «Tam bağımsız gerçekten demokratik Türkiye» ilkesi etrafında güçlerini bir araya getirmesinden sonra NATO ve Amerikan emperyalizminin Türkiye'deki talihi olumsuz yönde gelişmeler kaydetmiştir. ABD, Türkiye'ye lâyık gördüğü gizli servis ajanı olan bir Büyükelçisini kısa zamanda geri çekmek, Altıncı Filo ziyaretlerini ertelemek, halkımızın mücadelesi karşısında Türkiye'deki ilişkilerini eşitlik esasına göre düzenliyeceği izlenimini vererek bir oyalama siyasetini gerçekleştirebilmek için İkili Anlaşmaları gözden geçirme politikasını sahneye koymak, Türkiye'de barış gönüllülerinin ve önemsiz ölçüde de olsa askerî birliklerinin sayısını azaltmak zorunda kalmıştır.

Ancak, NATO'nun yirminci yılını tamamladığı şu günlerde, NATO konusunda Türkiye'ye, ne yazık ki, tam bir sessizlik hakim görünmektedir. Fransa devlet başkanı bulunduğu devrede De Gaulle gibi bir emperyalist devlet yöneticisinin «Fransa'nın bağımsızlığıyla bağdaşmadığı» gerekçesiyle fiilen NATO'dan ayrıldığı unutulmuş gibidir. **London Times** gibi tutucu İngiliz gazetelerinin Türkiye için çıkardıkları özel sayılarda «NATO Türkiye'yi Savunmuyor» başlıklı yazılarda Türkiye aydınlarının bir zamanlar heyecanla haykırdıkları fikirlere yer vermesinin hiç bir etkisi görülmemektedir. Bir zamanlar en hararetle anti-emperyalist ve NATO'ya karşı kampanyanın yürütücüsü olan TİP'in yönetici kliğinin sert esen rüzgârlar karşısında artık emperyalizme boyun eğmiş olduğu, seçim hesapları içinde, emperyalizme karşı mücadeleyi çoktan beri terkettiği yetmemiş gibi, NATO'nun yirminci yılını doldurması olayını sessizlikle geçiştirdiği gözden kaçmamaktadır.

Anti-emperyalist bilincin hızla yaygınlaşması ve ABD'nin içerdeki politikasını yürüten AP iktidarının bu gelişmeyi önlemekte yaya kalması ve hattâ bir ölçüde sallanmaya başlaması karşısında, ABD'nin Türkiye'de çeşitli kapıları çaldığı, bir kısım eşikleri aşındırdığı ve karşılıklı taviz esasına dayanan yeni dostluklar aradığı gözden kaçmamaktadır. ABD'nin bu yeni teşebbüslerinin vermiş olduğu en önemli sonuç, Türkiye'deki NATO'ya karşı uyandırma ve bilinçlendirme eyleminin gevşemesi, duraklamasıdır.

Aydınlık ve Türk Solu, iki önemli noktaya dikkatleri çekmeyi tarihî bir görev bilmektedir. Önce, dünyanın bir kısmına egemen en büyük gerici güç olan ABD ile karşılıklı ilişkiler ve NATO konusunda tavize dayanan her uzlaşma, gerçekte bu uzlaşmaya katılan en ileri güçleri eylemsizleştirme ve giderek tasfiye sonucunu verecektir. Bu gibi uzlaşmaları sağlarken ABD emperyalizminin gerçek amacı bundan başka birşey değildir. İkincisi, Türkiye'de emperyalizmin uzlaşmaz düşmanı olan proleter sosyalistleri bugün ulaştıkları güç noktasında bütün imkân ve varlıklarıyla dünya emperyalizminin ve NATO'nun karşısında yer almaktadırlar. Proleter sosyalistlerinin gür sesi uzlaşmalarla sağlanan sessizliği bozacak, halkımızın NATO'ya ve emperyalizme karşı uyandırılmasının yükü proleter sosyalistleri tarafından omuzlanacak ve bir avuç gayrı millî unsur dışında Türkiye toplumundaki

bütün millî güçlerin gerçek özlemine tercüman olunarak Türkiye'nin tam bağımsızlığına kavuşmasını sağlayacak devrimci birikim yaratılacaktır

Emperyalizme ve NATO'ya karşı yürütülen devrimci hareket çok değerli birikimler sağlamıştır. Mücadelenin bu safhasında amaç, çıkarları emperyalizm ve işbirlikçileri ile çelişen halkımızın emperyalizm ve NATO konusunda uyandırılıp bilinçlendirilmesiyle birikim sağlamaktır. Ancak bütün millî sınıf ve tabakalara anti-emperyalist bilinç mâledildikten, bütün millî sınıf ve tabakalar bağımsız örgütleriyle ve tam bir güçbirliği halinde mücadele alanında yerlerini aldıkları zaman, emperyalizme ve NATO'ya karşı zafer imkânları doğacaktır. Ancak, o zaman Türkiye emperyalizmin ve onun saldırgan askerî örgütü NATO'nun pençesinden kurtarılabilir, tam bağımsız bir ülke payesine ulaşabilir. Kazanılacak zaferin kalıcı olması, millî demokratik devrimin bütün yönleriyle, derinlemesine gerçekleştirilmesine bağlıdır. Millî sanayiine, bu arada millî savaş sanayiine sahip, iktisadî kaderini kendi ellerine almış, iç ve dış politikada tam bağımsız, bütün millî sınıf ve tabakaların kendi bağımsız örgütleriyle ve güçleri oranında siyaset sahnesinde temsil edildikleri gerçekten demokratik Türkiye'nin kurulmasıyla emperyalizme ve NATO'ya karşı zafer, Türkiye halkının bilinçli ve örgütlü gücüne dayanılarak kazanılacaktır.

Milliciliğinden ve yurtseverliğinden şüphe edilemiyecek birçok çevrelerin, Türkiye'nin bugünkü durumuna ve güçler dengesine bakarak, bir çeşit umutsuzlukla, ABD emperyalizmi ve NATO'ya karşı daha esnek ve bazı noktalarda tavizci bir politikayı «gerçekçilik» saymaları, toplumumuzdaki devrimci mücadelelerin birikiminin ileri safhalarda gerçekleştireceği güç dengelerini, ortaya çıkaracağı durumları görememenin yarattığı yılgınlıktan ileri gelmektedir. Türkiye'nin tam bağımsızlığına kavuşması ve gerçekten demokratik bir toplum durumuna ulaşması kolayca, yarın ulaşılacak bir hedef değildir. Millî demokratik devrim hedeflerinin eksiksiz gerçekleştirilmesi büyük mücadelelerden sonra mümkün olabilecektir. Bu mücadeleler içinde, bugünkü nisbeten elverişsiz mücadele koşulları, halkımızın bilinçli ve örgütlü ulusal güçler topluluğu durumuna yükselmesi oranında, yerini daha elverişli müıadele koşullarına bırakacaktır. Yurtseverlerin görevi, kendilerinin tasfiyesiyle sonuçlanacak tavizci tutumlarla geçici ilerlemeler sağlamak değil, Türkiye'yi kesin ve kalıcı zafere götürecek olan decrimci birikimi sağlamak için, anti-emperyalist mücadelenin somut bir hedefi olarak halkımızın NATO'ya karşı bilincini geliştirmektir.

NATO, halkımızın düşmanıdır. NATO halkımızın emeğini sömüren iç ve dış soyguncu çetelerinin er-geç çökertilecek olan kalesidir. NATO, Mustafa Kemal'in haysiyetli millî kurtuluş ordusunun düşmanıdır. NATO halkımızın başının üstünde duran nükleer ölüm tehdididir. NATO barışın düşmanıdır. NATO bütün dünya halklarının düşmanıdır.

Kahrolsun emperyalizm, kahrolsun NATO!
Yaşasın Mustafa Kemal'in «istiklâl-i tam» ilkesi için mücadele!

AYDINLIK - TÜRK SOLU

aydınlık'ta dünya ve türkiye

Gerici parlamentarizm emperyalizmin hâkimiyet aracıdır

Ekim ayında yapılacak millet meclisi seçimlerinin yaklaşmış olması, seçimler karşısında proleter devrimcilerinin görüşlerinin ve görevlerinin bir defa daha ve olanca açıklığıyla ortaya konmasını gerektiriyor.

Önce şunu belirtelim. Proleter devrimcileri, ister kapitalist toplumlarda sosyalist devrim için verilen mücadele şartları altında olsun, ister millî demokratik devrim mücadelesinin verildiği şartlar altında olsun, ilke olarak parlamenter mücadeleye sırt çevirmezler. Parlamenter mücadeleden yığınlarla bağ kurmak, yığınların siyasî eğitimini sağlamak ve yığınları örgütlemek için, parlamenter mücadelenin verdiği bütün imkânlardan sonuna kadar yararlanırlar. Türkiye proleter devrimcilerinin parlamenter mücadeleye bakışı da esas olarak bu olmalıdır. Ama bu ilke Türkiye'deki parlamentarizmin gerici niteliğini ve emperyalizm - işbirlikçi burjuvazi - feodal mütegallibe ittifakının Türkiye üzerindeki politik - ideolojik hegemonyasının bugün için temel aracı ve teminatı olduğunu unutturamaz.

Türkiye'de gerici parlamentarizm, emperyalizmin tahakküm aracıdır. Gerici parlamentarizmin ülkemize sokulduğu İkinci Dünya Savaşı sonrası şartları altında olduğu kadar, bugün de gerici parlamenterizm, emperyalizmin hegemonyasını sürdürmek için kullandığı en etkin ve güvenilir araçtır. Bunun niye böyle olduğunu kavrayabilmek için, gerici parlamentarizmin Türkiye'ye sokulma nedenlerini doğru tesbit etmek gerekir.

İkinci Dünya Savaşı ertesinde, Türkiye'de siyasî iktidarı tek başına elinde bulunduran CHP, bünyesinde hem milliyetçi ve demokratik eğilimler taşıyan küçük burjuva kökenli asker - sivil aydın zümreyi, hem de işbirlikçi burjuvazinin ve feodal mütegallibenin temsilcilerini toplamaktadır. O güne kadar izlenen «millî iktisat», yani millî burjuvaziyi güçlendirme politikasının, yarı - sömürge, yarı - feodal yapının tasfiye edilmemiş olması dolayısıyla, işbirlikçi burjuvaziyi ve feodal mütegallibeyi daha da güçlendirmesi, bu iki işbirlikçi sınıfın emperyalizme dayanarak, asker - sivil aydın zümreye karşı verdiği sınıf mücadelesinde çok daha ağır basarak, onun millîci niteliklerini ezmesi, 1940'lardan itibaren CHP içindeki kuvvet dengesini değiştirmiş ve CHP, esas olarak, işbirlikçi sınıfların hâkimiyeti altına girmiştir. Ancak, CHP Atatürk'ün, millî kurtuluş mücadelesinin örgütüdür ve kaynağında demok-

ratik ve millîci kökler vardır. CHP'nin tek parti iktidarı emperyalizmin ve yerli ortaklarının Türkiye üzerindeki hegemonyasının tam ve güvenilir bir aracı olmayacaktır. İşte bunun için emperyalizm, Türkiye'yi gerici parlamenterizme zorlamıştır. Burjuva demokratik devriminin tamamlanmadığı, kapitalizm-öncesi toplum yapısının kalıntılarının kuvvetle barındığı Türkiye toplumuna, Batıda burjuva demokratik devrimlerin ürünü olan burjuva parlamentarizmi aşılanmıştır. Terakkiperver Fırka (1925) ve Serbest Fırka (1930) tecrübeleri, parlamentarizmin karşı-devrim yönünde işleyeceğinin açık ve kesin kanıtlarını ortaya koymuştur. Parlamentarizm, anti-kemalist karşı-devrimi perçinleyecektir. Ancak parlamenter olanakların açılmasının, devrimci hareketlerin de gelişmesine imkân vermesi ihtimaline karşı, devrimci partilerin faaliyet göstermelerine ve yaşamalarına imkân verilmeyecektir. Nitekim, 1946'da faaliyete geçen Emekçi ve Köylü Sosyalist Partisi, kuruluşundan on ay sonra kapatılacak, üyeleri faşist baskılara hedef olacaktır.

Gerici parlamentarizm işte bu şartlar altında, emperyalizmin bu yöndeki zorlamalarıyla, toprak reformu tehlikesine karşı ayaklanan «Dörtlü Takrir» ci büyük toprak sahiplerinin başını çektiği ve aydın zümrenin liberal-demokrat kesiminin de dahil olduğu çeşitli muhalif çevrelere dayanılarak Türkiye'ye sokulmuştur. Başlangıçta CHP'ye karşı sağdan muhalefete geçen işbirlikçi burjuvazi ve feodal mütegallibe ile soldan muhalefet eden liberal-demokrat aydınları bağrında toplayan DP hareketi, zamanla, dünya şartları, yani Amerikan emperyalizminin dünya emperyalizminin baş temsilcisi olarak dünya sahnesine çıkarak Türkiye'yi hâkimiyeti altına alması ve buna bağlı olarak Türkiye'deki sınıf mücadelesinde işbirlikçilerin hâkim durama gelmeleriyle, kısa zamanda kesin olarak emperyalizmin Türkiye'deki çıkarlarının baş temsilcisi kimliğini kazanmıştır.

İşçi ve emekçi köylü sınıflarına kendi öz örgütleriyle parlamenter mücadeleye katılma imkânı tanımayan gerici parlamentarizm, feodal kalıntıların iktisadî ve ideolojik baskısı altında olan geniş emekçi yığınlarının oylarını, bağımsız olarak siyasî karar alma durumunda olmayan ve oylarını kendilerini ezenlerin gösterdikleri yönde kullanan yığınların sözde «millî irade»sini, devrimci eğilimler taşıyan asker-sivil aydın zümreye karşı emperyalizm - işbirlikçi burjuvazi - feodal mütegallibe gerici ittifakının desteğine vermiş, emperyalizm ve işbirlikçileri Türkiye üzerindeki hâkimiyetlerini böylelikle daha sağlam bir teminata, sözde «millî irade»ye dayandırmışlardır. Demek ki, emperyalizm ve işbirlikçileri, yığınların oyuna hükmettiklerinden emin olarak, genel oy hakkının tanınmasını istemişlerdir. O günden bu yana oynanan demokrasicilik oyununun, bu tesbitin ne kadar doğru olduğunu kanıtladığı tartışma götürmez bir biçimde ortadadır.

Ancak, şu nokta üzerinde önemle duralım. Acaba Mustafa Kemal'in tam bağımsız Türkiyesi, gerici parlamentarizmin kabulü yüzünden mi yeniden emperyalizmin tahakkümü altına düşmüştür? Elbette ki, hayır. Kemalist asker-sivil aydın zümre yönetiminin millî kapitalizm yaratma politikası, yarı-sömürge yarı-feodal yapının tasfiye edilmemiş olması nedeniyle, ters sonuçlar vererek işbirlikçi burjuvaziyi ve feodal kalıntıları kuvvetlendirmiştir. Bu nedenle işbirlikçi sınıflar CHP içinde gittikçe daha ağır basmışlardır. Gerek Türkiye'nin bu iç şartları, gerekse İkinci Dünya Savaşının sonunda en güçlü emperyalist devlet olarak dünya sahnesinde beliren Amerikan emperyalizminin Türkiye'yi boyunduru-

ğu altına alma politikası, birlikte, Türkiye'deki anti-kemalist karşı-devrimi tamamlamıştır. Gerici parlamentarizmin kabulü, bu gidişi sadece perçinlemiş, yukarıda da belirttiğimiz gibi, gerici ittifakın hegemonyasının sağlam bir teminatı olmuştur. Türkiye'nin yeniden emperyalizmin boyunduruğu altına düşüşünü, gerici parlamentarizmin yerleşmesine bağlayan tahlil idealisttir, yanlıştır.

DEMOKRASİ YALNIZ GENEL OY DEĞİLDİR

AYDINLIK, 9. sayısında «Gerici Parlamentarizm İflâs Yolundadır» adlı başyazısında Türkiye'de burjuva demokrasisinden neden söz edilemiyeceğinin genel tahlilini vermiştir. Burjuva parlamentarizmine ulaşmak bugün için Türkiye'de ileri bir adım, ileri bir safha olur. Türkiye'nin, Batının burjuva parlamenter düzeni getiren burjuva demokratik devrimini tamamlamamış bir ülke oluşu, sınırlı demokratik hakların sadece küçük burjuva kökenli asker-sivil aydın zümrenin verdiği mücadelelerle kazanılmış olması nedeniyle anayasada ve kanunlarda ifadesini bulan demokratik haklar halkın gerçekten yararlandığı haklar haline gelememiştir.

Türkiye bugün üretim ilişkileri bakımından genel olarak üç ayrı bölüme ayrılmıştır. Kapitalizm-öncesi yapının kalıntılarını geniş ölçüde barındıran bölgelerde, geniş halk yığınları büyük toprak sahiplerine bağımlı emekçiler durumundadır. Büyük toprak sahiplerinin iktisadî ve ideolojik hâkimiyeti altında bulunan yığınlar bakımından demokratik haklar yok gibidir. Buralarda yığınlar seçimlerde oylarını kendilerini ezenlerin gösterdiği yönde kullanmaktadırlar. Kapitalizm-öncesi yapı kalıntılarının giderek arındığı ve üretim ilişkilerinin gittikçe kapitalistleştiği alanlarda, köy ve kasaba burjuvazisi, artık ortadan kalkan feodal beyin ve feodal kurumların fonksiyonlarını yüklenerek emekçiler üzerinde ideolojik hâkimiyetini sürdürmektedir. Kapitalist üretim ilişkilerinin yerleştiği diğer bölgeler ise, anti-emperyalist anti-feodal uyanma başlamıştır. Proleterler, yarı-proleterler, emekçi köylüler artık anayasada yazılı demokratik hakları gerçekten kullanılan ve yaşanan haklar haline getirmek için demokratik mücadele vermektedirler. Bu bölgede «sosyalist devrim» için «anti-kapitalist» mücadele verildiğini ileri süren oportünistler, sosyalizmin biliminin en elementer kavramlarından dahi habersizdirler. Onların ileri sürdüklerinin tam aksine, Türkiye'de kapitalist üretim ilişkilerinin yerleştiği bölgelerde işçilerin ve emekçi köylülerin hareketi henüz demokratik mücadele safhasındadır. Bütün ülke çapında feodal kalıntıların çözülme süreci, demokratik mücadeleleri genişletmekte, hızlandırmaktadır. Türkiye'de toprak isteyen, aracının, tefecinin elinden kurtarılmak isteyen emekçi köylülerin mücadelesi de, sendikalaşma, sendika seçme, grev ve toplu sözleşme haklarını gerçekten kullanmak isteyen, çalışma şartlarında ve ücretlerde daha iyi bir duruma kavuşmak isteyen işçilerin mücadelesi de demokratik mücadelelerdir. İşçilerimizin ve emekçi köylülerimizin özlemlerinin gerçekleşmesi, millî demokratik devrimimizin başarıya ulaşmasına bağlıdır. En basit demokratik haklar için mücadele verilen, bu hakların gerici ittifakın baskısı yüzünden fiilen kullanılamaz olduğu bir toplumda genel oy hakkının tanınmış olmasına bakarak, demokrasiden söz etmek imkânsızdır.

Ülkemizde, düşünce, basın, örgütlenme gibi temel siyasî haklar da geniş işçi ve köylü yığınları bakımından fiilen yoktur. Türkiye'de ne işçi sınıfı ne de küçük burjuvazi kendi öz sınıf partisine sa-

hip değildir. İşçi sınıfına kendi öz siyasî partisine kavuşmak, kendi öz ideolojisini topluma yaymak imkânını tanımayan Ceza Kanununun faşist 141. ve 142. maddelerinin varlığı, Türkiye'de siyasî demokrasiden söz edilememesi için yeterli bir durumdur. Proletaryanın kendi öz ideolojisi ve partisi etrafında açık örgütlenme imkânına kavuşmak için mücadelesi, önümüzdeki demokratik hedeflerden biridir.

Anayasada tanınan hakların geniş yığınlarca fiilen kullanılamayışı, demokrasicilik oyununun işleyişinin tüm millî sınıfları (proletarya, köylüler, küçük burjuvazi ve millî burjuvazi) ağır bir baskı altında ezmesi ve onlara kurtuluş yolunu kapalı tutması, demokratik şartların mevcut olmayışı yüzünden en sağcısından en solcusuna kadar ortaya çıkan bütün partilerin demokrasicilik oyununa kaynaşmaları, gerici parlamentarizmin her geçen gün yığınlar önünde maskesini düşürmesine yol açmaktadır. Seçimlere katılma oranının gittikçe düşmesi, gazetelerde her gün okuduğumuz köylülerin köylerini politikacılara yasak bölge ilân ettikleri haberleri, işçi mitinglerinde politikacıların lânetlenmesi, politikacının geniş halk yığınları gözünde aşağılık bir insan olarak tanınması ve bu sandık oyununun gerçekte mevcut durumu devam ettirmeye yarayan bir araç olduğunun gittikçe anlaşılması, gerici parlâmentarizmin çöküş yolunda olduğunu göstermektedir. Bütün halktan yana yazarlar bu seçim kampanyasını yazılarında Türkiye'deki parlâmentarizmin gerici niteliğini ortaya koyarak başlatmışlardır. Toplumun uyanan kesimi, gerçekten varolması için zorunlu bütün millî ve demokratik tedbirler yerine getirilmediği sürece parlâmentarizmin, emperyalistlerle onların yerli uşakları olan küçük bir azınlığın diktatoryası olarak kalacağını biliyor. Geniş toplum katları Amerikan emperyalizmi yurdumuzdan kovulmadıkça, işbirlikçi kapitalizm tasfiye olunmadıkça, toprak reformu yapılarak yığınlar hür emekçi durumuna yükselmedikçe, parlâmentarizmin aslında işbirlikçilerin açık bir diktatörlüğü olarak kalacağı siyasî bilincine varıyor.

Gerici parlâmentarizmin çöküş süreci son zamanlarda hızlanmıştır. Ama bu durum, bütün Türkiye halkının çıkarlarını temsil eden millî demokratik güçlerin gerici parlamentarizme kesin darbeyi vurarak, bütün millî sınıfların, proletaryanın, küçük burjuvazinin ve millî burjuvazinin ortak iktidarını gerçekleştirme anının geldiği demek değildir. Hâlâ Türkiye'nin kaderi, emperyalizmin tahakkümü altındaki sahte seçimlerle tayin edilmektedir. Sahtesinin yerine gerçeğini koyamadığımız bugün, parlamenter mücadeleye sırt çevirmek «sol» sapmadır. Bunun zıddı olan sağ sapma ise, gerici parlamentarizme bel bağlayarak gerçek demokrasi mücadelesinin karşısına çıkmaktır. İşte bu nedenlerle, gerçek devrimciler seçim ortamında gerici parlamentarizmin maskesini yığınlar önünde düşürme mücadelesini hızlandırırken, öte yandan seçim vakıasına karşı kayıtsız kalmazlar ve aktif bir tutum takınırlar. Bu aktif tutum, gerçekleri açıklamaktan bir an geri kalmaksızın ve bütün partilerin gerçek yüzünü ortaya koyarak, emperyalizmin yurdumuzdaki baş temsilcisi AP'nin gerilemesi ve mevcutlar arasında en ilerici programa sahip olan partinin ilerlemesi için çalışmaktır. Bu çalışmada devrimciler, kendi ilkelerini yayarlar, 141. ve 142. maddelere karşı amansız bir mücadele verirler, TİP'i desteklerlerken onun oportünist yöneticilerinin aldatıcı sloganlarını değil, devrimci sloganları yığınlara ulaştırırlar. Devrimcilerin sloganı «emekçiler meclise girince meselelerimiz hallolacaktır» değil, tüm millî sınıfların bağımsız

örgütleriyle katılacakları millî demokratik cephenin zaferi, TAM BAĞIMSIZ GERÇEKTEN DEMOKRATİK TÜRKİYE'dir.

Seçim çalışmaları devrimciler için gerçekleri açıklama, halkı bilinçlendirme ve örgütleme kampanyası olacaktır!

Millî cephe düşmanlarına, emperyalizm ve oportünizme karşı mücadele

Aydınlık, 10. sayısında sosyalist harekette **birlik**'ten ve sosyalist **örgüt**'ten ne anladığını açık seçik yazmıştır. Bir yandan milletvekilliği genel seçimleri yaklaşmakta, öte yandan yurt çapında sınıf mücadeleleri keskinleşmektedir. Bu ortamda 10. sayıda açıkladığımız birlik ve örgüt ilkelerinden eylem için ne gibi sonuçlar çıkarılabileceğini tartışmak gerekmektedir.

En azından toplumumuzun son bir yıllık tarihine devrimci güçler damgalarını vurmuşlardır. Bir yıldan beri gerici güçler savunma durumundadırlar. Altıncı Filo ziyaretleri ertelenmiş, Kommer kovulmuş, Türkiye'de yaşayan Amerikalılarda huzur kalmamış, demokratik köylü mücadeleleri şiddetlenmiş, işçilerin demokratik hakları ve iktisadî çıkarları için verdikleri mücadeleler yeni biçimler almış, üniversitelerde devrimci gençlik bir güç olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye'de bir mevsim sonu kasırgasını haber veren esintiler, emperyalizm - işbirlikçi sermaye toprak ağası üçlüsünü ürpertmektedir. Her tarafta, işçide, köylüde, esnaf ve zanaatkârda, aydınlarda hızlı bir uyanma, toparlanarak büyük bir güç haline gelme özlemleri dikkati çekmektedir. Millî Demokratik Devrim mücadelesi yeni bir dönemin eşiğinde bulunmaktadır. Bu dönemin özelliği, tarafları kesin sonuca yaklaştıracak daha amansız çatışmaların ihtimalidir.

Böyle bir ortamda savunma durumunda kalmış olan gerici güçlerin hızla toparlandıkları ve örgütlendikleri gözden kaçmamaktadır. Toplum polisi küçük bir ücretli ordu durumuna getirilmiştir.

İşbirlikçi iktidar, bütün devlet kuvvetlerini, gelişen millî demokratik hareketimize karşı seferber etme çabası içindedir. Anayasanın demokratik hak ve hürriyetlerle ilgili hükümleri, işbirlikçi iktidarın sürekli tasallutu altındadır. Basın hürriyetine rağmen, hiçbir toplama kararı olmadığı halde İşçi - Köylü gazetesi satan 22 genç, Ankara'da işçi mitinginin yapıldığı 24 Ağustos günü nezarete alınmış, 1000 kadar gazeteye el konmuştur. Düşüncenin, söz, yazı, resim veya herhangi bir sanat faaliyetiyle açıklanması hürriyeti Tunceli'nde ayaklar altına alınmıştır. Halk Oyuncuları'nın Pir Sultan Abdal eserini oynamalarına polis marifetiyle ve kanunsuz olarak engel olunmuştur. Anayasanın ve kanunların işkence yasağına rağmen; polis, TİP aday adayı Kemal Burkay'a, halka ve Halk Oyuncuları'na işkence yapmış, en ağır hakaretlerde bulunmuştur. Bütün bunlara rağmen emperyalizm ve işbirlikçilerinin meşruiyet kurallarını çiğneyerek uyguladıkları hallerde dahi toplum polisi, devrimci gelişmeyi engellemekte yetersiz kalmıştır. Diğer bir tedbir olarak, «doğucu - islâmcı cephe!» Aramco baş-

kenti Riyad'a kadar uzanan kanallardan sağladığı malî destekle çabucak teşkilâtlandırılmış, devrimcilerin karşısına dikilmiştir. Kanlı Pazar'da, Konya'da, İmran Öktem'in cenaze töreninde, Kayseri'de, bu güç de devrimcileri sindirmeye yetmemiştir. Üstelik bu gücün pervasızca kullanılmasının Türkiye'deki denge üzerinde etkili en büyük örgütlü güç olan ordu çevrelerinde işbirlikçi sermaye çevreleri aleyhindeki akımları güçlendirmesinden çekinilmektedir. Bu nedenle emperyalizm ve işbirlikçileri, daima besleyecekleri ve hazır tutacakları bu gücün her zaman dostu olacak değillerdir. Yalnız bu güce dayanmak işlerine gelmemektedir. Bu nedenle oylarını AP'ye veren Ege'nin Fahri Tanman'ları, Kâmil Koçlar, Adana'nın zengin pamuk fabrikatörleri paralarını MHP'ye vererek yeni bir milis teşkilâtlanmasını teşvik etmektedirler.

Biraz da basının gayretleriyle komandoluk sıfatı yakıştırılan bu milis kuruluşuna taşra kasabalarının küçük burjuvazisinin alt kesimlerine mensup bir kısım gençler girmektedir. Bu teşkilât Anadolu'nun çeşitli yerlerinde kasaba ve hattâ köy seviyesinde kurulmaya çalışılmaktadır. Tamamen emperyalizmin çıkarlarını temsil eden Türkeş'in «dokuz ışık» doktrini ile beyni yıkanmış, zaman zaman içtenlikle anti-emperyalist olduklarını söyleyen ve Türkeş'i de öyle sanan MHP'nin bu yan kolunun mensuplarının gücü somut olarak en son İstanbul'daki MTTB Kongresinde denenmiştir. Kendileri bakımından en amansız çatışmaya. AP'nin geriden destek olduğu ümmetçilere karşı belli bir tabana dayanmayan sağcı öğrenci kuruluşu olan MTTB'yi ele geçirme mücadelesine askerî disiplin içinde ençok 40-50 kişilik bir grupla girebilmişler ve seçimi kaybetmişlerdir. MHP komandoculuğu da işbirlikçi sermayenin ve toprak ağalarının yüreklerine su serpecek bir kuvvet değildir. Olacağı da yoktur.

Ancak, MHP'nin şimdi liselerde kökleştirmeye çalıştığı kendi gençlik hareketlerinin birkaç yıl içinde üniversite düzeyinde önemli bir güç teşkil edeceğine dair boş hayaller beslediği gözden kaçmamaktadır.

Öte yandan MHP'nin komandoculuk oyunu ile Siyasî Partiler Kanununun paspas gibi çiğnendiği de ortadadır. Çıkarlarını tehdit altında gördükleri zaman emperyalizm ve işbirlikçilerinin dayandıkları meşruiyet kurallarını kolaylıkla hiçe sayacakları da böylece bir daha belgelenmiş olmaktadır.

Toplum polisi, karanlık cehalet güçlerinin tarikat çatıları altında kaba güç olarak örgütlenmesi, MHP komandocukları... Bunlar Türkiye'deki gerici egemen sınıflar ittifakının, faşizmin kaba güçleridir...

Gerici egemen sınıflar ittifakı bir yandan faşizmin kaba gücünü teşkilâtlandırmaya çalışmakta, öte yandan suyu çıkmış ihtiyar politikacılar eliyle, devrimci hareketi hedef tutan millî demokratik harekete karşı bir güç yaratmaya çalışmaktadır. Bayar-İnönü barışı AP-CHP barışıdır. Farklı toplumsal güçleri temsil eden örgütler arasındaki kavganın yumuşatılması, bu güçlerin bir dereceye kadar bir araya getirilmesi teşebbüsüdür. İnönü sola karşı antenlerini kapamakla kendi sınıfsal tabanının çıkarlarına ve Kemalist ideolojiyle beslenen doğal eğilimlerine ters düşmüştür. Uzun sürede CHP içindeki küçük burjuva dönüşümcülüğü ile İnönü'nün sosyal barış politikası çatışacaktır. CHP tabanındaki gerçek milliyetçi Kemalist unsurların sınıfsal çıkarları bakımından zıtlaştıkları AP ile uzlaşması mümkün değildir. CHP içindeki ortanın solu kadrosu ergeç yapılan hatayı anlayacaktır. Solla bağ-

ların koparılması gibi bir tavize dayanan kombinezonların ard niyetinin kombinezon içindeki en ileri unsurları tasfiye etmek olduğu çok geçmeden anlaşılacaktır. İnönü-Bayar barışı emperyalizm ve işbirlikçilerine olsa olsa zaman kazandırabilir. Bu barışın devrimci güçler arasındaki bölücü etkilerinin üstesinden gelinecektir. Bunun yolları, çareleri vardır. CHP içindeki genç ortanın solu kadrosu emperyalizmin ideolojik hakimiyeti altında bulunduğu, emperyalizmi gerçek yüzü ile kavramakta yetersiz kaldığı için, gerici parlamentarizme kaderini bağladığından dolayı, İnönü-Bayar barışının gerçek toplumsal anlamını henüz kavrayamamıştır. Bu işten bazı seçim kazançları umması devrimci uyanıklığını körletmiştir. Fakat çok geçmeden gerçeğin yüzü açık seçik ortaya çıkacaktır. Emperyalizmle ve işbirlikçi sermaye çevreleriyle çıkar bağları kurmamış olan yurtsever CHP'li reformcular da gerçeğin yüzünü göreceklerdir.

OPORTÜNİZMİN GÖREVİ: MİLLÎ CEPHEYİ BÖLMEK

Gerici cephenin millicî güçler safındaki asıl bölücü eylemi sosyalist hareket içindeki oportünizm marifetiyle yürütülmektedir. Sosyalist harekete musallat olan oportünizmin ideolojik çabaları, yıllardan beri şehir ve köy proletaryasının devrimci hareketi ile küçük burjuva bürokrasisinin ileri kanadı arasındaki bağları koparmak amacına yönelmiştir. Aybar'ın Osmanlı ceberrutluğuyla, ceberrut Osmanlı toplum tipiyle ilgili teorilerinin amacı, küçük burjuva bürokrasisini hakim sınıflardan biri olarak göstererek, sosyalistlerin hedefi haline getirmektir. Küçükömer'in «Düzenin Yabancılaşması-Batılaşma» adlı kitabındaki teorilerinin amacı da budur. Oportünizm, çıkarları objektif olarak emperyalizmle çelişen Türkiye'deki küçük burjuva bürokrasisinin devrimci geleneğini ve şimdi de canlı duran devrimci eğilimlerini inkâr edebilmek için özel teoriler geliştirmek zorunda kalmıştır. Emek dergisinde Mehmet Selik'in Mihri Belli arkadaşımız tarafından ifade edilen «Anti-Kemalist Karşı Devrim» görüşünü özenle inkâra çalışırken dilinin altında yatan da aynı şeydir. Selik, 1942'den sonraki dönemde toplumdaki sınıf ilişkileriyle önceki dönemdeki sınıf ilişkilerinin ayniyetini ispata çalışmakta, Türkiye'de karşı devrimi inkâra yeltenerek zımnen küçük burjuva bürokrasisi ile sosyalistleri karşı karşıya getirmeye yarayacak fikirleri telkin etmeye çabalamaktadır. Aybar olsun, Küçükömer olsun, Selik olsun, aralarında bulunduğunu ileri sürdükleri bütün farklılıklara rağmen, Türkiye'de oportünizmi niteleyen temel noktada, küçük burjuva bürokrasisinin devrimci geleneğinin ve eğilimlerinin reddi noktasında birleşmektedirler. Hangi kılığa bürünürse bürünsün, hangi isimle ortaya çıkarsa çıksın, oportünizmin Türkiye'deki görevi, devrimci mücadelede millî sınıfların güçbirliğini baltalamak, bölücülük yapmaktır.

Proleter sosyalistlerinin amansız düşmanı oportünizmdir. Devrimci saflarda beşinci kol gibi hareket eden oportünizm devrimci mücadeleye en büyük zararı verdiği için en kısa zamanda tasfiye edilmelidir. Proleter sosyalistleri TİP içinde oportünizme karşı amansız bir mücadele yürütmektedirler. Oportünizmin bölücü etkileri bu mücadele dolayısıyla da ortaya çıkmaktadır.

Oportünizm, ister Aybar kliği şeklinde, ister Aren kliği şeklinde belirsin, Türkiye'nin şehir ve köy proletaryasının bağımsız siyasal örgütünü engelleyerek bölücülüğün en büyüğünü yapmıştır. Gerek Aybar kliği, gerek düne kadar bu klikle gönül birliği içinde çalışmış olan opor-

tünist Aren kliği, yıllarca TİP'in kaderini birlikte ellerinde tutmuşlar, TİP'in gerçek bir proleter partisi payesine yükselmesi için gereken işleri kasıtlı olarak baltalamışlar, bu yönde çaba gösteren devrimci muhalefete karşı teorik olgunluğa erişmemiş haldeki TİP üyelerini karantinaya almışlar, devrimci muhalefeti susturmak için parti içinde terör ve diktatörlük kurmayı denemişlerdir. Kitleleri sınıf bilincine karşı korumak egemen güçlerin çıkarına hizmet edenlerin başlıca görevidir. Son TÜRK-İŞ mitinginde sendikacılar da işçileri kordon altına alarak, sınıf bilincinin onlara ulaşmasını engellemeye çalışarak aynı görevi yerine getirmeye çalışmışlardır. Ancak bu çabalar başarılı olmamış, toplumun gelişim kanunlarına ters düşen oportünist klikler kısa zamanda devrimci hareketin dışına itilmişlerdir. Bununla birlikte itiraf edelim ki, TİP'i bugünkü durumuna düşürmekte başarılı hizmetler görmüşlerdir. Oportünist Aren kliğinin sahte muhalefet saflarından şimdi feryatlar yükselmektedir. «TİP içinde derinlemesine örgütlenmenin», «örgüt içi eğitimin» gereğinden bahsedilmekte, bunların yapılmamasından yakınılmaktadır. Yakınanlar, yapılmasını istedikleri işleri yıllarca savsaklamış olanlardır. Malatya Kongresinde parti içi eğitimi örgütlemek yönünde alınan kararın uygulanmasının parti merkez yürütme kurulunca görev olarak verildiği, bu görevini 3. Büyük Kongreye üç-beş gün kala hatırlayanlardır!

TAM BAĞIMSIZLIK ZAFERİNİ PROLETARYANIN ÖRGÜTLÜ GÜCÜYLE KATILDIĞI MİLLÎ CEPHE SAĞLAR

Türkiye'nin devrimci gelişmesi üzerinde en zararlı sonuçlar, proletaryanın kendi bağımsız siyasî örgütüne kavuşmasının engellenmesinden doğmaktadır. En bölücü davranış budur. Çünkü, proletaryanın bağımsız siyasî örgütünün bulunmaması, güçler dengesinin millici sınıflar yönünde ağır basmasını geciktirmektedir. Proletaryanın örgütsüz durumu millî sınıflar arasında devrimci güçbirliğinin olgun bir şekilde kurulmasını zorlaştırmaktadır. Türkiye'nin tarihsel gelişmesi örgütlü proletarya gücünün katılmadığı devrimci atılımların yarım kalmış başarılarıyla doludur. İnsanın başını dik tutabildiği bağımsız Mustafa Kemal Türkiye'sinden karşı devrim yoluyla bugünkü yarı-sömürge düzenine gelinmesinde bir zamanlar iktidarda hegemonyaya sahip olan asker-sivil aydın zümrenin ittifak kuracağı bir örgütlü proletarya gücünün olmamasının önemli payı vardır. Proletarya örgütlü, bilinçli bir güç olarak siyaset sahnesindeki yerini almadıkça, Türkiye'deki sınıfsal güç dengesini emperyalizm ve yerli ortakları aleyhine değiştirmek imkânsız denecek kadar güçtür. Ancak örgütlü proletaryanın da katıldığı devrimci hareketlerden kalıcı sonuçlar çıkabilir. Tarih bunu birçok defa ispat etmiştir.

Proleter sosyalistlerinin TİP içindeki devrimci mücadelelerinin amacı ve anlamı, proletaryayı bağımsız siyasal örgütüne kavuşturmaktan başka birşey değildir. TİP yönetimine proleter sosyalizminin geçmesi ve sosyalizmin biliminin TİP içinde karşılaştığı engellerin yıkılması bu yönde çok ileri bir adım olacaktır. TİP'i bugünkü dağınıklık ve tıkanıklığından ancak proleter sosyalistlerinin TİP içindeki devrimci mücadelesinin zaferi kurtarabilir. Ancak bu yolla TİP yıkıcılarının ellerinden kurtarılabilir. TİP'in ve TİP içindeki devrimci mücadelenin önemi, proletaryanın bağımsız siyasal örgütüne kavuşması yönünde alınacak olumlu sonuçlardan doğmaktadır. Bu bakımdan TİP konusunu bir kere daha ele almak gerekmektedir. TİP'in ya-

pısını, gelişmesini tayin eden çelişkilerini, kimseyi aldatmadan, gerçeklerden korkmadan ve bir kısım üyelerin TİP'e karşı bağlılık duygularına karşı dalkavukluk etmeden bir kere daha ele almakta yarar vardır.

TİP'i çoğunlukla millî demokratik özlemler taşıyan emekçi sınıflara mensup üyeler teşkil etmektedirler. Bir yıl önceki üye kayıt durumuna göre TİP üyelerinin % 44,47'si proleter ve yarı-proleter, % 52,12'si küçük burjuva, % 2,78'i burjuva, % 0,62'si işsizdir (*). TİP'in yönetimine genellikle küçük burjuva unsurlar hakimdir. Taşra koşulları şehir ve köy proletaryasının sosyalizmin ilk gelişme anında TİP'e sahip çıkmalarına imkân vermemiştir. Birçok yerde parti başkanları parti binasının kirasını verebilecek, diğer örgüt masraflarını görebilecek durumda olanlardan seçilmektedir. Ancak, sınıfsal kökenleri küçük burjuvazi olduğu, kendileri oportünizmin ideolojik egemenliği altında bulunduğu için, herşeye rağmen TİP'i kendi çevrelerinde yaşatan bu kimselere karşı çıkılamaz. TİP'in taşra yöneticileri içinde birçok gerçek proleter sosyalisti olduğu gibi, oportünist yönetici klikle açıkça çıkar bağları kurmamış ve milletvekilliğinin cezbesine tutulmamış olan diğerleri, proletaryanın devrimci ideolojisini benimsemesine engel olmayan kimselerdir. Dostça ilişkiler içinde sorunların açıkça tartışılması, bugün oportünist yönetici kliğe umut bağlamış olan birçok TİP'linin devrimci saflara kazanılmasına imkân vermektedir.

TİP üzerindeki küçük burjuva egemenliği TİP'in resmî ideolojisine de yansımaktadır. Malatya Kongresinde açıklık kazanan, Aybar'ın ağzında en saf ifadesini bulan TİP'in resmî ideolojisinin küçük burjuva niteliği Aydınlık ve Türk Solu dergilerinde birçok defalar açıklanmış, ayrıntılı olarak incelenmiştir.

TİP'teki yönetimde bulunan oportünist klik de, sahte muhalifi oportünist Aren kliği de, stratejik planda baş düşmanın emperyalizm olduğunu kabul etmemektedirler. Sadun Aren, Emek dergisinin 1. sayısında yayınlanan «Emperyalizmin Türkiye'deki Amaçları» başlıklı yazısında, Amerika'nın Türkiye'ye daha çok askerî bakımdan ihtiyacı olduğunu uzun uzun anlattıktan sonra, «Amerikan emperyalizminin Türkiye'yi askerî maksatları uğrunda kullanabilmesi için iktisaden kendisine bağımlı kılmış olduğu»nu söylemektedir. Aren'e göre «yurdumuzu emperyalizmden kurtarmanın temel objektif koşulu bu bağımlılıktan —iktisadî bağımlılık— kurtulmaktır». «Millî çıkarlarımızı ön planda tutan bir yönetimden beklenilen asgari iş, ekonomik bağımsızlığın sağlanmasıdır». Türkiye'nin gittikçe dış çıkar çevrelerinin yararına iktisadî bağımlılığını kaybettiğini, millî bir politikayla iktisadî bağımlılığını kazanmasının gerekli olduğunu durmadan tekrarlayan Ecevit'in kulakları çınlasın! Oportünizm, emperyalizmin gerçek yüzünden habersizmiş gibi, Türkiye'nin dünya güçler dengesinde emperyalist dünya sistemi bakımından teşkil ettiği ağırlığı bilmiyormuş gibi, Türkiye'de sınıfsal olarak iktidarın el değiştirmesine emperyalizmin seyirci kalabileceğini düşünmektedir. Aynı yazısında Aren «Durum böyle olunca, emperyalizm bakımından, Türkiye'nin tam sadık bir müttefik olmaması ve hattâ, **kapitalist sınıfı zayıf olduğundan iç politik gelişmeler sonucunda emperyalist kamptan kopması tehlikeleri vardır.**» —Altı tarafımızdan çizilmiştir, Aydınlık— diyor. Aybar da aynı anlayış içindedir. **TİP Haberleri** der-

(*) Doğu Perinçek, TİP Üyelerinin Sınıf Yapısı, Aydınlık, sayı 3.

gisinin 20. sayısında yayınlanan «İkinci Millî Kurtuluş Mücadelemize Dair» başlıklı yazısında devrimci gençliğin Amerikan askerlerini denize döktükleri Dolmabahçe Direnişi açıkça küçümsenmekte, gençlik bu çeşit direniş hareketlerinden vazgeçirilmeye çalışılmaktadır. Öte yandan 1968 içinde Ankara'da bir kongrede Türkiye'nin NATO'dan barışçı yollarla çıkması için hâlâ bir imkân vardır anlamına gelen konuşması henüz hatırlardadır.

Oportünizm emperyalizmi küçümsemekte, daha doğrusu olduğundan önemsiz ve zararsız göstermeye çalışmakta, devrimci hareketi emperyalizme karşı eylemsizleştirmeye çalışmaktadır.

Emperyalizmin yerine oportünizmin gösterdiği hedef, burjuvazi (İşbirlikçi burjuvazi demiyoruz, çünkü oportünizm burjuvazinin millî kanadının varlığını inkâr etmektedir), toprak ağaları ve küçük burjuva bürokrasisinin «Amerikancı» adını verdiği kesimi, hattâ zaman zaman tamamıdır. Oportünizm, her sınıftan olduğu gibi, küçük burjuva bürokrasisinin içinden de çıkabilen tek tek işbirlikçi unsurları ayrı bir toplumsal tabaka saymaktadır. Diğer sınıflardan çıkan münferit işbirlikçilerin neden ayrı bir tabaka sayılarak örneğin Amerikancı işçiler, Amerikancı köylüler adı verilebilecek düşmanları hedef tahtasına konulmadığı anlaşılamamaktadır. Aybarcı mantıkla bunu yapmamak bir tutarsızlıktır.

Güdülen amaç, stratejik hedefi gözden kaybettirmek, Türkiye'deki yarı sömürge düzenine karşı öteden beri mücadele veren küçük burjuva bürokrasisini devrimci hareketin karşısına hedef olarak çıkarmaktır. Hedef küçük burjuva bürokrasisi ile diğer emekçi sınıf ve tabakaların arasına nifak sokmak, millî sınıflar arasındaki devrimci güçbirliğini baltalamaktır.

Öte yandan, oportünizm, işbirlikçi sermaye ve toprak ağası takımını taktik planda başlıca hedef bilen proleter sosyalistlerinin bu güçlere karşı giriştikleri aktif mücadeleyi TİP tabanının gözünden gizlemek için türlü yalanlara ve tahriflere başvurmaktadır.

TİP'in resmî ideolojisindeki sapmanın diğer bir belirtisi de, 27 Mayıs Anayasasının tamamen gerçekleşmesi halinde Türkiye'de sosyalizmin kurulmuş olacağının ileri sürülmesidir. Bu iddianın en açık ifadesine TİP genel sekreteri Tarık Ziya Ekinci'nin 3. Olağan Büyük Kongrede eleştirilere cevap olmak üzere yaptığı konuşmada rastlanmaktadır. Türkiye'de bütün devrimcilerin ilk hedefi 27 Mayıs Anayasasının bütün hükümleriyle ve özüyle hayata geçmesi, gerçek olmasıdır. Ancak, bu hedefe ulaşıldığı vakit sosyalizmin kurulmuş olacağı büyük bir aldatmadan başka birşey değildir. 27 Mayıs Anayasası gerçek haline geldiği zaman sosyalist devrim için mücadele Türkiye'nin tarihsel gelişmesinin gündemine girecektir.

Türkiye'nin iç düzeninin ne olacağı sorusu bir bağımsız millî irade sorusudur. Buna Türkiye halkının bağımsız millî iradesi karar verecektir. Sosyalistlerin görevi, önce Türkiye halkını kendi bağımsız millî iradesine de kavuşturacak olan millî demokratik devrimi gerçekleştirmektir.

Bu hedefe ulaşıldığında Türkiye'yi sosyalizme götürecek güçlerin ağır bastığı, hattâ geniş ölçüde iktidarı paylaştığı, belki de iktidarda hegemonyaya sahip olduğu bir sınıflar arası güç dengesi ortaya çıkabilir. Ancak bununla sosyalizmi birbirine karıştırmamak gerekir. Sosyalizm, Türkiye'nin yarınında ağırlığını his-

settirecek olan şehir ve köy proletaryasının, bağımsız ve demokratik yurdumuzu daha pek çok mücadelelerden sonra ulaştıracağı sonraki safhadır.

TİP'DE DEVRİMCİ MÜCADELE: PROLETARYANIN ÖZ ÖRGÜTÜ İÇİN

Bu safhaya ulaşmayı gerçekten istemenin şimdiki şekli, vakit geçirmeden şehir ve köy proletaryasının bağımsız siyasî örgütünün gerçekleşmesi için savaşmaktır. Bir kısım kimseler icazet sınırları içinde kalmak endişesiyle proletaryanın bağımsız siyasî örgütünün kurulmasının gereklerine ters düşen davranışlarını sosyalist mücadele olarak nitelemekle kimseyi kandıramazlar. Proleter sosyalistleri proletaryanın siyaset sahnesinde bağımsız bir güç olarak yerini alması için verilen mücadelede her gün mesafeler katetmektedirler.

TİP'in resmî ideolojisindeki küçük burjuva sapmasının başka bir belirtisi de, oportünist yönetici kliğin denenmiş sosyalist örgütlenme ilkelerine karşı çıkmalarıdır. Aybar bu konudaki tutumunu 1968'de Ankara'da bir kongrede açıkça ortaya koymuştur. Rosa Luxemburg'u kendine kalkan yaparak sosyalist örgütlenme ilkelerine karşı çıkmıştır. Oportünist Aren kliğinin örgütlenme konusundaki görüşleri açıklıktan uzaktır. Sık sık sözünü ettikleri «derinlemesine örgütlemenin» ne anlama geldiği belirsizdir. «Parti içi eğitim» istemektedirler. Ancak, yönetimde bulundukları ve sorumlu oldukları parti içi eğitimi yapmak için o zaman kılını kıpırdatmamış olan bu gruba eğitim sorumluluğu verildiği zaman eğitim adına ne yapacakları da bizce bellidir.

TİP'in kaderini elinde tutan oportünist yönetici klik, proleter sosyalizminin örgütte demokratik merkeziyetçilik ilkesinin merkeziyetçilik kuralını keyfince sınırsız bir şekilde uygulamakta, demokratiklik kuralını rafa kaldırmaktadır. Son olarak, teşkilâtla alay eder gibi, TİP'in milletvekili çıkarması ihtimali olan her ile merkez kontenjanı konması kararı bunun bir kanıtıdır. TİP'in seçimde başarı gösterebileceği illerin çoğunluğunda gelişmeyi sağlayan gerçek devrimcilerin liste başı olması Aybar oportünizminin korkulu rüyasıdır.

Demokratik merkeziyetçilik ilkesinin Aybar-Aren ortaklığı sırasında da şimdiki gibi uygulandığı hatırlardadır. Parti içi dikta usulleri Aybar-Aren ortak yönetimi döneminde de, daha sonra da, merkezin başlıca yönetim tarzı olmuştur.

Tüzükteki aday üyelik ilkesi de, genel merkez diktasının yürütülmesinde başvurulan bir imkân haline getirilmiştir. Aybar «itiraz için itiraz hakkını» her düzende temel bir ilke saydığını söylemiş, kendi iktidarında işbirlikçi burjuvaziye ve toprak ağalarına siyasî temsil ve muhalefet hakkını taahhüt etmiştir. Bu kadar demokratik anlayışta bir yönetimin TİP içindeki «ceberrutluğu» doğrusu şaşılacak bir olaydır. Aslında bunun şaşılacak tarafı yoktur. Oportünizm ancak gerici güçlerin himayesinde, hile ve oyunlarla ayakta durabileceğini bildiği için bu yola başvurmakta, parti içi demokrasiyi hasıraltı etmektedir.

Görüldüğü gibi siyasî yelpazenin en solunda yer alan, yüzbinlerce insanın umut bağladığı TİP, ideolojisi ve kaderine hakim olan yönetici klik bakımından küçük burjuva nitelikler taşımaktadır. Bütün partili ve partisiz sosyalistlerin çabalarıyla kurulup geliştiği, içinde birçok gerçek sosyalisti barındırdığı halde, şimdi egemenliği altında bulunduğu yönetici klik ve ideoloji nedeniyle TİP'in Türkiye proletaryasını temsil etme iddiaları havada kalmaktadır.

Bu durumda proleter sosyalistlerinin TİP'e karşı tutumları ne olmalıdır? TİP'e karşı doğru devrimci davranış nedir?

Önce, TİP ile başındaki oportünist yönetici kliği birbirinden ayırmak gereklidir. TİP'in tabanı, üyeleri ile oportünist yönetici klik arasında objektif bir çelişki vardır. (Bak. Aydınlık, sayı 2, s. 96-97). Bu nedenle yönetici klikle TİP'in kendisine aynı şekilde davranılamaz.

İkinci olarak, TİP, içinde birçok gerçek sosyalisti barındırmaktadır ve partili partisiz bütün sosyalistlerin emekleriyle kurulup gelişmiştir. Türkiye'de çok çetin koşullarda yiğitçe verilmiş mücadelelerin mirasına ve birikimine dayanılmıştır. TİP içindeki proleter sosyailstleri yönetici kliğe karşı amansız bir mücadele yürütmektedirler. TİP'in gelişmesini etkileyen temel çelişki, TİP içindeki proleter sosyalizmi - küçük burjuva oportünizmi çelişkisidir.

TİP'in kaderini proleter sosyalizmi ile küçük burjuva oportünizmi arasındaki çelişkinin ne şekilde çözüme ulaşacağı tayin edecektir. TİP'e oportünizm şeklinde beliren küçük burjuva sağ sapmasının hakim olması bu partiyi tamamen sosyalizme yabancı bir örgüt durumuna düşürecektir. Buna karşılık TİP yönetimine proleter sosyalizminin hakim olması proletaryanın bağımsız siyasî örgütüne kavuşması yönünde ileri bir adım olacaktır. Bu bakımdan, çelişkinin bu yönde çözümlenmesi için TİP içinde verilen devrimci mücadelenin büyük önemi vardır.

Bu arada dikkate alınması gereken bir nokta da, proletarya hareketinin bütünlüğüne duyduğu özlemden dolayı, TİP içindeki devrimci mücadeleye bölücülük gözüyle bakan bir kısım teorik bakımdan olgunlaşmamış üyenin tutumudur. Bu gibi üyelere sabırla sorunlar anlatılmalı, tartışma ve ikna yolu sonuna kadar kullanılmalıdır. Onların kuşkulu bir şekilde de olsa TİP içindeki devrimci hareketten haberdar olmaları, devrimci mücadelenin olumlu sonuçlarından biridir. Bu, aynı zamanda, oportünizmin karanlıkta bıraktığı TİP üyesinde uyanışın başlangıcıdır. Proleter sosyalistlerinin görevi bu uyanış başlangıcını olgun bir bilinç seviyesine yükseltmekte partili arkadaşlarına yardımcı olmaktır.

TİP'in yönetimindeki oportünist Aybar kliği büyük kongre kararlarına uymayarak, tüzüğü çiğneyerek, sosyalist davranış kurallarını hiçe sayarak, kendisine karşı görüşte olan TİP örgütlerini dağıtarak gayrımeşruluk çizgisini aşmıştır. Bu bakımdan proleter sosyalistleri oportünist yönetici kliğe karşı, TİP'i bu yıkıcılarının elinden kurtarmak için, TİP içindeki mücadelelerini yaygınlaştırmak ve hızlandırmak göreviyle karşı karşıyadırlar.

Proleter sosyalistleri her imkân ve fırsattan yararlanarak TİP içindeki teorik eğitime hız vermelidirler. Yukarda da belirtildiği gibi, sürekli olarak yapılacak tartışmalarda, eğitim çalışmalarında bugün sorunları kavrayamayan TİP üyeleri gözlerini açmak, sosyalizmin bilimini öğrenmek imkânlarını bulacaklardır. Yarı bilinçli üyeleri uyandıracak mücadele biçimleri bulunmalıdır. Bilincin en çok emperyalizme karşı aktif mücadele içinde gelişeceği unutulmamalıdır. Harekete sokulan TİP üyesi hareket içinde devrimci olan kişiyle olmayanı, devrimci düşünceyle devrimci olmayan düşünceyi birbirinden ayırdetmesini sağlayacak ölçülere kavuşur.

Bütün örgüt kademelerindeki gerçek sosyalistler yarı-bilinçli üye arkadaşlarını uyandırma işinde, devrimci mücadelenin yöresel çerçevede yürütülmesi işinde birlikte hareket etmeli, görevleri bö-

lüşmelidirler. En kısa zamanda bütün TİP örgütlerinde gerçek sosyalistlerin varlığı ancak böyle duyulabilecektir. Devrimcilerin ahenkli ve sistemli çalışmaları TİP'i canlandıracak, içindeki devrimci mayalanmanın meyvelerini vermesine imkân sağlayacaktır.

Oportünist yöneticiler ve oportünist Aren kliğinin mensupları zaman zaman TİP örgütlerine giderek, proleter devrimcilerine karşı TİP tabanını kandırmaya, üyelere kendi küçük burjuva ideolojilerini aşılamaya çalışmaktadırlar. Onların TİP tabanını uykuda tutmak için yapacakları bu gibi gezi ve konuşmalarda devrimciler karşılarına çıkmalı ve tabanın aldatılmasına imkân bırakmamalıdırlar. Üyelerin önünde oportünistler açık tartışmaya davet edilmeli, gerçek kimlikleri bu tartışmalar içinde üyelere gösterilmelidir.

TİP'e karşı tüm olumsuz, pasif bir tutum yanlış olur. Aksine devrimciler ilçelerden başlayarak yönetimde görev almalı, TİP örgütlerinin yönetimine hakim olmalıdır. Yönetim kurulu üyeliği, kongre delegeliği v.s. gibi görevlere proleter sosyalistleri talip olmalıdırlar.

Ancak bu takdirde TİP içindeki proleter sosyalizmi - küçük burjuva oportünizmi çelişkisinin proleter sosyalizmi yönünde çözümlenmesinin olanakları doğabilir. TİP'in devrimci bir yönetime kavuşması bir ihtimal olarak belirebilir.

TİP'in başındaki oportünist yönetici klik iç mücadelenin seçim sonrasına bırakılmasının gereğinden, seçimlere birlik halinde girmekten bahsederek demagoji yapmaktadır. Bu demagojinin bir amacı TİP listelerinin başına merkezden paraşütle indirilecek olan tabanın güveninden yoksun adaylardan daha çoğunun milletvekili olmasını sağlamak, ikinci amacı da Türkiye'nin tarihsel gelişmesini geciktirecek olan proletaryanın siyasî örgütüne kavuşmasını engellemektir. Bu kandırmacalara aldanmamak gerekir. TİP içindeki devrimci mücadele ile seçim döneminden yararlanarak işçiler ve köylülere meselelerin anlatılması işleri birlikte yürütülmelidir. Bir yandan oportünizme karşı ideolojik mücadele devam ederken, öte yandan içinde bulunduğumuz özel durumun imkânlarından yararlanarak proleter sosyalist hareket köylüye ve işçiye tanıtılmalı, yığınlarla devrimci bağlar kurulmalıdır.

TİP'in başarısının ilk şartı devrimci bir yönetimin başa geçmesidir. Bunun için gerekli mücadele ihmal edilerek TİP'e kazanılacak oylar ve insanlar başarının işareti sayılamaz. TİP'in tek kurtuluş yolu olan devrimci yönetimin gerçekleştirilmesinin büyük önemi hiç bir şekilde unutulamaz.

TİP'i devrimci bir yönetime kavuşturmak için proleter sosyalistleri yurdun dört bir yanında aktif bir mücadele yürütmektedirler.

İstanbul'un Yalova, Beşiktaş, Bakırköy, Beykoz, Zeytinburnu gibi ilçelerinde devrimci mücadeleden olumlu sonuçlar alınmıştır. Bazı ilçelerde proleter sosyalistleri yönetimi ele almışlardır. Buralarda, diğer İstanbul ilçe örgütlerinde devrimci teorik eğitim çalışmaları ilerlemektedir.

İstanbul ilinin başında Aybar oportünizminin tayin ettiği bir müteşebbis kurul bulunmaktadır. Bu kurul devrimcilerin hakim duruma geçtikleri ilçeleri kapatmakta, bazılarıyla bağlarını koparark TİP'lileri partisiz duruma düşürmektedir. Beşiktaş ilçesinde toplanan devrimci üyeler, tayinle işbaşına gelen il yöneticilerinin kapalı tuttukları ilçe binasına zorlamayla girerek, devrimci arkadaşlarının haksız şekilde onur kurulu-

na verilmelerini protesto etmişlerdir. Bu konuda bir de bildiri yayınlamışlardır. (Bak. Türk Solu, sayı 88).

Yalova ilçe yönetim kurulu da bir bildiri ile sosyalizme aykırı tutum ve davranışları yüzünden gayrimeşru duruma düşmüş olan oportünist Aybar yönetimine karşı çıkmıştır. Bu bildiride özetle şunlar söylenmektedir: «Olağanüstü Kongreden sonra partimizin içindeki yaraların sarılacağı, oportünist kliğin aklını başına alacağı ve Türkiye'nin tam bağımsız gerçekten demokratik bir düzeye ulaşması için omuz omuza savaşacağımız kanısı genellikle yerleşmişti. Oysa uygulamada tam tersi gözlenmiş, yönetici oportünist klik partimizi bölmek için elinden geleni bugüne dek esirgememiştir. Giderek proleter devrimcilere uygulanan baskı yöntemleri son zamanlarda şiddetini artırmış, proleter sosyalistler onur kurullarına sevk edilmeye başlanmıştır... Biz Yalova ilçe yöneticileri ve üyeleri olarak proleter devrimcilere uygulanmaya başlanan ihraç hareketlerine ve de Olağanüstü Kongre kararlarına uyulmamasına şiddetle karşıyız.» Bildiride bundan sonra kısaca şunlar önerilmektedir: «(1) Bugün artık millî demokratik devrim stratejisinden yana olanlarla saflarımızı sıklaştırıp partimizi oportünistlerden kurtarmalıyız. (2) Önseçimlerde, küçük burjuva eyyamcılarına ve sandalya düşkünlerine oy vermemeliyiz. (3) İlçeler kesinlikle oportünizmle (sağ ve sol sapmalarla) mücadele etmelidir. Bunun için de bilimsel sosyalizmin öğretilmesine hız verilmelidir. (4) Derinlemesine örgütlenmeyi İŞÇİ-KÖYLÜ gazetesi etrafında gerçekleştirmeliyiz.»

Zonguldak'ta da devrimci mücadele hızla gelişmektedir. Zonguldak Ereğli'sinde ve Zonguldak'ta oportünist Aren karşısına çıkan devrimcilerin açtıkları açık tartışmadan kurtulmanın yolunu kaçmakta bulmuştur. Karabük ilçe yönetim kurulu toplu halde aldığı kararla doğru stratejik görüşün millî demokratik devrim tezi olduğunu ilân etmiştir.

Ankara'da 3. Büyük Kongre öncesinde bütün merkez ilçelerine ve il yönetimine hakim olan Aren oportünizmi gerilemiş, il yönetiminden düşürüldüğü gibi, ilçeleri de kaybetmiştir. Proleter sosyalistleri Ankara'da TİP tabanı ile sıkı ilişkiler kurmuştur.

Manisa'nın Akhisar TİP ilçesi devrimci mücadeleye yayınladığı bir bildiri ile katılmıştır. Adana'da Ceyhan ilçe yönetim kurulu da oportünistleri nefretle protesto etmiştir. Ceyhanlı TİP üyesi devrimciler şöyle demektedirler: «İşçi sınıfının ideolojisinden uzak, Türk Demir Döküm Fabrikası işçileri ile dayanışma kurmayan, olaylara seyirci kalan, buna karşılık Alman gangster hakkında gazetelere demeç veren hapisteki devrimcileri görmezlikten gelen oportünist zihniyetin karşısındayız. Genel merkez olarak sizler, proleter sosyalizmine ihanet eder davranış içindesiniz. Proleter devrimcilerine aşırı solcular, demokrasi düşmanları gibi lâflar ederek diğer partilerin paraleline düştünüz. Emekçiler iktidara, Parlamentoya derken yirmiüç kontenjan adayı ile sözlerinizde ne kadar samimi olduğunuzu ispatladınız.»

TİP içindeki bu devrimci uyanışa karşı oportünist yönetici kliğin mücadele biçimine de bir göz atmakta yarar vardır.

Oportünizmin son zamanlarda sık sık görülen bir mücadele biçimi örgüte rastgele üye kaydetmektir. Sosyalizmle ilişkisi bulunmayan kimselerle örgüt doldurulmakta, ön-seçimlerde bunların oylarına dayanarak liste başları elde edilmeye çalışılmaktadır. İstanbul'da bir kısım sendikacılar bu usulü geniş çapta uygulamışlardır. Bu şekilde sağlanan oylarla daha sonra yönetimde kalmaya ça-

lışacakları şimdiden bellidir. Bu usûl yalnız Aybar oportünizmine has değildir. Arenci Malatya il başkanı Abacı da aynı yola başvurmuştur.

Aybar oportünizmi, Şiar Yalçın gibi devrimciliği herkesçe bilinen yurtsever bir savcının aday adaylığını sebepsiz olarak veto ederken, Adana'da hem AP'ye, hem CHP'ye hem TİP'e kayıtlı Kozanlı toprak ağası Recep Mete'ye listesini açmaktadır.

Aybar oportünizminin bütün milletvekili çıkması ihtimali olan illere kontenjan koyması da, TİP içindeki devrimci gelişmeye karşı bir tedbirdir. Aybar'ın en yakın arkadaşlarından, biri güneyli bir sendikacıya pervasızca şunu söyleyebilmektedir: «Kontenjanlar sizin gibi arkadaşlara karşı değil. Partide çatıştığımız unsurlar var. Onlardan biri liste başı olursa kullanılacak.» Fakat kontenjanların sadece devrimci gelişmeyi TİP içinde durdurma amacını güttüğünü düşünmek doğru olmaz. Kontenjan usulüyle mücadelenin yükü teşkilâta yüklenmek, rahat milletvekilliği koltukları da bir avuç oportünist yönetici arasında paylaşılmak istenmektedir. Bütün seçimde başarı şansı olan illere kontenjan koyarak, oportünist Aybar yönetimi teşkilâtla adeta alay etmiş, teşkilâtı ciddiye almadığını göstermiştir. Bu davranışıyla şimdiki oportünist TİP yönetimi bir kere daha meşruiyet sınırını aşmış olmaktadır.

Oportünizmin diğer bir mücadele metodu da TİP içindeki devrimcileri tasfiye etmek, devrimcileri TİP'e üye kaydetmemektir. Son zamanlarda haysiyet divanları tekrardan çalıştırılmaya başlanmış, proleter sosyalistleri atılma istemleriyle bu divanlara sevkedilmiştir. İstanbul'da yüze yakın devrimci üye haysiyet divanına verilerek, üyelikleri askıya alınmış, ön-seçimlerde oy kullanmaları önlenmiştir. Bu en bilinçli üyelerin oy kullanamıyacakları ön-seçimlere Aybar ve arkadaşlarının çalımlı edalarla korkusuzca girmelerinin bir sebebi de budur. Ancak bu gerçek sosyalistlerin oy kullanamadıkları ön-seçim sonuçlarını, kim kazanırsa kazansın, sosyalist kamuoyu asla meşru görmeyecektir. Sahte üyelerin oylarıyla, üyelere oy kullandırılmadan kazanılacak ön-seçimlerin hesabını TİP üyeleri Aybar oportünizminden ergeç soracaklardır. Devrimciler TİP'ten atılırken, başka devrimcilerin üyelik talepleri Merkez Yürütme Kurulu tarafından reddedilmektedir. Birçok büyük öğrenci kuruluşlarının devrimci eylemde kendisini ispat etmiş başkanlarının üyelikleriyle birlikte, başka devrimcilerin, daha önce ihraç edilmiş olup ta Olağanüstü Kongre kararınca tekrardan müracaat etmiş olan devrimcilerin üyelikleri reddedilmiştir. Devrimcileri Partiden atmanın, devrimcileri partiye üye kaydetmenin hesabı da parti üyeleri tarafından Aybar ve etrafındaki oportünistlerden sorulacaktır.

Bu birkaç örnekten de görüldüğü gibi, TİP'in başındaki oportünist yönetici klik, sistemli bir şekilde devrimcileri örgütün dışında tutmaya, içindelerse tasfiye etmeye çabalamaktadır. Bu şartlar altında, proleter sosyalistlerinin örgüt dışında toplandıklarını ileri sürerek onları örgüte karşı olmakla suçlamanın tutarlı bir yanı var mıdır? Asıl örgüt yıkıcılarının, örgüte gerçekte karşı çıkanların şimdiki oportünist yöneticiler olduğu belli değil midir?

Oportünizmin proleter sosyalizmine karşı diğer bir mücadele yolu da, fırsat ele geçtikçe, proleter sosyalistlerinin devrimci teorisi tahrif edilerek üyelerin kandırılması, iftiralarla üyelerin gözünde devrimcilerin karalanmasıdır. Bunun örneklerini Aybar ve Aren'in konuşma yaptıkları çeşitli TİP örgütlerindeki üyeler bilirler. Oportünizm örgüt içinde devrim-

ci sesi susturarak kendi küçük burjuva teorisine elverişli bir ortam yaratmak istemektedir.

Proleter sosyalistleri, TİP'te örgüt içi demokrasiden yanadırlar. Bunun sağlanabilmesi için kongrelerin yapılmasını, aradan geçen zaman içinde üyelerin gerçek eğilimlerini temsil etme yeteneğini kaybetmiş olan kurullarla tayin edilmiş kurulların yerlerini seçimle gelmiş kurullara bırakmalarını istemektedirler. Proleter sosyalistleri TİP yönetiminin Büyük Kongre kararlarına saygılı olmasını istemektedirler. Proleter sosyalistleri TİP'in kapısını gerçek devrimcilere açık, buna karşılık sahte üye kayıtlarına kapalı hale getirmek azmindedirler. Oportünizmin elinde devrimcilere ve tabana karşı antidemokratik bir silâh olan kontenjanla milletvekili adayı tayinlerinin önlenmesine çalışmaktadırlar. Bunlar TİP'in devrimci bir örgüt haline gelmesi için sağlanması gereken asgarî koşullar olarak görünmektedir. Bunların ötesinde, proleter sosyalistlerinin hedefi, TİP'i yıkıcıların elinden kurtarmak, proleter sosyalizminin düşmanlarından temizlemek proleter sosyalizmini TİP'e hakim kılmaktır.

İşçi Hareketleri

İşçi hareketlerinin çok yoğun olduğu bir ay geçirdik. Bu hareketlerle bağ kuran, işçi hareketlerine doğru politik hedefler gösteren, mücadele içinde devrimci bilinç verme ilkesini kendine şiar edinen devrimci proletarya hareketi yeni tecrübeler kazandı, strateji ve taktiklerini geliştirdi (*).

İŞÇİ KÖYLÜ GAZETESİ: MİLLÎ İTTİFAKI GÜÇLENDİRMEK İÇİN

İşçi hareketlerinin güçlenmesi, emperyalizm ve işbirlikçilerini güç durumlara düşürmesi yanında, işçi sınıfı mücadelesinin 50.000 baskılı İşçi Köylü gazetesiyle yığınlara duyurulması da, millî demokratik mücadelemizin güçlenmesi yönünden önemli bir adım oldu. İşçi Köylü gazetesi, işçi köylü hareketlerini Van'dan Edirne'ye kadar yurdun dörtbir yanına ulaştırarak, her fabrikadaki, her şehirdeki mücadeleyi işçi sınıfının ortak mücadelesi haline getirme ve işçi sınıfımızın devrimci bilincini geliştirme yönünde güçlü bir silâh olduğunu gösterdi. Millî kurtuluş mücadelemizin gazetesi, işçi hareketlerinin, köydeki proleter ve küçük burjuva kitlelere şehir küçük burjuvazisine, bütün demokratik güçlere doğru olarak duyurulması görevini yürüttü. Gazetenin yerine getirdiği bu görev, millî demokratik mücadelemizin temel gücü olan işçi köylü ittifakının kurulması ve güçlenmesi, işçi sınıfının, menfaati emperyalizmle çelişen bütün sınıflarla ittifakının gerçekleşmesi ve bu ittifakın perçinlenmesi görevidir. Proleter devrimcileri, kendi silâhlarıyla, emperyalizmin millî sınıflar arasına ördüğü duvarları yıkma mücadelesi veriyorlar. Çorum Alpagut linyit ocağındaki işçi, Demir Döküm işçilerinin mücadelesini artık kendi gazetelerinden okuyorlar. Konya'nın Sarıkaya, İsakuşak, Kâzımkarabekir köylüleri, Menemen'in Kalabak köyündeki toprak mücadelesinden ve Tarsus Çimento Fabrikası işçilerinin içinde bulundukları şartlardan haberdar. İşçi ve köylüleri hareketsiz bir yığın olarak gören küçük burjuva aydınları, Türkiye'deki işçi hareketlerini ve köylü mücadelesini öğreniyorlar. Bütün bunlar, millî sı-

(*) Son ayın işçi hareketleri hakkında İŞÇİ-KÖYLÜ gazetesinin 3 ve 4. sayıları ile Türk Solu 90, 91, 92. sayılarına bakınız.

mflar arasındaki bağları güçlendiriyor. Millî demokratik cephe her geçen gün daha sağlam temellere oturma yolunda. İşçi Köylü gazetesi, işte bu sebeple yalnız işçi ve köylülere değil, sosyalist olsun, olmasın bütün aydınlara, küçük burjuvaziye, millî burjuvaziye, yurtsever olan herkese okutmanız gereken bir gazetedir. İşçi sınıfı, ancak bu suretle müttefikler kazanır. Küçük burjuva örgütler ve kemalist kadrolar, ancak bu şekilde millî demokratik saflardaki yerini alır. Proleter devrimcileri, küçük burjuvaziye ve en bilinçli bölümü olan asker - sivil aydın zümreye, proletaryanın öz örgütüyle katılmadığı millî kurtuluş mücadelesinin, emperyalizmi ve kapitalizm - öncesi yapının kalıntılarını tamamen tasfiye edemiyeceğini anlatmakla yükümlüdür. Proletaryaya yapılan her baskı, proletaryanın bilinçlenmesi ve örgütlenmesinin önüne çıkarılan başta 141. ve 142. maddeler olmak üzere bütün engeller, bütün millî sınıflara karşı çıkarılıyor demektir. Demir Döküm işçilerine atılan her kurşun, kaldırılan her cop, bağımsızlık ve demokrasi taraftarı herkese atılmış ve kaldırılmış demektir.

İŞÇİ HAREKETLERİNİN HEDEFİ: İKTİSADÎ VE DEMOKRATİK HAKLAR

Demir Döküm işçilerinin mücadele hedefleri neydi? İşçiler 1961 Anayasasının toplum içinde kök salması, yaşayan bir gerçek olması için mücadele ettiler. Sendika hürriyeti, patronun kanunlara ve toplu sözleşme hükümlerine uyması için yapılan bir mücadeleydi bu. İşçiler, demokrasi ve Anayasa düşmanlarının sürekli olarak tasallut ettiği 27 Mayıs Anayasasını toplum hayatıyla bağı olmayan, uygulanmayan bir kurallar yığını olmaktan kurtarma mücadelesi verdiler. İşçiler, demokratik haklar için mücadele ettikleri içindir ki, üzerlerine polis saldırtıldı. İşbirlikçi iktidarın emrindeki polis, her zamanki gibi, Anayasa ve kanunları uygulatmak için değil, emperyalizm ve işbirlikçilerinin menfaatinin bekçisi ve halkımız üzerinde kurulan baskı rejiminin örgütlü kaba kuvveti olarak hareket etti. İşbirlikçi iktidar, devletin bütün imkânlarını emperyalizm ve ortaklarının emrinde harekete geçirmektedir. Orduyu, işçilerle karşı karşıya getirme çabası, işçilerin bilinçli tutumlarıyla boşa çıkarılmıştır. Öte yandan Ereğli Demir Çelik işçilerinin grevi, hükûmet tarafından «Millî güvenliği zedelediği» iddiasıyla ertelenmiştir. Yabancı sermaye ve ortaklarının hakim olduğu Erdemir grevinde, «millî güvenlik» gerekçesi her zaman olduğu gibi iktidar tarafından emperyalizmin güvenliği ve sömürüsü için kullanılmıştır.

İşçilerin demokratik haklar için mücadelesini, emperyalizm ve işbirlikçileri «bolşeviklik» olarak, meşruiyet sınırları dışında göstermeye çalışmaktadır. Demir Döküm Fabrikası Müdürü ve gerici basının tutumu budur. Bütün millî demokratik hareketlere karşı kullanılan anti - komünizm silâhı elden düşürülmemiştir.

Öte yandan oportünist çevreler, her işçi hareketini, «sosyalist devrim»e yönelmiş göstermeye çabalayarak, gerçekleri tahrif etmekte ve sosyalizmi yozlaştırmaktadır. 11 Ağustos tarihli **Emek dergisi**, çıkışından onbir gün önce başlayan Demir Döküm hareketini, derginin bir kenarında, günlük basın kadar dahi ilgi göstermeksizin ve yer yer de yanlış haberler yazarken, aslında çok sık sözünü ettiği «işçi sınıfı» ve «sosyalist devrim» kavramlarının gevezesi olduğunu bir daha gösterdi. **Emek dergisi** bir yandan Demir Döküm mücadelesinin nedenlerini «saatte 190 kuruşluk ücretin arttırılması, işçilerin istedikleri sendikaya girme özgürlüğü, genel müdürün tehditlerine ve şiddet kullanma olaylarına karşı tepki, mücadeleci arkadaşlarının işten atılmasını protesto... ve de asıl bir grev kararı

almak ve uygulamak haklarının —toplu sözleşme bitmediği için— olmayışı» olarak belirtmekte, arkasından yazının sonunda «Yaşasın Sosyalist Türkiye» sloganını atmaktadır. İşçilerin demokratik haklara sahip olmadıkları, mücadele hedeflerinden açıkça anlaşılırken ve bilinçsiz işçi yığını, emperyalizmin telkin ettiği «anti-komünist» şiarları da kullanırlarken, «Sosyalist Türkiye» sloganı okuyucuları da yanıltan bir gevezelik olmaktadır. Bunlardan daha önemlisi **Emek dergisi**, mücadelenin dışında (ki her zamanki tutumları budur) muhtemelen bir sayfiye yerinde yazılan yazısında, işçilerin mevcut kanunları ve Anayasayı uygulatmak için yaptığı mücadeleyi, tıpkı patron ve işbirlikçi iktidarın yansıtmak istediği gibi vermektedir: «... Nitekim çatışmadan sonra, fabrika müdürünün, patronu haklı göstermek için verdiği demeçte kanuna sarılması, kanunun işçi mücadelesinin önündeki en büyük engellerden biri olduğunun bir başka somut delilidir.» (**Emek**, sayı: 8, s. 4). Bu satırların, **hareketin dışından, fabrika müdürünün** gazetelere verdiği beyanatlara dayanılarak yazıldığı ne kadar bellidir. İşçiler ne diyor: «Bütün işçi kardeşlerim, bütün köylü kardeşlerim biliniz ki, işveren yalan söyledi. Bu yalanı bütün gazeteler yazdı... Biz yeni bir toplu sözleşme değil, eski toplu sözleşmenin hükümlerinin uygulanması ve kanunun bize verdiği asgarî ücretin verilmesi için sendikamızın muhatap kabul edilmesini istedik. Bu doğru haberimizi de ancak bizim gazetemiz İşçi Köylü'de size duyurmak mümkün oldu.» (İşçi Köylü, sayı: 3).

İşçiler, 27 Mayıs Anayasasının demokratik kazançları olan Anayasa ve demokratik haklara dayanarak mücadele ederken, işbirlikçi güçler ve oportünizm bu hareketleri mevcut kanunlar açısından meşruluk sınırları dışında göstermektedir. Bugün Türkiye'de mücadele edilmesi gereken anti-demokratik kanunlar vardır. Ama 27 Mayısta işbirlikçilerle milli güçler arasındaki kuvvet dengesiyle kazanılan bir Anayasa ve demokratik hükümleri bulunan kanunlar da vardır. İşçi sınıfının mücadelesi dışından, ne zaman hangi hükümlere dayanıldığını, hangi hükümlerin, işçilerin menfaatine aykırı ve anti-demokratik olduğunu bilmeksizin yapılan Don Kişotvari çıkışlar zararlı olmaktadır. İşçi sınıfı hareketinin dışında olanlar, tıpkı emperyalizm ve müttefikleri gibi, devrimci kisvesi altında mücadelenin somut dayanak noktalarına hücum etmektedir.

Oportünistlerin henüz yazı haline gelmemiş bir iddiaları da, Alpagut Linyit ocaklarının işgalinin «sosyalist devrim»e yönelmiş bir hareket olduğudur. Alpagut işçilerinin hedefi, ödenmeyen ücretlerini almaktır. İşgal süresince linyit satışından elde edilen gelirden ücretler alındıktan sonra kalan para işçiler tarafından ocağın mülkiyetine sahip olan Özel İdare adına bankaya yatırılmıştır. Sosyalizm, üretim araçlarının kollektif mülkiyeti ve proletaryanın devrimci iktidarını hedef edinmiş olan bilinçli ve örgütlü işçi sınıfı hareketiyle kurulur. Sosyalizm, fabrikaların işçiler tarafından yönetilip, kârın patrona bırakılması değildir!

«Anti-kapitalist mücadele» kavramını yozlaştıran oportünistler, bu kavrama «sermayedarlara karşı mücadele» anlamı vererek, sermayedarlara karşı işçilerin iktisadî mücadelesine veya işçilerin demokratik haklar için verdiği mücadeleye «Anti-kapitalist yani sosyalist mücadele» damgasını vuruyorlar. Düşününüz! «Sendikal haklar ve toplu sözleşmenin uygulanması için verilen bir sosyalist mücadele!!?»

«Anti-kapitalist mücadele burjuvazinin özel mülkiyetini kaldırmak ve işçi

sınıfının kollektif mülkiyetini gerçekleştirmek için verilen bir mücadeledir. Anti-kapitalist mücadelenin hedefi, kapitalizmi yıkmak ve sosyalizmi kurmaktır. Şiar, proletarya iktidarıdır. Patronlara karşı daha fazla ücret için diğer iktisadi ve demokratik haklar için verilen mücadele anti-kapitalist mücadele değildir. Böyle bir mücadele, ister işbirlikçi sermaye, ister millî sermayeye karşı yapılsın, demokratik mücadeledir.

«Yurdumuzda işçi sınıfı, bırakın sosyalist devrim (Proletaryanın devrimci iktidarı ve üretim araçlarının kollektif mülkiyeti) için mücadeleyi, demokratik haklar için mücadelede dahi geri bir örgütlenme düzeyindedir. Demokratik devrimin tamamlandığı bir ülkede işçi sınıfı, demokratik hakları bileğinin hakkıyla kazanmış ve ileri bir örgütlenme düzeyine ulaşmıştır. Demir Döküm tecrübesi, «sosyalist devrim» çığlıklarının gerçeğe ne kadar yabancı olduğunu ortaya koymuştur. Demir Döküm işçilerinin hedefi, demokratik hakları kazanmaktır. İşçi sınıfı demokratik hakları için verdiği mücadelelerde bilinçlenir, siyasî örgüte kavuşur, millî demokratik devrime öncülük edecek güce ve olgunluğa ulaşır ve millî demokratik devrimi gerçekleştirecek müttefikler kazanır.» (Doğu Perinçek, Bütün Silâhlarımızla Emperyalizmin en zayıf noktasına yüklenelim!, Türk Solu, sayı: 91, s. 12)

DEVRİMCİ MÜCADELENİN ACİL MESELESİ: DEVRİMCİ SENDİKACILIK

Son işçi hareketleri ve özellikle Türk-İş'in Ankara'da yaptığı miting, önemli bir gerçeği gözler önüne bir kere daha sermiştir: İşçi sınıfının bilinçli olarak bağımsız siyasî örgütüyle mücadeleye katılması, devrimci sendikacılık olmaksızın işçi sınıfı mücadelesinin gelişmesi sınırlı kalacaktır.

İşçi sınıfımız uzun yıllar örgütsüz, ya da sarı sendikalarla işbirlikçilerin kontrolünde kalmış, devrimci sendikacılık faşist baskı ve terörle bastırılmıştır.

27 Mayıs 1960'tan sonra, gelişen işçi hareketleri içinde devrimci sendikacılık yönündeki girişimler, önemli sayabileceğimiz başarılar kazanamamıştır. Türk-İş'le hiçbir zaman bir tutamayacağımız, DİSK, başlangıçta görev olarak kabul etliği, işçi sınıfına siyasî bilinç verme yönünde bir çaba göstermemiştir. Burada DİSK'in «siyasî bilinç»ten ne anladığı meselesi üzerinde durmuyoruz. Türk-İş ise, bünyesindeki birkaç sendika dışında, işçi sınıfımızla devrimci hareket arasında emperyalizmin diktiği bir duvar görevini başarıyla yürütebilmiştir. İşçi sınıfımızdaki canlılık ve alttan gelen baskılar, zaman zaman sendikaları harekete zorlamışsa da, bu hareketlerin emperyalizm bakımından en zararsız bir şekilde atlatılması, hattâ emperyalizmin yararına sonuçlar kazanılması görevi Türk-İş'e verilmiştir.

Son mitingte de durum farklı değildir. İşçilerden gelen baskılarla miting yapma zorunluluğu doğunca, miting polis şefleriyle planlanmıştır. İşçinin aidatlarından 3 milyon lira sarfedilerek düzenlenen mitingte, devrimcilerle işçi arasına barikat kurulmuştur. Bütün bunlara rağmen binlerce işçinin meydanlarda toplanması herhalde emperyalizm ve işbirlikçilerinin yararına bir durum değildir. Miting günü Ankara'da ABD emperyalizmine ait binalar önünde alınan olağanüstü polis tedbirleri de bunu göstermektedir.

Polisin bütün çabalarına rağmen 24 Ağustos mitinginde, İşçi Köylü gazetesi alanda toplanan her üç işçiden birinin eline ulaşmıştır. Gazete satan 22 gencin kanunsuz olarak nezarete alınması, gazetelere polis tarafından kanunsuz olarak el konması, proleter devrimcilerinin iş-

çilerle bağ kurmasını önleyememiştir.

Bundan böyle, devrimcilerle işçiler arasında bir duvar niteliğinde olan sarı sendikacılıkla daha güçlü bir mücadele vermek durumundayız. Bu duvar, bir yandan içten, işçilerden gelen baskılarla, bir yandan işçi sınıfına siyasî mücadele bilinci götürecek olan proleter devrimcilerinin dıştan vurduğu darbelerle yıkılmalıdır. Devrimci sendikacılık olmadan devrimci mücadelenin ulaştığı boyutlar sınırlı kalacaktır. İşçi sınıfının iktisadî hareketlerinin siyasî nitelik kazanması için devrimci sendikacılık zorunludur.

Emperyalizmin bütün imkânlarına, iktisadî baskılarına ve işçi sınıfımızın bilinç ve örgütlenme düzeyine rağmen, proleter devrimcilerine bu yolda önemli görevler düşmektedir.

GÜN ZİLELİ ARKADAŞIMIZ HAPİSTE

Dergimizin kurucularından ve anti-emperyalist gençlik hareketinin önderlerinden Gün Zileli, savcılığa teslim olduktan sonra yapılan iki duruşmada da serbest bırakılmamıştır. Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'ndeki öğrenci hareketleri dolayısıyla yargılanan diğer öğrencilerin tahliye olduğu son duruşmada, Gün Zileli, Nezir Şemikanlı ve Sami Gürler serbest bırakılmamışlardır.

Kapitalist Dünyanın Malî Buhranı Gittikçe Ağırlaşıyor

Fransa'nın devalüasyonla sonuçlanan malî buhranı, ABD'nin başını çektiği emperyalist kampın içinde bulunduğu ve gittikçe ağırlaşan iktisadî ve malî buhranın en son gelişmesidir. (Fransa'daki buhranın ve devalüasyonun ayrıntılı tahlili için bkz.: Erdoğan Güçbilmez, **Frankın Devalüasyonu Üzerine...**, TÜRK SOLU, sayı: 92.) Bütün emperyalist ülkeler, içte ve dışta karşılaştıkları güçlüklerle kendilerini tam bir çıkmazın içinde buluyorlar. Kapitalist dünyanın sallantıda olan para sistemi, gittikçe daha derinliğine batağa saplanıyor ve çöküşe doğru ilerliyor.

Kapitalist dünyanın bugün içinde bulunduğu devâ bulmaz malî buhranların kaynağında, tekelci devlet kapitalizmi vardır. Bugünkü malî buhran, emperyalizmin hızla yıkılışa gittiğini göstermektedir.

Batı dünyasında son kırk yılın en ciddî ve en derin malî buhranı, sterlinin devalüe edildiği Kasım 1967 ile Mart 1968 tarihleri arasında görüldü. Bu dönem süresince emperyalist ülkelerin paralarının değeri devamlı bir dalgalanma gösterdi. Mayıs 1968'de , Fransa'da yer alan devrimci kitle hareketlerinin etkisiyle kapitalist dünya yeniden bir buhrana girdi. Fransa'daki siyasî ve malî kriz, Nisan 1969'da De Gaulle'ü başkanlıktan ayrılmak zorunda bıraktı. De Gaulle'ün ayrılışının hemen ardından Batı Avrupa malî merkezleri yeni bir buhranın içine düştüler; İngiliz sterlini ve Fransız frangı ağır kayıplara uğradı. Nihayet geçtiğimiz ay içinde, Fransa, frankın değerini resmen yüzde 12,5 oranında düşürdü. Kasım 1967 ile Ağustos 1969 arasında, yani iki yıla yakın bir süre içerisinde Batı para sisteminin karşılaştığı beş ciddî buhran, emperyalist dünyanın malî alandaki çıkmazını açıkça göstermektedir.

ABD'nin başını çektiği emperyalizm ve tüm gerici yönetimler, uzun süreden

beri devamlı olarak enflasyon, hızlı fiyat yükselmeleri ve paranın değerinde büyük düşüşle karşı karşıyadırlar. ABD emperyalizminin vesayeti altında olan ve tamamen Amerikan para sistemine bağlı olan Türkiye'de de aynı hastalıklar, aynı gidiş baş döndürücü bir hızla yer almaktadır.

Milletlerarası Para Fonu'nun derlediği sayılara göre (ki, bu sayılar her bakımdan durumu olduğundan daha iyi göstermeye çalışmaktadır), 1949-1968 yılları arasında perakende fiyatlar ABD'de yüzde 48.7, İngiltere'de yüzde 110 ve Fransa'da yüzde 161 oranında bir artış göstermiştir. Üstelik, bu ülkelerde son yıllar içinde fiyatlar şimdiye kadar görülmedik bir hızla yükselmektedir. Örneğin ABD'de 1968 yılında perakende fiyatlar 1967'ye nazaran yüzde 4.2 artmıştır. Bu oranlar emperyalist ülke ekonomileri bakımından muazzamdır. Bu oran önceki yıllara göre iki-üç kat fazladır.

Sterlin ve frank, enflasyon ve fiyat yükselişleri yüzünden tekrar tekrar dedavüle edilmektedir. 1945'ten bu yana, sterlin iki defa, frank beş defa resmî olarak devalüe edilmiştir. Kapitalist devlet paralarının başlıca dayanağı haline gelmiş olan Amerikan doları, 1960'lardan itibaren Batı piyasalarında spekülasyon konusu haline gelmiştir. Mart 1968'de patlak veren ve o zamana kadar görülmemiş olan, dışarıya devamlı ve hızlı altın akışının etkisiyle ABD, altının 1 ounce = 35 dolar olan resmî fiyatını koruyamamıştır. Kapitalist dünyada altın fiyatları serbest piyasada resmî fiyatların yüzde 20 üstüne çıkmıştır. Resmen kabul edilmemiş olmakla beraber, gerçekte dolar da devalüe edilmiştir.

Enflasyon ve paranın değerindeki devamlı düşüşe bağlı olarak, emperyalist devletler dev bütçe açıkları vermekte, iç ve dış borçları büyümektedir. 1968 malî yılında ABD'nin bütçe açığı 25,2 milyar dolara yükselmiştir. Mart 1969'da iç borçlanmalar 359,5 milyar doları bulmuştur. Bu sayı ABD hükûmetinin aşağı yukarı iki yıllık toplam gelirine eşittir. ABD yıllardır dış ödemeler dengesinde açık vermektedir; bu yüzden altın rezervleri hızla dışarıya akmaktadır. 1958'den bu yana, ABD altın rezervleri hemen hemen yarı yarıya azalmıştır. Bugün rezervler, 10 milyar doların biraz üzerindedir. Öte yandan, yabancı ülkelerde biriken, karşılığının altın olarak ödenmesi her an istenebilir durumda olan rezervleri 30 milyar doları aşmaktadır. Bütün bunlar doların gerçek zaafını ortaya koymaktadır.

Kapitalist dünyada iktisadî ve malî krizler, siyasî krizlerle atbaşı beraber gitmektedir ve karşılıklı olarak birbirini etkilemektedir. İktidarı elinde bulunduran emperyalist burjuvazi, parayı çalışan insanları sömürmek için bir araç olarak kullanmaktadır. Bir malî buhran halinde, hâkim tekelci gruplar, vergileri artırmak, fiyatları yükseltmek, ücretleri dondurmak, istihdamı azaltmak v.s. gibi tedbirlere başvurmaktadır. Aynı zamanda, sömürgeleri üzerindeki baskısını ve yağmasını da artırmaktadır.

Bütün bunlar gerek emperyalist ülkelerdeki proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişmeyi, gerekse emperyalizmle ezilen uluslar arasındaki çelişmeyi gittikçe keskinleştirmektedir. Emperyalist gruplar arasındaki para ve ticaret savaşları gittikçe şiddetlenecek, kapitalist dünyanın iktisadî ve malî buhranı gittikçe ağırlaşacaktır.

ABD DAHA SALDIRGAN BİR ASYA POLİTİKASI TEZGÂHLİYOR

ABD'nin sözde yeni Asya politikasını izah etmek için gideceği ülkelere daha önce Dışişleri Bakanı Rogers'ı yollayan Nixon, Apollo-11 olayının sağladığı «çok yüksek prestij havası»(!) içinde Filipinler, Endonezya, Tayland, Güney Vietnam,

Hindistan ve Pakistan'ı içine alan **süratli** bir Asya turu attı. ABD emperyalizminin saldırganlığına karşı çıkan ve barış isteyen dünyanın her yerindeki barışsever insanları aldatmak için kendisine bir «barış meleği» süsü veren bu azgın savaş körükleyicisi, gezisine çıkmadan önce, ABD'nin artık Çin'e karşı daha yumuşak bir politika izleyeceğini, Amerikalıların artık bazı Çin mallarını satın alabileceklerini, Amerikalı yazar ve gazetecilerin Çin'e seyahat edebileceklerini, bir Çin-Sovyet savaşı halinde ABD'nin taraf tutmayacağını açıklıyor, daha da önemlisi, ABD'nin Vietnam'daki savaşa son verip oradan çekileceği, bütün Asya kıtasında gerileyeceği yalanını ilân ediyordu.

Nixon Asya'daki ilk durağı olan Manila'dan önce, Pasifikteki, cehennemî silâhlarla yüklü Amerikan Üssü Guam adasında bir basın toplantısı yaparak, çok dramatik bir tarzda, ABD'nin «yeni»(!) Asya politikasını açıklıyordu. Amerika'nın en gerici militarist çevrelerinin ve Nixon yönetiminin sözcülüğünü yapan Amerikan basınının «Nixon Doktrini» adını verdikleri ve ABD'nin Asya politikasında güyâ büyük bir «geri çekilme» ve «kendi kıtasına dönme» (isolation) politikasını başlatacak olan politika ilkeleri şunlar olacaktı :

1. «ABD hükûmeti Asya'daki müttefiklerine olan taahhütlerine sadık kalacaktır.»

2. «Ancak, ABD hükûmeti bundan böyle Asya'da yeni taahhütlere girmeyecektir.»

3. «Asya'da 'devrimleri' bastırmak, askerî yollardan çok reformcu yollarla başarılabilir.»

4. «Bundan böyle ABD hükûmeti, Asya ülkelerinde patlak verecek iç ayaklanmaları bastırmak için asker göndermekten kaçınacaktır. Yani ABD hükûmeti yeni Vietnamlar istememektedir. Ancak, böyle durumlarda, ABD kendi çıkarları açısından gerekli görecek olursa, müttefik Asya devletlerine iç ayaklanmaları bastırmada yardımcı olmak üzere askerî danışman ve malzeme gönderecektir. Asya devletlerine bir nükleer devletin müdahelesi olmadıkça ABD savaşa katılmıyacaktır. İç ayaklanmaları bastırma sorumluluğu olarak Asyalı devletlerin kendilerinin olmalıdır.»

5. ABD Vietnam'dan en yakın zamanda geri çekilecektir.

Bu maddeler etrafında özetlenen «Nixon Doktrini» bir aldatmacadır. Çünkü bu sözde yeni ilkeler, esasta Amerika'nın saldırgan politikasında hiç bir değişiklik getirmediği gibi, Amerika'nın Vietnam'dan ve Asya'dan çekilme lâfları birer yalandan ibarettir. Bunların ne kadar büyük birer yalan olduğu, hem Nixon'un birbirini nakzeden sözlerinden, hem de Amerika'nın devam ettirdiği davranışlardan gün gibi ortadadır.

Bugün ABD Asya'daki devrim hareketini bastırabilmek, Asya halklarını daha da ezmek için kendine yardımcı ortaklar aramak yolundadır. Amerikan emperyalistleri, Japonya'nın gerici Sato rejimi ile el ele, Japonya'yı gittikçe daha geniş çapta silâhlanmaya zorlamaktadır. Sato hükûmeti sistemli bir şekilde savaş harcamalarını arttırmaktadır. Japon tekelci sermayesi ve militarist grupları, savaş sanayiinin temel sanayi haline getirilmesini talep etmektedirler. Japonya'da delice bir silâhlanma ve halkın psikolojik bakımdan savaşa hazırlanması kampanyası başlatılmıştır. Birkaç yıl içinde silâh üretiminin iki katına çıkarılması planlanmıştır. «Barış için atom» adı altında Japonya da nükleer silâh imali hazırlıklarına devam etmektedir. ABD ve Japon hükûmetleri 1972 yılına kadar Okinawa'nın Japonya'ya devri konusunda anlaşmışlardır. Yakında bir Japon filosunun Asya limanlarına «dostluk» ziyaretlerinde bulunacağı haber verilmektedir.

Yayın organları hakkında bilgi sağlanır . Eskiz ve program hazırlanır
Objektif tavsiyelerde bulunulur . Tespit edilen programlar titizlikle
yürütülür.

Cağaloglu Turkocağı Cad no 1 kat 3
Telefon 27 66 00 - 27 66 01. Istanbul

Basın : 60927

Görüşme Yeri

metin demirtaş'ın

Genel dağıtım P. K. 176 — Ankara
ŞİİR KİTABI ÇIKTI

hikmet kıvılcımlı

klasik anlamıyla strateji ve taktik nedir?

«Kautsky, tipik bir **küçükburjuva filisten** (zındık) politikası güdüyor: BİR SLOGANIN İLÂN EDİLMESİ, işin içinde bir şey değiştirir sanıyor. Ve yığınlara da o saçma düşünceyi aşılıyor.

V. İ. U. Lenin, «Dönek Kautsky»

«Strateji» ve **«Taktik»** sözcükleri askercil savaş terimleridir. Zamanla, insanoğlunun her alandaki davranışlarında kullanılır, hattâ kötüye-kullanılır bir acemi edebiyat gösterisi oldu.

Biz burada özellikle **sosyal mücadele** alanında herkesin basitçe bilmesi gereken KLASİK anlamıyla strateji ve taktik deyimlerini özetliyelim.

Askercil savaşta olsun, sosyal güreşte olsun gerek stratejinin, gerekse taktiğin bir kendileri vardır, bir de güdümleri. Hepsi üzerinde, hiç kimsenin tartışamıyacağı ana elemanları durultarak gözden geçirmiye çalışalım.

STRATEJİ NEDİR?

STRATEJİ denince bellibaşlı iki şey akla gelir:

1) Özgücün «BAŞLICA VURUŞUNUN YÖNÜNÜ BELİRLENDİRMEK»,

2) «DOLAYISİYLE DE BİR AŞAMA SIRASINDA VURUCU GÜÇLERE YERLERİNİ ALDIRIŞI (disposition'u) DÜZENLEMEKTİR.»

II. Aşama : SOSYALİST DEVRİM (1917 Mart - Ekim)

Vuruş Yönü	Güçlerin Yeralışı
a) AMAÇ : 1 — Emperyalizmi devirip savaştan çıkmak. 2 — Sosyalist devrimi başarmak. b) BAŞLICA VURUŞ : 1 — Emperyalizmle anlaşarak devrimi kesecek olan küçükburjuva demokrasisini (Menşe, s - r. leri) tecrit. 2 — Çalışan kır yığınlarını kazanmak.	a) GÜÇLER : 1 — ÖZGÜÇ : İşçi sınıfı. 2 — YEDEK güçler : — İçerde (dolaysız yedek Köylülütün fakir tabakaları. — Dışarda (dolaylı yedek güçler) : Komşu ülkelerin işçi sınıfları. b) GÜÇLERİN YER ALIŞI : İşçi sınıfının fakir köylülükle ittifakı.

III. Aşama : SOSYAL İKTİDARIN TEMELLENDİRİLMESİ (1917 ötesi)

Vuruş Yönü	Güçlerin Yeralışı
a) AMAÇ : 1 — Bir ülkede proletarya iktidarını sağlamlaştırmak. 2 — Devrim tek bir ülkede kalmaz. Dünya aşamasına girer. b) BAŞLICA VURUŞ : 1 — Emperyalizmle uzlaşma öncülüğüne kalkışan küçükburjuva demokrasisini tecrit. 2 — İkinci Enternasyonal Partilerini tecrit.	a) GÜÇLER : 1 — ÖZGÜÇ : İşçi sınıfı. 2 — YEDEK GÜÇLER : — İçerde : Yarı proleter yığınları ve orta köylüler. — Dışarıda : İleri ülkelerin küçük köylüleri. Sömürge ve kul ülkelerin millî hareketleri. b) GÜÇLERİN YERALIŞI : 1 — İçerde (dolaysız) : İşçi sınıfı ile orta köylü ve yarı proleterlerin ittifakı. 2 — Dışarda (dolaylı) : İşçi sınıfı devriminin sömürge ve millî kurtuluş hareketleriyle ittifakı.

Sosyal strateji belirli bir ülkede bu üç aşamayı hep birden gözönünde tuttu. Bu aşamalardan birini ötekisi ile KARIŞTIRMA'yı ne denli yanlış saydı ise, birini ötekisinden TECRİT etmeyi de en az o denli yanlış buldu. On-

dan sonra gelmiş geçmiş bütün denemeler, o strateji diyalektiğinin bütünlüğüne verilen önemi gösterdi.

STRATEJİ GÜDÜMÜ NEDİR?

Kendiliğinden anlaşılacağı gibi, bir toplumda ne sosyal yönler, ne sosyal güçler, şu veya bu kişinin, yahut partinin icadı yahut kuruntusu ile doğmaz. Tam tersine bütün kişileri ve partileri o sosyal yönelişler ve güçler ister istemez alıp sürükler. Bütün mesele o akışla sürüklenen insanın bir saman çöpü gibi mi yuvarlanacağı, yoksa bilinçle akışa mı uyacağı konusunda toplanır. Yoksa 9 ayını dolduran çocuğun doğumu nasıl önlenemezse, tarihte Antika Tarihsel Devrimler (medeniyetlerin yıkılışları) nasıl önlenememişse, tıpkı öyle modern tarihte derebeğilik ve kapitalist devrimlerinin doğuşları da önlenememiştir. Sosyal devrim eğer gerçeklik ise, ondan şu veya bu kişileri, hattâ partileri sorumlu, hele suçlu saymıya kalkışmak: bilim dışı ve boşuna, saçma bir gaddarlıktır.

Sosyal olayları bilinçle gütmek neye yarar? Bu olayları daha insancıl ölçülere sokmaya ve Marx'ın deyimiyle «Doğum sancılarını ılımlaştırmıya» (Kapital, Önsöz) yarar. Tersine, sosyal olayların bilincini kazımak, doğum sancılarını ve kanamalarını arttırmak olmuştur. Fransa'da «ULU İHTİLÂL» denilen devrimin, yeryüzündeki en şiddetli devrim oluşu, Fransız müstebitliğinin devrime İngiltere'dekinden yüz yıl sonralara dek engel olabileceklerini ummalarından ileri gelmiştir. Rus ihtilâlinin dehşeti de, ancak Çar istibdadının dehşeti ile ölçülebilecek çaptadır. Milletseverlik devrim bilinçliliğidir.

Sosyal olayları bilinçle gütmek, tabiat bilimlerinde olduğu gibi, sosyal güçlerin KANUNLARINA uyularak yapılır. Yukarıki klâsik sosyal aşamalarda bir hakikat göze batıyor: her üç aşamada da ÖZGÜÇ, hep aynı İŞÇİ SINIFI olmuştur. 20. yüzyıl ölçüsünde bu ana olayın önemi açıktır. Yalnız her aşamada değişen güçler, hep: YEDEK GÜÇLER olmuştur. Onun için:

«Stratejinin güdümü demek: verili bir aşama sırasında devrimin esaslı amacına ulaşması için bütün yedeklerden akılcıl (rasyonel) olarak yararlanmak demektir.»

Bu gerçekliği askercil strateji daha basit deyimlerile göze çarptırır. İki karşıt ordunun ÖZ güçleri her zaman ne ise odur ve az çok hazırlığına göre bütünüyle güdülür. İki özgüç karşılaşırken en çok dikkat edilen şey: dost ve düşman YEDEK güçlerin durumlarıdır. Yedek güçler hesaba katılmadıkça ve ayarlanmadıkça, hiç bir özgücün alın yazısı kestirilemez.

Sosyal yedek güçler klâsik sosyal bilimde iki gruba bölünür:

1 — DİREKT (Dolaysız) Yedek Güçler,

2 — ENDİREKT (Dolaylı) Yedek Güçler.

Bu iki ana grup ta, ayrıca, her ülke için:

a) İÇ Yedek Güçler,

b) DIŞ Yedek Güçler.

olmak üzere ikişere bölünürler.

Bu bölümleri göze çarptırmak için alt alta dizelim.

DOLAYSIZ (DİREKT) YEDEK GÜÇLER

a) İÇ YEDEK GÜÇLER:

Köylülük ile ahalinin ara tabakaları.

b) DIŞ YEDEK GÜÇLER:

— Komşu ülkeler işçi sınıfları,
— Sömürge ve boyunduruklanmış ülkelerin devrimci hareketleri,
— İşçi sınıfı iktidarı.

DIŞ dolaysız yedek güçlerden yararlanılırken, özgücün **«üstünlüğünü bütünüyle korumakla birlikte karşı güçleri tecrit etmek veya karşı güçlerle mütareke yapmak için, bu yedeklerin bir bölüğünden vaz geçilebilir.»**

DOLAYLI (ENDİREKT) YEDEK GÜÇLER

a) İÇ YEDEK GÜÇLER: Proleter olmıyan yerli sınıflar arasındaki zıtlıklar ve ihtilâflar.

İç yedek güçler «Karşıt güçleri zayıflatmak için, yahut kendi yedeklerini kuvvetlendirmek için kullanılabilir.»

b) DIŞ YEDEK GÜÇLER: Karşıt burjuva devletleri arasındaki zıtlıklar ve savaşlar.

Dış yedek güçler de **«Taarruzu başarmak için, yahut ricatı örtmek için kullanılabilir.»**

Dolaysız iç yedek güçlerin önemi kendiliğinden bellidir. Onlar sağlanıp akıllıca kullanılmadı mı, tek başına özgücün başarısı tehlikeye düşer. Dolaylı yedek güçlerin önemi **«Her zaman dupduru gözükmese bile»** zamanında bu güçlerin «BAŞLICA» rolü oynadıkları gözden ırak tutulamaz.

Birinci Emperyalist Evren Savaşı 1914'ten 1918'e dek bütün dehşeti ile hüküm sürmeseydi: 1917 yılı Rusyasında önce demokratik devrim, ardından sosyalist devrim bunalımları; gene 1919 Türkiyesinde Birinci Millî Kurtuluş Savaşı bunalımları o denli hızla güç patlak verirdi. Aynı emperyalist savaş: Rusya'ya ve Türkiye'ye komşu ülkelerin (Bulgaristan, Macaristan, Avusturya, Almanya hattâ Fransa, İngiltere ve Amerika'ya dek) işçi sınıfı hareketlerini, sömürge ve ezilen ulusların devrimci ayaklanışlarını (Çin ve Hint'ten Fas'a dek halk direnişlerini) alevlendirmek yoluyla, gerek emperyalist itilâf devletleri (Amerika, İngiltere, Fransa grubu), gerek ittifak devletleri (Almanya grubu) içinde ve aralarındaki zıtlıkları kışkırtmasaydı, ne Rusya'da sosyalizm iktidarı, ne Türkiye'de demokratik cumhuriyet iktidarları, kolay kolay sağlanamazdı.

Demek, emperyalizm çağında, bir ülkenin sosyal ve politik stratejisi,

her zamankinden çok bir BÜTÜN dünya meselesidir. Bütün dünya içinde bir ülkenin ÖZGÜCÜ (İşçi Sınıfı) değerlendirilir. Bu değerlendirmede: gerek dolaysız yedek güçler, gerek dolaylı yedek güçler, hep birden göz önünde tutularak düşünülüp davranılır. Bunlardan biri atlanıldı mı, strateji güdümü beklenmedik aksama ve güdüklüklere uğrıyabilir.

Her türlü aksamaları önlemenin tek yolu: her ülkenin öz ve yedek güçlerini en karakteristik **orijinaliteleri** ile toptan ele almaktır.

STRATEJİ GÜDÜMÜ NASIL KULLANILIR?

Stratejinin güdümü deyince onun içinde başlıca dört MOMENT bulunur:

1) **«En kesin anda»,**
2) **«Hasmın en yaralanabilir yanına,**
3) **«Güçlerin en irisini»,**
4) **«Yığınak yapmaktır».**

Strateji güdümünün ana kuralları olan bu dört momentin anlamları üzerinde azıcık duralım.

I — «EN KESİN ÂN» hangisidir? Buna **«Kesin vuruş ânını seçmek»** denir.

Strateji düşünce ve davranışının en son taçlanışı «KESİN MOMENTİ» yakalamaktır. Diyalektik ustalığı gelir burada toplanır.

Kesin moment, nerede, nasıl anlaşılır? «TOPLUMDA» «BUNALIMIN EN KESKİN UÇ KERTESİNE VARMIŞ» olmasından anlaşılır.

Bunalımın son kertesine geldiği nereden belli olur? Konu toplum olduğuna göre, sosyal sınıfların ve tabakaların düşünce ve davranışlarında bunalışın, —söz yerinde ise—, «neyrengi noktasına» gelmiş bulunmasından belli olur.

Bunalımın «neyrengi noktasına» gelişini gösteren düşünce ve davranışlar nelerdir? Toplumda karşılıklı etki ve tepki içinde bulunan sosyal GÜÇLER'in belirtileridir.

Bu belirtiler başlıca üç sosyal güç bakımından araştırılır:

a) ÖZGÜÇ bakımından bunalım momenti,
b) YEDEK GÜÇLER bakımından bunalım momenti,
c) KARŞIT GÜÇLER bakımından bunalım momenti.

Bunlara kısaca değinelim:

a) ÖZGÜÇ alanında bunalım, en başta izlenecek momenttir. Modern toplumda özgücün bunalımı son kerteye geldi demek, şu demektir: **«Proletarya (İşçi Sınıfı) nın tümü birden burjuvaziye karşı en keskin devrimci davranışları istemiye başlar.»**

Ancak, bu isteyiş tek başına yeterli değildir. Özgücün isteyişi içinde: «ÖNCÜ»nün: yâni proletarya **parti**sinin, onu tutan **ileri**cilerin ve asıl öz-

güç **proletaryanın** eğilimleri vardır. Bununla birlikte ne öncü ve ilericilerin ve ne de işçi sınıfının eğilim ve isteği millî ölçüde BUNALIM için yeterli olamaz. **«Yalnız başına öncü ile yenmek, olagan şey değildir».** Özgücün: işçi sınıfının yalnız kendisinin **«Sonuna dek savaşmıya hazır oluşundan»** emin bulunması yetmez.

Özgüç **«Yedeklerinin dayanağından»** da «EMİN» (garantili) bulunmalıdır.

b) YEDEK GÜÇLER alanında bunalım, ikinci olarak izlenecek bunalımdır. Yedek güçlerin sosyal bunalımı özgüce dayanak oluşlarından anlaşılır. Bu durum, köylülerin, esnafların, aydınların ve öteki iç ve dış yedek sosyal güçlerin işçi sınıfını destekleyişi ile kendini gösterir.

Yedek güçlerin özgüce dayanak olacakları ne zaman ve nasıl belli olur?

«Bütün müteredditve kararsız ara elemanlar, yani küçükburjuva demokrasisi yeterince maskesini düşürmüş ve pratikte iflâs etmiş» olduğu zamanda ve yerde kendini gösterir.

Ancak, yedek sosyal güçlerin bunalımı da, büyük sosyal bunalımın «KESİN ÂNINA» gelmiş bulunmasını sağlamıya yetmez. Halk yığınları, alt sosyal sınıf, tabaka ve zümreler her zaman sömürüden ve baskıdan illâllah deyip yaka silkerler ve bunalım içine düşerler. Alt sınıf ve tabakalar içinde beliren bunalım, egemen üst sınıf, zümre ve tabakaları da kaplamalıdır.

Halkın bıkmadığı, «İstemezük!» demediği ân yoktur. Özgüçle yedek güçlerin sömürüye «İstemezük!» demesi yetseydi, toplumun bunalımdan hiç kurtulamaması gerekirdi. Toplum bunalımı, millî bunalımdır. Millet ve toplum ölçüsünde bunalım için bir üçüncü şart daha gerekir.

c) KARŞIT GÜÇLER alanında bunalım şarttır. Karşıt güçler de, kendi yanlarından «EDEMEZÜK» demelidirler. Bu nereden sezilir? Şuradan:

«Karşıt olan bütün sınıflar kendi aralarında yeterince yırtınırlar ve karşılıklı mücadeleyle zayıflarlar.»

Bu üç şart bir araya gelince, stratejinin KESİN ÂNI gelmiştir.

II — «HASMIN EN YARALANABİLİR YANI» neresidir: Bunalımı taçlandıran üçüncü şart, karşıt güçlerin en yaralanabilir yanlarını da içinde saklar, karşıt güçlerin en yaralanabilir yanları; **«En gaafil avladıkları»** yerleridir, **«Karşıt güçlerin dağınık bulundukları ândan yararlanmıya çalışmalı»** dır, denir.

Bu faktör, kendiliğinden belireceği gibi, her çağa ve yere göre (zamanla ve mekânla) olağanüstü değişken olur. Hiç bir ön formülle dogmatikleştirilemez.

Kesin an seçildi ve karşıt güçlerin en yaralanabilir yanları kavrandı mı, stratejinin üçüncü ve dördüncü faktörleri dinamizmini bulur.

III — KESİN SONUÇ ALACAK GÜÇLERİN EN İRİSİNİ;

IV — KESİN SONUÇ ALINACAK YERE YIĞMAK.

Bu son iki şartın dinamizmi öylesine birleşik ve kaynaşıktır ki, onları birbirinden ayırmak anlamsızlaştırmak olur. Güçler belirli yere yığılmazlar ise «EN İRİ» olamazlar. Belirli yerde ve ânda güçlerin en irisi toplanmamışsa «YIĞINAK» yapılmamış bulunur.

«Kesin yere, kesin ânda düşmanınkine çok üstün güçleri toplandırmalı: yoksa, daha iyi hazırlıklı olan ve daha iyi teşkilâtlı bulunan karşıt güç devrimci gücü yokeder.»

Yunan'ın «En gaafil» avlandığı Afyon cephesine Millî Kurtuluş Ordusunun «En irisi» yığılmasaydı, 30 Ağustos zaferi güç elde edilirdi.

STRATEJİ İLE TAKTİĞİN: (İLİŞKİ-ÇELİŞKİ) LERİ

Buraya gelinceye dek, stratejinin en klâsik ve şaşmaz GENEL KURAL'ını özetledik. Bu kurallar kavranılır kavranılmaz, STRATEJİNİN DİYALEKTİĞİ birinci plana çıkar. Stratejinin diyalektiği, birbirini etki-tepki altında tutan iki anlam taşır:

1 — Diyalektik gidişin (BİRİKİM-ATLAYIŞ) yahut (EVRİM-DEVRİM) konaklarına göre stratejinin uygulanışı;

2 — Her iki zıt (Çelişkili) konakta, stratejinin başarısına en elverişli TAKTİĞİN yakalanıp kullanılışı.

Böylelikle, strateji ile taktik soyut lâfazanlık olmaktan çıkar, canlı ve gerçekte yaşanan DİYALEKTİK İLİŞKİ-ÇELİŞKİ içinde gelişir. Buna STRATEJİ İÇİNDE TAKTİK adı verilebilir. Bu açıdan, stratejinin ana gidişi dışında kalmış bir taktik düşünülemiyeceği ve taktik adını alamıyacağı gibi, taktik momentleri som ve objektif olarak hesaba katmıya bir strateji de düşünülemezve strateji adını alamaz.

Bu gereği, daha anlaşılır ve basit olan ASKERCİL olaylar daha iyi aydınlatabilir. Askerlikte bir HARP (Savaş) vardır: 1914-1918 Birinci Emperyalist Harbi, 1939-1945 İkinci Emperyalist Savaşı gibi... Bir de, o savaşlar içinde yürütülmüş MUHAREBELER, (Savaşımlar) vardır: Çanakkale muharebesi, Kanal muharebesi, Kafkas, Galiçya, Balkanlar, Alman-Rus, İtalyan-Avusturya, Alman-Fransız ve ilh. Savaşımları gibi... Kabataslak benzetme yapılırsa denilebilir ki, strateji: Kesin sonuca ulaşan savaşın, harbin güdümüdür; taktik: kesin sonuç getirmiyen kısa süreli savaşımdır, muharebenin güdümüdür.

«Stratejinin amacı, harbi kazanmak ise, taktiğin de üzerine aldığı hedefler vardır. Taktik, falan veya filân muharebeyi kazanmıya çalışmaktır; falan veya filân kampanyayı sonuna vardırmaktır. Verili bir devrimin çıkış veya iniş dönemi sırasında duruma uygun falan veya filân müdahale taktiktir. Taktik, stratejinin bir parçasıdır ve bir parçası olarak stratejiye uyar.»

Daha bu söylenirken, strateji ile taktiğin Cüz'-Küll (Kesinti-Tüm) olarak ilişkili ve çelişkili bulundukları kendiliğinden anlaşılır. Her iki şey hem birbirlerinden ayrılamazlar, hem ikisi birden aynı önemle ele alınırlar. En

sonra harbi kazanalım da, bütün muharebeleri kaybedelim, denilemez. Bir tüm savaşı kazanabilmek, belirli savaşları (Muharebeleri) kazanmakla olur. Hiç bir esaslı muharebe kazanılmaksızın, bir harbin kazanıldığı hemen hemen hiç görülmemiştir. Kazanılmışsa, bu, savaş dışı kontenjanların ağır basmalarından başka nedene bağlanamaz: Savaş güdümünün doğruluğuna değil, kör tesadüflere bağlanabilir.

İkinci Emperyalist Evren Savaşında Alman Naziliği bir sürü Avrupa, Afrika savaşımları kazandılar. Strateji bakımından bu zaferler «Pirüs zaferleri» oldu. Almanların, bindikleri dalı kesmelerine döndü. Bütün dünya yedek güçlerini kendilerine karşıt duruma soktular. Gene de, en sonra Stalingrad muharebesini yitirmedikçe, yenilgileri başlamadı. Türkiye'nin Millî Kurtuluş Savaşında: Emperyalist Yunan Ordusu boyuna ilerlerken bir sürü muharebeler kazandı. Ama Türk Ordusu, I. ve II. İnönü, Sakarya, Dumlupınar muharebelerini kazanmamış olsaydı, HARBİ kesin zafere ulaştıramazdı.

Demek, taktikle stratejiyi ne birbirinden ayırmak, ne birbiriyle karıştırmak, BİLİM ve BİLİNÇ getirmez. Strateji planının gerçekleşmesinde taktiğin oynadığı büyük rol değerlendirilmedikçe, strateji boş bir çuvala döndürülür. Stratejiyi lâkırdı olmaktan çıkarıp: kemiği, eti, organları ve tümüyle canlı gerçekliğine kavuşturan düşünce ve davranışlar, uzun, sabırlı, gösterişsiz, hattâ çoğu kez çok NANKÖR bir sıra TAKTİK'ler olur. Onun için, hangi strateji aşamasında bulunulduğunu bilmek kadar, o aşamanın ne türlü bir TAKTİK basamağında yaşadığını düşünüp, ona göre davranmak ta önemlidir.

Çünkü, strateji, bugün artık kimse için «sır» olmaması gereken GENEL karakter taşıyan bir TEORİK PLAN'dır. O planı uygulayacak tutumlar, yerine ve zamanına uygun taktiklerdir. Strateji bütünlüğü: parça parça ve çoğu zıt olan taktik basamakların bir araya gelmesi ile doğar. Kabaca benzetirsek: Strateji bir MERDİVEN'dir, taktik onun BASAMAKLARI'dır. Merdiven durumunu yaratmıyan basamaklar (Stratejisiz taktikler) düşünmek nasıl ham kuruntu ise, yâni SAÇMALAMAK ise, tıpkı öyle, basamaksız bir merdiven (Taktiksiz strateji) düşünmiye ve uygulamıya kalkışmak ta gülünç ve saçma bir anlamsızlık, ükalâlık olur.

Artık «bugün» değil, 42 yıldan beri (yâni değme «strateji»lerin annelerinden henüz doğdukları günden beri) sosyal strateji, yıllar yılıdır (düşünülmek şöyle dursun) uygulanaduran aşırıca belli bir genel plandır. Türkiye'de bile «ASGARÎ PROGRAM» mütareke yıllarından beri programlaşmıştır. Bu plandan haberi olmıyanlara, kimi «Lâpalis'in Hakikatleri» gürültülüce hatırlatmak bir sıra «ASGARÎ» şartları yerine getirmek zorundadır:

a) STRATEJİ BÜTÜNLÜĞÜ yokedilmemeli, «Asgarî Program» savunulurken, «ÂZAMÎ Program» yasakçılığına kalkışılmamalı. Minimal program da, maksimal program da **bilim** ve **bilinç** dışı bırakılamaz.

b) STRATEJİNİN ÖZ PROBLEMİ yitirilmemelidir. Hele «Devrim Stratejisi» söz konusu ise, «İKTİDAR» öz problemi dışında, soyut strateji poz-

ları takınmak, toyca kolay olduğu kertede, (birisinin dediği gibi) tehlikeli perende atan «CANBAZLIKLARA», «dönüşe» bilir.

c) STRATEJİ TAKTİKLE çorba edilmemelidir. Düpedüz «TAKTİK» meseleler ele alınıp tartışılırken büyük «STRATEJİ» yapıldığını sanmak, teoride ve pratikte ANARŞİ'yi bilim ve bilinç yerine geçirmek, kafa kargaşalığını «kafasız işgüzarlık» mertebesine çıkarmak olur.

Bu şartları yerine getirmek tercüme düşünüşle olmaz. Bilimcil sosyalizmde «TURİZM»e en az elverişli alan strateji ve taktik ülkesidir. Strateji ile taktiğin, içiçe ve karşılıklı etki-tepki halinde, hem ayni - hem gayri bir tek PROSE olarak kavranılması, bize taktiğin önemi kadar karakteristiğini de belirtir. Sosyal gidiş içinde başlıca iki türlü TAKTİK ayırt edilebilir:

a) Strateji içinde taktik;
b) Taktik içinde taktik.

Taktiğin SOM karakteri ancak bu iki açıdan incelenirse kavranabilir.

STRATEJİ İÇİNDE TAKTİK

Strateji içinde taktik: belirli bir strateji aşaması içindeki MOMENT'lere (Diyalektik ânlara) göre, iki zıt karakter taşır.

Yukarıda dokunduk. Strateji aşaması: ya EVRİM-BİRİKİM basamağında olur; yahut DEVRİM-ATLAYIŞ basamağında olur. Strateji aşamasının evrim konağı ile devrim konağı içinde güdülecek taktikler: karşı karşıya gelen güçlerin belirli dengesine göre, birbirinin zıddı yönler gösterir. Genellikle üç türlü yöneliş taktiği, yahut taktik yönelişi göze çarpar:

1. TAARRUZ (Saldırı), 2. RİCAT (Gerileme), 3. MÜDAFAA (Savunma)...

Aslına bakılırsa, taarruz da, ricat ta birer müdafaa (savunma) biçimidir. Kimi olur, saldırı: savunmanın en iyi biçimi olur; kimi ise gerileme... Onun için, genel olarak savunmanın iki zıt biçimli esas taktiği gözönünde tutulur: Taarruz yahut ricat. İkisi arası taktikler, bu iki davranışın genel çizilerinden yararlanabilir.

A — TAARRUZ TAKTİĞİ: Gerek evrim gerekse devrim konaklarında taarruz taktiği kullanılabilir. Bu kullanımda temelli ilişki: karşılıklı güçle rin orantısına bağlıdır. Kesin ânda **karşıt** güçlerin en YARARLANABİLİR yanına yığılmış bulunan devrimci güçler «DÜŞMANINKİNDEN ÇOK ÜSTÜN» iseler, güdülen taktik: hiç gözünü kırpmadan, var güçle, tutulan yönde bütün engelleri hiçe sayarak TAARRUZU gerçekleştirmektir.

Bu strateji içinde taarruz taktiği düşünce ve davranışına en yakın örnek, Mustafa Kemal'in Dumlupınar Taarruzu ile, «Kemalist» devrimlerdir. İ. İ. Paşa, haklı olarak biri askercil ötekisi sosyal olan o iki taktiği aynı paralelde koyarak şöyle der:

«Durum, bir askerî hareket zamanında, kumandanlar arasında bir tedbir yüzünden vukua gelen ihtilâftan çok farklı değildir. Meselâ büyük taarruz tedbirleri, hazırlıkları sırasında olduğu gibi... Bu tedbirlerin nasıl tatbik edilmesi lâzımgeldiği esaslı bir plan icabıdır. Bütün kuvvetleri bir tarafa topladık. Her tarafı zaif bıraktık.» (İnönü'nün Hatıraları, Ulus, 3 Nisan 1969).

«Dumlupınar Taarruzu» ile **«Şapka İnkılâbı»** taarruzu aynı taktikle, devrimci taarruz taktiği ile yürütüldü. Kesin vuruş ânı iyi seçildiği, düşmanın «en yaralanabilir gaafil yanına» daha üstün güçlerin «en irisi» yığıldığı için, başarı kazanıldı.

Strateji planı içinde taarruz taktiğine göre güçlerin güdümü başlıca iki unutulmaz prensibe dayanır: 1 — Pek saldırı, 2 — Başarı morali...

1 — PEK SALDIRI: Taarruza kalkıncıya dek, düşmanı gaafil avlamak için, gerekli yığınağı yapmak için hiç bir tedbiri unutmıyacaksın. Ama, bir yol taarruza karar verdin mi: saldırıda **gözü kara** olacaksın. Ne harp, ne devrim çocuk oyuncağı değildir. Şakaya gelmez.

«Sakın devrimle oynamamalı, ama devrime başlandı mı, onu sonuna dek götürmek gerektiği düşüncesi kafaya iyice yerleştirilmelidir.» «Bir yol tutulan yönü, bütün engellere rağmen değiştirmeksizin gütmelidir.» «Devrim bir yol başladı mı, âzamî gürbüzlükle davranmalı ve her ne pahasına olursa olsun, taarruza geçmelidir. Müdafaa devrimin ölümüdür.»

2 — BAŞARI MORALİ: Strateji amacına birden varılmıyabilir. Ancak, zaferin de devrimin de gelişimi insan işidir. İnsan ise, yalnız **«Moral: Maneviyat»** gücü ile işliyen bir makinadır. Moral gücün ve inancın besisi BAŞARI'dır. Boyuna başarılar geliştirerek moral üstünlüğü koruyacaksın. Kesin sonuç yönünde, her ân bir başarı elde edilirse inancın dayanağı moral güçlenir.

«Her gün, hattâ bir tek şehir söz konusu ise denilebilir ki, her saat, pek büyük olmasa bile, bir sıra başarılar kazanılmalıdır. Ve her ne pahasına olursa olsun 'MORAL ÜSTÜNLÜĞÜ' korunmalıdır.»

Emperyalizme ve gericiliğe karşı çıkmış Mustafa Kemal Devrimlerinin, sözde savunulması için «MÜDAFAAYA» geçirilmesi, devrimlerin önce küllendirilmesini, sonra yozlaştırılmasını, en sonunda da, (Emperyalist ve gerici karşı-taarruzları önünde) kendi kendilerini inkâr etmesini getirmiştir.

B — RİCAT TAKTİĞİ: Karşıt güçler ağır basacak büyüklükte ise, sırf «Kabadayılık» uğruna «TAARRUZA» geçip erimek, ne askercil ne sivil taktik ustalığı sayılamaz. Gerek evrim, gerekse devrim konağında: «DÜŞMAN GÜÇLER ÇOK ÜSTÜN» iseler, «MANEVRA» harekâtı, askercil deyimiyle «OYALAMA TAKTİĞİ» güdülür.

«Düşmanın gücü üstün ise, muharebeyi kabullenmek zararlı ise ve güçleri düzeltme bakımından gerileme: öncüyü ezilmekten sakındırmanın ve yedekleri korumanın tek aracı ise, yedeklerle birlikte manevra yapmak» tutulacak biricik yoldur.

Demek ricat da gelişi güzel olmaz. Bir amaç ve araçla yapılır.
Ricat taktiğinin başlıca amaç şartları şunlardır:
1) Öncü ve Özgücü ezdirmemek;
2) Yedek güçleri muhafaza etmek.
Ricat taktiğinin başlıca araç şartları şunlardır:
1) Zaman kazanmak;
2) Düşmanı dağıtmak;
3) Taarruz güçlerini derlemek... Ve ilh...
O zaman, gerçi karşıt güçlere görünür epey ayrıcalıklar, yerler bağışlanmış olur. Ama, bu ricat, amaç ve araç şartlarına uygunca yapılmış ise o bağışlar: BİZİ GÜÇLENDİREN BİR İMTİYAZ» olurlar.

Strateji içinde ricat taktiği düşünce ve davranışına en yakın ve başarılı örnek, Mustafa Kemal'in emperyalizm ve feodalizm karşısında tuttuğu: ünlü «HATT'I MÜDAFAA YOK, SATH'I MÜDAFAA VAR» prensibi ve sloganıdır. Anadolu'da derebeği, tefeci-bezirgân ayaklanışları ile Yunan taarruzu günleri: 1. ve II. İnönü savunmaları birer başarı sayıldıkları halde, «Üstün Yunan güçleri» ve ihtiyatları tehlikeye düşüren eşraf âyan saltanatçılığı önünde: Türk ordusu ve Ankara hükûmeti yer yer ricat etmeyi bildi. Düşmanı dağıtmak, yedek güçleri muhafaza etmek gerekliydi. Sakarya savaşında, Yunan ordusu, başarı kazanamayınca ricat zorunda kaldı. Türkler gene, teması yitirmemekle birlikte, taarruza geçmediler. Zaman kazanmak, kesin saldırı için derlenmek gerekiyordu.

Anadolu ihtilâli de, öyle strateji içinde uzunca ricat taktiklerinden sonra kesin saldırılarını yapabildi. Millî birliği sağlıyacak olan Anadolu ordular birliğini korumak üzere, Mustafa Kemal **«Yâver'i Hâss'ı Hazret'i Şehriyârî»** liğini kullandı. Sivas Kongresine dek, komprador ittihatçıların «AMERİKAN MANDASI» teklifleri tartışıldı. Birinci Millet Meclisi kurulduktan sonra bile «MAKAAM'I MUALLÂY'İ HİLÂFET»i kurtarmak taktiği güdüldü. Zafer kazanılır kazanılmaz, ne saltanat kaldı, ne hilâfet. «MANDA» bir daha —hiç değilse—, ağıza alınmadı.

Savaşta olduğu gibi barışta da ricat: bozgun (Özgücün ezilmesine, yedek güçlerin dağılmasına, kopmasına) varmadıkça, gerileme taarruzu hazırlamak için hız alma olur. Gerçek askerlik ve devrim bilimi: Taarruz sanatı gibi, ricat sanatını da bilimle ve bilinçle uygulamak sanatıdır. Onun için:

«Devrimci sınıf, hem taarruz sanatını, hem ricat sanatını bilmeksizin yenmenin olanaksız bulunduğunu anlamıya başlamıştır.»

TAKTİK İÇİNDE TAKTİK NEDİR?

Başıbaşına taktik olarak taktik nedir? Askercil veya sosyal güçlerin, İLERLEYİŞ (Taarruz) yahut GERİLEYİŞ (Ricat) konaklarında tutacakları SAVUNMA yollarıdır. **«Taktik, orantılıca kısa bir Med'ler (Denizin kabar-**

maları) veya Cezir'ler (Denizin çekilmeleri), yükseliş veya çöküş sırasında özgücün yönetimini (Sevk ve idaresini), davranış çizgisini (Hattı hareketini) belirlendirmekten ibarettir.»

Bu davranış, her defasında olağanüstü KIVRAK ve ESNEK olur. En ufak ezberciliğe ve softalığa hiç gelmiyen yer, tekrar edelim: Taktik alanıdır. Strateji olarak strateji, belirli aşaması içinde (Dondurulmamak şartiyle) ne denli DEĞİŞMEZ kalırsa, taktik olarak taktik en az o denli DEĞİŞKEN olur.

Bu değişiklik nasıl yürür?

Her zaman her diyalektik değişiklik gibi, söz yerinde ise, vaktinde TERSİNE DÖNÜŞ, çoğu ZIDDINA ATLAYIŞ biçiminde yürür. Çünkü, herşey gibi, karşılaşan askercil veya sosyal güçlerin arasındaki DENGE sık sık değişir. Hele bu denge tersine döner dönmez, taktik yöneliş ve yönetim hemen tepesi taklak olur.

O yüzden beyin zarlarının kalınlaşmamış olması gerekir. Yoksa, her taktik dönemeçte şaşırılır kalınır. Elde DİSİPLİN'den başka tutamak bulunmaz. Askerlikte ve şaşkınlıkların paniğe varmaması için: «KÖRÜ KÖRÜNE İTAAT» prensibinden daha iyisi bulunamamıştır. Sosyal harekette hödüklükleri ve disiplinsizlikleri önlemenin yolu DİYALEKTİK BİLİM VE BİLİNÇ haddesinden geçer. Sosyal taktiğin klâsik tanımlanması şöyle özetlenir:

«Taktik çizgiyi güderken, eski parolalar ve mücadele ve teşkilât biçimleri yerine yenilerini geçirerek o biçimleri birbirileriyle kaynaştırır ve ilh... Taktiğin konusu: Sosyal mücadele ve örgüt biçimleridir; o biçimleri duruma göre birbirinin yerine geçirmek veya birleştirmektir.»

Demek, ister askercil olsun, ister sosyal olsun TAKTİK denildi mi, onda, birbirinden çıkan ve birbirini bütünliyen iki ana eleman yatar:

1 — MÜCADELE (Döğüş, Güreş, Kavga),
2 — TEŞKİLÂT (Organizasyon, Örgüt).

Ne mücadele teşkilâttan ve ne de teşkilât mücadeleden ayrılamaz. Mücadele RUH ise, teşkilât BEDENdir. Mücadelesiz teşkilât: Ruhsuz bedense, teşkilâtsız bedensiz ruh kuruntusuna döner. Mücadele ile teşkilâtı birlikte koyup yürütmiyen girişim, kurusıkı yaygara koparmaktır.

Gerek mücadelenin ve gerekse teşkilâtın da ayrıca ikişer özü yardır:

1 — PAROLA (Şiâr, Slogan),
2 — BİÇİM (Şekil, Form).

Parola: dövüşün ve örgütün ayırt edici bayrağıdır.

Biçim: dövüşün ve örgütün billurlaşmasıdır.

Mücadele ve teşkilât ancak parola bayraklaşması ve biçim billurlaşması ile tecelli eder, dışarlaşır, elle tutulur.

Bu elemanları hep birden deyimlendirirsek, taktik denildiği zaman şu dört şey birbiriyle en sıkı bağlı olarak gözümüz önüne sıralanır:

1 — Dövüşün Parolası,
2 — Dövüşün Biçimi,
3 — Örgütün Parolası,
4 — Örgütün Biçimi.

Herşeyden önce bu dört şeyi aynı zamanda ve hep birden karşılıklı etki-tepkileri, ilişki-çelişkileri ile ele almıyan bir düşünce ve davranış TAKTİK adını alamaz. Ad takmak kolaydır: dil kemiksiz, kaydırılır. Ancak, bilimcil anlamda bir TAKTİK ancak DÖVÜŞÜN ve ÖRGÜTÜN PAROLASI ve BİÇİMİ doğruca konulduğu yerde ve sağlam konulabildiği ölçüde var olabilir.

Hemen analım. O dört başlı eleman bütününü herhangi bir kitapta yazıldığı gibi ezberleyip tekerlemek: ne taktik yapmak, ne taktisyenlik olur. Gerçekten taktik, her özel askercil veya sosyal durumda şu üç yönde **uzun, derin** ve **geniş** olmakla kalmayıp, alabildiğine **dinamik** işin uyanıkça ve zekice başarılmasını ister:

I — DURUMA EN UYGUN dövüş ve örgüt parola ve biçimleri bulunmalıdır.

II — ORTAYA ATILMIŞ DAHA ÖNCEKİ dövüş ve örgüt parolaları ile biçimleri varsa, onlardan hiç birisini atlamamaksızın, onların yerine hangilerinin geçeceği belirtilmelidir.

III — ESKİ VE YENİ durumlara ve uygun dövüş ve örgüt parolaları ile biçimlerini, birbirleriyle ilişkileri ve çelişkileri bakımından **eleştiricil** anlamda düzenlemek gerekir.

Bu nedenlerle, kendiliğinden anlaşılacağı gibi, strateji gibi taktik te, ne Tanrı buyruğu olarak gökten hazırca zenbille iner, ne herhangi bir dâhinin ansızın, daha önceki çabalar dışında tulûat buluşu ile doğar. Her 4 alanda yapılmış, yapılacak **ulusal** ve **uluslararası** bütün denemeleri her 3 türlü çabalarla sentetize etmeği ister. Bu işin ne denli, sabırla, alçak gönüllüce EMEK birikimi ve mutlak ORİJİNAL savaşlar sonucu gerçekleşebileceği ortadadır. Her alanda dünyanın ve her ülkenin KARAKTERİSTİK ORİJİNALİTESİ hep birden iyi kavranır ve doğru işlenirse, yerine getirilecek görev TAKTİK adını alabilir.

Bunu yapamıyanın, ikide bir «Strateji» ve «Taktik» gibi ısmarlama lâkırdıları ağızına sakız etmesi, boşuna gevezelik yapması olur. Doğu'da böyleleri çoktur ve hattâ, daha kötüsü, pek te «geçer akçadır». Eskiler **«ŞÂİR'İ MÂDERZÂD»** (Anadan doğma şâir) olur sanırlardı. Onun için, pek doğru dürüst şâir çıkmamıştır. «ANADAN DOĞMA STRATEJİ», «ANADAN DOĞMA TAKTİSYEN» yoktur. Kıyasıya teori çabasının kıyasıya pratik çabası ile gelişmesinden doğru strateji ve doğru taktik yetişir. Ve bir yol da yetişti mi, donup kalmaz, alabildiğine geliştirilmeyi bekler.

SOSYAL TAKTİKTE DÖVÜŞ VE ÖRGÜTÜN PAROLA VE BİÇİMLERİ NEDİR?

Değdik. Her stratejik «merdiven»in içinde belirli taktik «basamaklar» için gerekli dövüş ve örgütler gibi, o dövüş ve örgütler için de uygun parolalar ve biçimler ayrı ayrı olur. Bütün o elemanların som örneklerini iki başlık altında derliyebiliriz; 1 — Taktik Dövüş, 2 — Taktik Örgütlenme.

TAKTİK DÖVÜŞ: Taktik mücadelenin parolaları ve biçimleri, başlıca üç sosyal alanda yoğunlaşır:

1) İŞ YERİNDE MÜCADELE: Binbir çeşidi ile sözleşmeler, propagandalar, grevler ve ilh... biçimlerine girer. Her dövüş biçiminin o ân için kendisine en uygun parolaları fışkırır. Ekonomik grevin biçimi ve parolası başkadır; politik grevin, veya kısmî yahut genel grevin parolası ve biçimi başkadır.

2) ÜLKEDE MÜCADELE: Toplantılar, konferanslar, açık, kapalı oturumlar, seminerler, yürüyüşler, gösteriler, işgaller ve ilh... hep kendi özel BİÇİM'leri ve özel parolaları ile yapılırlar.

Emperyalizm çağında hiç bir ülke ötekilerden başka yıldızda değildir. Bunun Birleşmiş Milletler'den bölge anlaşmalarına, başka sürüyle uluslararası kurum ve kurullara dek yaygın ve etkin mücadele alanları kimseyi çekimser bırakamaz. Her ülkede semtler ne ise, dünyada ülkeler o hale gelmiştir. Ülke dövüşleri her zaman ancak bütün semtlerin ve bütün dünyanın dövüşleri içinde anlam kazanır ve değerlendirilirse, gerçek taktikten söz edilebilir.

Dünyanın, bir ülkenin, bir semtin sosyal güreşlerinde dövüş biçimleri ve parolaları ölçü ölçüdür. Her sosyal sınıfın, zümrenin, tabakanın, hattâ her yaş, cins ve her dil, din ve ilh... karakterli yurttaşların ve insanların, yurt ve dünya mücadeleleri özel biçimlere bürünüp, özel parolalarla yürütülür.

Bu üç alandan ne biri ne ötekisi yalnız başına yeterli mücadele sayılamaz. Ancak her üç dövüş birden karşılıklı etki ve tepkileri ile değerlendirilir ve gerçekleştirilirse, sosyal hareketin TAKTİK MÜCADELE'sinden veya mücadele taktiğinden söz edilebilir.

TAKTİK ÖRGÜTLENME: Taktik mücadele gibi taktik örgütlenme de, kendi özel parolaları ve biçimleri ile, başlıca üç türlü olabilir.

1) EKONOMİK-KÜLTÜREL LEGAL örgütler. Sendikalar, kooperatifler, sigortalar, yardımlaşma sandıkları, eğitim kurumları, araştırma dernekleri ve ilh... dır. Hepsinin biçimleri ve parolaları ayrı gerekler ve gerekçelerle belirlendirilir. Bunlar daha çok sosyal sınıf ölçülerine göre ayarlanırlar.

2) LEGAL YIĞIN ÖRGÜTLERİ. İşçi mümessilleri, köylü heyetleri, grev komiteleri, mücadele örgütleri, güç birlikleri ve ilh... GENİŞLİĞİNE insan topluluklarını kendi özel biçimleri ve parolaları içinde örgütlerler.

3) SİYASÎ ÖRGÜTLER. Tümüyle bir ülke ve dünya ölçüsünde amaçları ve araçları bulunan, üyeleri DARLIĞINA **örgütlenmiş** iyice SEÇKİN bulunan siyasî kulüpler, siyasî dernekler ve her tür siyasî partiler ve ilh... lardır. Bunların biçimleri ve parolaları elbet ekonomik, kültürel ve yığıncıl örgütlerdekinden başka olur.

Toplum gidişi içinde, zaman zaman kimi eski, kimi yeni olan bütün o mücadele ve teşkilât biçimleri ile parolaları, üst üste yığılıp, insanların önüne çuvalla boşaltılmak için doğmamışlar, yapılmamışlardır. En kaotik (Mahşercil) görünen dövüşler ve örgütler bile, bir sosyal eğilimin determinizmi altında belirlenirler. Her çağda ve her aşamada, sosyal sınıf, zümre ve tabakaların ilişki çelişkilerine göre biçimlenirler ve parolalanırlar. O mücadele ve teşkilâtlara canıyla başıyla katılmış ülkücü, zeki insanlar o sınıf ve yığın eğilimlerini keşif ve icat ederek, ayıklayıp öğürtliyerek bilimleştirirler ve bilinçleştirirler. Yığın eğiliminin gereklerine adapte edilir.

Anadolu Millî Kurtuluş Savaşı başlarken, tâ İnönü savaşlarına gelininciye dek: gerek millet, gerekse ordu yığınları DAĞINIK ve BEZGİN idi. Emperyalizmin ve derebeği saltanatının öne sürdüğü saldırgan ve zâlim güçler ise en modern parolalar ve biçimlerle, dişlerine tırnaklarına dek silâhlı idi. Böyle bir düşmana karşı, hemen aynı çapta bir DÜZENLİ ORDU ile çıkılamazdı. Ordu yerine, gerek ordunun, gerekse milletin önce dağınıklığını ve bezginliğini, yılgınlığını giderecek en olağan dövüş ve örgüt biçimleri ve parolaları bulmalıydı.

O bozgun ve yenilgi ortamının dövüş ve örgüt biçimleri ile parolaları ise, uzun boylu aranmıyacak kadar ortada idi. Önce teker teker kişicil, sonra semt semt bölgecil İSYAN'cıklar ve DÖVÜŞÇÜKLER sanki kendiliğinden parolalarını, örgüt biçimlerini yaratmışlardı. Bu halkın en uyanık, en atılgan ve en yiğit öncülerinin girişmiş bulundukları «KUVAYIMİLLİYECİLİK» savaşı idi.

Kurtuluş Savaşının bu birinci taktik konağı, bütün dünyada GERİLLA (Çete Harbi) denilen taktikle başlamıştı. İlk kuvayımilliyecileri, muazzam emperyalist ve derebeği saltanatı güçleri önünde savaşır görenler, önce küçümsemişler, sonra alay konusu etmişler, en sonunda Anadolu savaşçılarını hergün: **«Dâgîler, Bâgıyler»** (Dağlılar, Eşkıyalar) diye millet ve dünya önünde çamurlamıya çalışmışlardır. Oysa İLK KUVAYIMİLLİYECİLİK taktiği, tipik bir RİCAT taktiği idi. Geriliyerek savunmakla zaman kazanıldı. Düşman dağınıklığa uğratıldı. Stratejik güçler, cephedeki yerli yerlerine konulup, yığınların morali sağlandı.

Çete savaşı milletin ve ordunun yığınını ve moralini stratejik amaçlara belirli biçimler ve parolalarla yönetince, KUVAYIMİLLİYECİLİK'in ikinci taktik konağı geldi. Çeteciliğin yerine DÜZENLİ ORDU dövüşü ve örgü-

tü için gerekli biçimler ve parolalar geçirildi. Bu ikinci taktik konağında da, gene sırasında ricat, sırasında saldırı yapan, temeli SAVUNMA olan taktik biçimleri ve parolaları önerildi. I. ve II. İnönü savaşımları savunmada ricatı unutmadı; Sakarya Savaşımı savunmada taarruzu geliştirdi. Bütün bu taktik düşünce ve davranışları, en sonra KESİN sonuçlu Dumlupınar taarruzunu hazırlayıp gerçekleştirmiye yaradılar.

Askercil taktiğin ayrıntılı uygulamalarına paralel sosyal taktik uygulamaları da vardır. Çarlık Rusyasında, göze çarpan taktik konaklar ve uygulamaları şöyle klâsikleştirilmiştir:

Taktik konağı	Mücadele biçimleri ve parolaları	Teşkilât biçimleri ve parolaları
TAARRUZ (1903 — 905)	1 — Bölgecil grevler, politik grevler, genel siyasî grev. 2 — Duma'ya (Çar Meclisine) boykot.	1 — Fabrika komiteleri, devrimci köylü heyetleri, grev komiteleri. 2 — İşçi - Köylü Sovyetleri, azçok açık Sosyal Demokrat Rus İşçi Partisi.
RİCAT (1907 — 912)	1 — Ekonomik grevler, yahut, hattâ, tam sükûn. 2 — Duma'ya katılma. Parlemento müdahaleleri.	1 — Legal örgütler: eğitim dernekleri, kooperatifler, sigorta sandıkları ve ilh. gibi. 2 — En az hedef teşkil eden Sosyal Demokrat İşçi Partisi.

TAKTİK GÜDÜMÜ NEDİR?

Buraya dek bütün belirttiklerimiz: Strateji ile taktiğin boyuna diyalektik karşılıklı etki-tepki ilişkisi ve çelişkisi içinde bulunduklarını gösterdi. Stratejik aşamalar da aynı kurala uyarlar.

Belirli bir aşama için amaç: STRATEJİK ZAFER'dir, yâni kesin başarıdır. TAKTİK ve zaferi hazırlama ve en iyi sonuçlandırma aracıdır:

«Verili bir durumda, stratejik zaferi hazırlamak için gereken azamî sonuçlar elde etmek üzere bütün mücadele ve teşkilât biçimlerini akılcıl (rasyonel) **olarak kullanmaktır.»**

Bütün bunlar, tekrar edelim, belirli bir tek aşama için doğrudurlar. Ancak hayat hiç bir zaman «TEK» aşama değildir. Bir aşama bitince, o aşamanın strateji amacı, ondan sonra kaçınılmaz olarak gelen yeni aşamanın ARAÇ'ı olur. Çünkü, yeni aşamanın stratejisi amaçlaşmıştır: eski strateji yeni aşamada artık taktikleşmiştir. Strateji ile taktiğin böyle karşılıklı olarak birbirlerini İNKÂR edişleri, sonra bu İNKÂRLARIN İNKÂRINA varışları, sosyal gidişi yönetir.

Her belirli aşama içinde bütün taktik amaçlar ve araçlar da, zaman zaman aynı diyalektik olumluluk ve olumsuzluk MOMENT'lerinden geçerler:

TAKTİK ARAÇLAR: **«Bütün Dövüş ve Örgüt Parolaları ve Biçimleri»** dir. O araçların hepsi birden, gelişigüzel mi kullanılacaklar? O zaman, toplum mahşer yerine döner, bütün düşünce ve davranışlar saçmalamıya varırdı. Çünkü, ne yapıldığı ve yapılacağı bilinmez, yahut bir yapılanla ötekisi bozulurdu. Onun için, her taktik momentin de kendine has bir amacı bulunur ve o amaca göre taktik yönetim güdülür.

TAKTİK AMAÇ: her belirli momentte «MAKSİMAL SONUÇ» verecek araçları hem SEÇMEYİ ve hem de en RASYONALCE KULLANMAYI bilmekle elde edilir.

En «AKILCIL» olan, yâni en «AZAMÎ SONUÇLAR ELDE EDEN» taktik amaca nasıl varılır? Başka deyimle, taktik araçlar nasıl ve neye göre seçilip ayarlanır ve güdülür. Başlıca şu iki objektif ve somut gerçekliğe göre:

1 — Sosyal Durum,

2 — Yığın Düzeyi.

I — SOSYAL DURUM: İnsanlık 20. yüzyıldan beri kapitalizmin emperyalizm konağına, yâni: KESİN BUNALIMLAR ve DEVRİMLER» çağına girmiş bulunuyor. Bunda hiç kimsenin kuşkusu olamaz. En unutulmuş yeryüzü bölgelerinde hergün patlak veren altüstlükleri kim unutabilir?

Ancak, bu çağda dahi, görüldüğü gibi: bir düziye, hergün, her saat başı bir «DEVRİM» yoktur. En giderilemez «BUNALIMLAR» en sinsi biçimleriyle bile, bir sıra kabarmalar, orantıcıl yatışmalar, med'ler, cezir'ler ile gelişirler. Yalnız **«Deliler için hergün düğün bayram»** vardır. Her gerçek prose gibi, sosyal bunalımlar ve devrimler gidişi de: kimi çıkarak, kimi inerek, şimdi yükselerek, sonra alçalarak gelişir. Her zaman: bir uzunca EVRİM'in ardından, büsbütün kısaca bir DEVRİM hecmeleri birbirini kovalar.

Ayrıca, yeryüzü bir makastan çıkma ülkeler mozayiği de değildir. Hele kapitalizm, ülkeler arasındaki EŞİTSİZCE GELİŞİM ayırtlarını son kerteye dek abartmış bir düzendir. Kapitalizmin «Tesviye» ettiği dünyada, her ülke: hem öteki ülkelerle BİTİŞİK KAPLARDAKİ AKICI gibi **bağlı,** karşılık etki-tepkili, hem kendi BAŞLIBAŞINA'lığının MUSLUKLARI ve AMORTİSÖRLERİ ile apayrı, —moda deyimi ile—, **«bağımsız»** durumdadır. Bu diyalektiği kavrayıp ta, o çelişik durumlardan yalnız biriyle ambale olmak skolâstiğin batağına saplanmak olur.

Zaman gelir, bir ülkede: Toplum hiç beklenmedik ânda bir DEVRİM **çıkışı** gösterir. Bu azçok kısa süren çıkışın ardından, daha uzun bir **iniş** başlar. «AKILCIL» taktik odur ki: Toplumun bu **objektif** (nesnecil) ger-

çekliğini tam vaktinde yakalayıp, ona göre en uygun gelecek mücadele ve teşkilât parolaları ile biçimlerini kavramayı ve uygulamayı bilir.

Buna toplumun **OBJEKTİF** durumuna uygun TAKTİK denir. Birinci TAKTİK ÂN SEÇİM budur. Toplum gidişini bir zincire benzeten büyük sosyal güdücüler, her aşama merdiveni içinde tutulacak basamağı seçmiye: «ZİNCİRİ SÜRÜKLİYECEK HALKAYI YAKALAMAK» derler.

«Verili ânda proseler zinciri içinde yakalanabilecek halka bulunmalı: o halka ele geçince bütün zincir çekilerek stratejik zafer şartları hazırlanmalıdır.» «Sosyalistim, demek yetmez: verili her ân için, zincirin yakalanacak ve asılıp çekilince bütün zinciri kuvvetle tutmıya yarıyacak ve ondan sonraki halkayı çekmiye elverecek halkasını bulmalıdır.»

II — YIĞIN DÜZEYİ: Zinciri sürükliyen halkayı bulmak, yalnız objektif **toplum durumu** ile bitmez. Bu, 1919 yılları Türkiyesinde toplum durumunu görüp kavramış bir ÖNCÜ ÖRGÜT'ün bulunması da yetmez. Bu da 1920 yıllarında Mustafa Kemal'in **«Türkiye Komünist Partisi»** ni kurmuş olmasına benziyebilir. Öyle bir örgüt gerçekten kurulmuş olsaydı bile Türkiye'de emperyalizmi ve derebeği saltanatını devirmek elden güç gelirdi. **«YALNIZ ÖNCÜ İLE YENMEK OLAĞAN DEĞİLDİR.»**

Kapitalizmin eşitsizlikçi gelişimi yüzünden, modern tarihte, öyle objektif durumlar vardır ki, orada toplum ve bütün ülkeler, en keskin bunalım ve devrim içine girmiş bulunur. Ama, tarih «Durum»ların kendiliğindenliği ile, yahut «Öncü» örgütlerin sırf dilemesi ve yapması ile değil: İNSAN YIĞIN'ları ile yürür. Eğer, ortaya çıkmış bunalımı ve devrimi azçok kendi kanunları ile güdüp insanlık için en yararlı sonuca vardıracak bir «YIĞIN» ortada yoksa, bir şey yapılamaz. Antika tarihin bütün «TARİHÇİL DEVRİMLER»i buna tanık olmuş örneklerdir.

Tüm dünya bunalımı ne olursa olsun, öncü ne derse desin, devrimi «AZAMÎ SONUÇLARINA» vardıracak olan yığınlar, henüz o tarihçil görevlerine uygun bir düşünce ve davranış düzeyine varamamışsalar, bu gerçekliği kavramamak gaflet olur. O zaman, ortaya atılacak en «İLERİ», en «DEVRİMCİ» dövüş ve örgüt parolalarına ve biçimlerine, —asıl tarih yapıcısı olan— yığınlar, gerekli ilgiyi ve eğilimi, katılımı gösteremezler. «YIĞINLAR DEVRİM CEPHESİNE GİDİP» uygun yerlerini alamazlar. En parlak strateji ve taktik sloganlar havada kalır.

Böyle bir tutum, hiç ordusu bulunmıyan bir genelkurmayla dünyayı fethetmiye kalkışmak gibidir. Yığının tutmıyacağı parolaları ve biçimleri ortaya atmak, orduya hiç anlamadığı dille, bilmediği, yapmıyacağı kumandaları vermiye benzer. Böyle durumlarda, en iyi dilekli «Strateji» veya «Taktik» iddiaları ve gösterileri: Strateji ve taktikten başka birşey olacaktır. Çünkü, sırf kumandanı ve kurmayı ordudan, öncüyü yığından koparıp ayırmaya yarıyacaktır. Tek sözle, devrimciliği ve devrimi, gericiliğe kurban edecektir.

Taktiğin başlıca bilimcil rolü: **«Yığınları devrim cephesine götürüp uyguca üleştirmiye elverişli kılacak ve hareketin durumuna en uygun gelecek mücadele ve teşkilât biçimlerini birinci plana çıkarmaktır.»**

Bu rolü başarmıya yarıyan taktiğe «TAKTİK» denir. Buna yığının **SOMUT** durumuna uygun TAKTİK denir. İkinci TAKTİK ÂN SEÇİMİ budur. Birinci SOSYAL DURUM halkasını yakalamak ne denli OBJEKTİF şartsa, bu ikinci YIĞIN DÜZEYİ halkasını yakalamak ta en az o denli SUBJEKTİF şartlarla ilişkilidir. «Yığın böyle kollarımızı kavuşturup beklemeli» mi? O zaman, bu dünyadan el etek çekme tutumuna düşülür. Buna sosyalizm değil, FATALİZM adı verilir. Diyalektiğin en kesin işlediği yer, **Sosyal Durum - Yığın Düzeyi** önünde ÖNCÜ-YIĞIN ilişkileri alanıdır.

Taktiğin gerçek rolünü başarması ne zaman olur? Yığınlar: «BU BÖYLE GİDEMEZ!» dedikleri zaman. Yığınlar, «bunun böyle gidemiyeceğini» ne zaman kavrarlar? «DEVRİMCİ PAROLANIN DOĞRULUĞUNU» kavradıkları zaman. Yığınlar, devrimci parolanın doğruluğunu ne zaman kavrarlar?... İşte burada, gerçek taktiğin özü ile karşı karşıya gelinmiştir.

Dünyanın her yerinde yığınların ezeli sözü: «LÂFA KARNIMIZ TOK!» demek olur. Yedi bin yıldır, sınıflı toplumun her egemen tecellisi, insan yığınlarını en son duruşmada hayal kırıklığına uğratmış, aldatmıştır. O yüzden yığınlar, lâfla, sırf propaganda ile, tahrikâtla, kitapla, yazıyla, söylevle bir taktiğin ne doğruluğunu, ne iğriliğini kolay kolay kavrıyamazlar. «Çöreğin tadı, ancak dişe vurmakla tadılır». Öyleyse, nasıl taktik güdülecek? İki şey, aynı zamanda hiç unutulmıyarak.

1 — **Propaganda - AJİTASYON - TEŞKİLÂT:** yapılmalı mı? Bu canlı insanın soluk alıp almamasını sormıya benzer. Toplum yaşıyorsa, hepsi yapılacak. En korkunç yasaklar bile propagandanın, ajitasyonun ve örgütlenmelerin hiç birisini hiç bir zaman durduramamıştır. Bak ta görme, dinle de işitme, yola çık ta yürüme kime, nasıl denilebilir? Denilse, kim dinler? Bir ülkede sosyal konuların propaganda, tahrikât ve örgüt dışı ilân edilmesi, tabiatin kanunlarına aykırı olunabileceğini sanmaktan başka anlam taşıyamaz.

Ama, yalnız başına propaganda, ajitasyon ve örgüt, hem hiç bir zaman yığınların bütününü gereği denli etkiliyemez, hem etkilese bile, candan inanmıya, helecanla başla davranmıya götüremez. Bütün o düşünce ve davranışlardan sonra ne gerekir? Yığınlara kendi dışlarından yansıtılacak işlemlerin, eylemlerin yerine, kendi içlerinden gelme ve sanki kendiliklerinden-mişçe yaptıkları işlemler, eylemler gerekir.

2 — OLAYLARI YIĞINLARIN DİŞİNE VURUŞU: Yığınlar, bir taktiğin doğruluğunu kendi yaşayışı ve davranışı ile deneyip sınamakla kavrar ve benimser. «Cemaat ne derse desin, Hoca bildiğini okur» ata sözünde: Cemaat YIĞINLAR ise, sözü tersine çevirmek gerekir: Propaganda, ajitasyon, örgüt ne derse desin «YIĞIN BİLDİĞİNİ OKUR». Yığının bildiği ise,

tarih boyunca denendiğidir, sınadığıdır. Cumhuriyet, Türkiye'de 40 yıldır «Lâiklik» propaganda, tahrikat ve teşkilâatı yapar. Köylümüz, Osmanlı dirlik düzeni çağında müslüman kurallarının kendisine bedava toprak dağıttığını, atalarının denemesiyle gelenekleştirdiği için, geride, **şeriat** yanlı olarak kalmıştır.

İyi taktik, yalnız doğru taktik değildir: yığınların o doğruluğu sınamalarını da sağlamayı ve o açıdan değerlendirmeyi bilen taktiktir. Bu iş, yığınların pratik davranışları dışında, hele yığınların dışında hiç başarılamaz. Kürsülerde, salonlarda, meydanlarda, hattâ dağda bayırda nutuk atmalara, yığın bıyık altından güler, geçer. Gözüyle görmeli, eliyle tutmalı, dişiyle, tırnağıyla sınamalıdır. Onun için: «Bir musibet, bin nasihatten yeğdir» denmiş.

Tek sözle, strateji gibi taktik te YIĞINLARA MAL EDİLİRSE anlam taşır.

kenan öcal

TÜSTAV

marcuse bir devrim peygamberi midir?

Geçtiğimiz yılda Avrupa ve Amerika'da öğrenci hareketlerinin genişleyip bir ağırlık kazanması ve bu hareketlerin diğer ülkelerde de sempatiyle karşılanıp, öğrenci isteklerinin işçi - gençlik devrimci güçbirliği gömleğini giymesinden sonra, Marcuse adından çok söz edilir oldu. Özellikle bizde, Haziran - Temmuz öğrenci hareketlerinin devamı sırasında ve ondan sonra da, Amerika'nın ve Avrupa'nın bazı kesimlerinde olduğu gibi «Gençliğin Devrim Peygamberi» diye sunuldu Marcuse.

1968 Ağustosu ortalarında da iktidarın büyük bir uyanıklıkla(!) alelacele çıkarttığı bir Bakanlar Kurulu kararnamesi ile, bizde devrimci tanınan birkaç kişinin —R. Garaudy, Sartre, Yevtuşenko, Marcuse gibi— Türkiye'ye girmesi yasaklandıktan sonra Marcuse'nin ismi aranılır, anılır oldu. Ve o tarihten bu yana, devamlı olarak yapılan büyük reklâmlarla Marcuse'nin eserleri ard arda basılıp yayınlanmaya, yüksek tirajlı gazetelerde gençlikle olan bağlarıyla ilgili seri yazılar, rapörtajlar yer almaya başladı. Basının büyük yardımıyla bir Marcuse «mit»i yaratma eğilimi gözlerden kaçmadı. Burada 'mit yaratma olgusunda' peşi peşine yayınlanan kitapların, kitap evlerinin vitrinlerinden kısa bir devrede seyrekleşmesine bakılırsa bu olgunun başarılı olduğu kanısına varmak mümkün. Ne var ki, Marcuse'nin kendi devrim teorisinde devrimin en etken motörü, itici gücü olarak nitelediği belirli bir entellektüel çevreden Marcuse'nin spekülasyonlarına karşı

tepki gelmesi, bulunanın asıl umulan gibi olmadığını gösterdi. Öyle görülür ki, Marcuse omuzladığı devrim yanıltıcılığı görevini gençliğe ve entellektüellere ne idiğü belirsiz bir hedef göstermek görevini ülkemizde pek yerine getiremeyecek.

Uluslararası malî sermayenin vesayeti altında bağımsızlığını yitirmiş, feodal kalıntıların mevcut olduğu Türkiye'de bugünkü devrimci harekete —sözde devrimci örgütlerin frencilik görevini başarıyla uygulamalarına karşın— silinmez biçimde imzasını atan ve bugün bu devrimci hareketin en ağır yükünü taşıyan gençliğe, bir devrim peygamberi olarak sunulan Marcuse'yi tanımak, spekülasyonlarına dikkat etmek, ne getirdiğini, ne götürmek istediğini bilmek gerektiği kanısındayız.

Amerika ve Avrupa'da bile Marcuse'yi bu sıfata ulaştıracak şartların varlığı bir efsanedir; kaldı ki, besbelli, Türkiye etkinliği söz konusu edilen bir Amerika'nın, bir Avrupa'nın koşullarını yaşamamaktadır. Marcuse belki bir süre bu toplumların gençliğinin devrimci isteklerine, Çekoslavakya'da karşı devrimci eğilimlerine cevap verebilir. Ama Türkiye'de bu ortam ve bu ortamın ekonomik, Marcuse'ye göre «teknolojik» koşulları yoktur. Ülkemizdeki gençlik hareketi, daha başından, bunalımlı, bilinçsiz, öfkeli bir başkaldırma değil, anti-emperyalist bir politik çizgisi olan devrimci eylemin içinde en bilinçli bir koldur. Bugün yaratılmak istenilen mit'i çözümlemek için onun içinde oluştuğu koşullara dönmekte yarar var sanıyoruz.

Herbert Marcuse'nin «bir devrim peygamberi» olarak adlandırıldığı bugünkü durumuna gelişinin hayli ilgi çekici bir serüveni var. 1898'de Berlin'de doğmuş Marcuse. Yahudi kökenli, hali vakti iyice bir ailenin çocuğu. Bir süre Alman Sosyal-Demokrat Partisinin üyeliğinde bulunmuş. Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg'un katlinden sonra, 1919'da ayrılmış partiden ve o sıralarda kurulan Komünist Partisinde de görev almamış Marcuse. 1927'lere kadar bu durum devam etmiş. O tarihlerde Alman Sosyal-Demokratlarının destekledikleri **Gesellschaft** dergisinin yönetimindedir. Artık Berlin çok karışıktır, Berlin'de yaşamak bir direnç, bir güç işidir. Marcuse akademik çalışma yapmak üzere Berlin'den ayrılır. Friburg-Brisgau Üniversitesinde Hegel üzerine hazırladığı tezle doktorasını verir ve Alman tanrı tanımaz varoluşçularından Martin Heiddegger'e asistanlık eder. Artık Almanya'da da yaşamak güçleşmiştir. Birçok Alnman solcusu gibi ülkesini terkedip ayrılır; bir süre Avrupa'da dolaşır, sonra hiç ayrılmıyacağı Amerika'ya yerleşir. 1944'de en önemli çalışmalarından sayılan **Ahlâk ve Devrim**'i yayınlar (1). 1955'de **Aşk ve Uygarlık** (2), 1958'de Columbia ve Harvard Üniversitesinin Rus araştırmaları enstitüsündeki çalışmalarının ürünü olan **Sovyet Marksizmi** (3) kitaplarını bitirir. Marcuse'nin son kitabı içeriği bakımından daha önceki kitaplarındaki görüşlerinin genişletilmiş bir sunusudur. 1964'de yayınlanan ve pek ünlenen **Tek Boyutlu İnsan**'ın (4) bu bakım-

(1) H. Marcuse, «Ahlâk ve Devrim», **Yeni Dergi,** (Eylül 1968).

(2) H. Marcuse, **Aşk ve Uygarlık,** çev: Seçkin Çağan, May Yayınları, 1968.

dan ayrı bir yeri vardır. Marcuse'nin «endüstri toplumu» hakkındaki temel düşüncelerinin saptanıp «ispatlanmasına»(!) ayrılmıştır.

Marcuse'nin bu kitabının özünü: üretim araçlarının kollektif mülkiyetine dayanan sosyalist düzenle üretim araçlarının özel mülkiyetine dayanan kapitalist düzen arasındaki yapısal farklılığa bakmaksızın, ekonomik ve politik ayrılıkların «endüstri toplumu» adı altında birleştirilip eleştirilmesi, kapitalist sistemin iç çelişkilerinin ve tarihî hareketinin tahrifi ve bu hareketin itici ve neticelendirici gücü olan şçi sınıfının tarihî devrimci görevinin inkârı teşkil eder.

Tek Boyutlu İnsan'ın birinci bölümü Tek Boyutlu Toplum'u, ikinci bölümü Tek Boyutlu Düşünce'yi, üçüncü bölümü ise Alternatiflerin Olasılığı'nı eleştirmeye girişir. Marcuse'nin Tek Boyutlu Toplumunun özelliklerini şöyle belirtebiliriz: Baskıcı bir yönetim yüzünden, özgürlüklerin bir baskı aracı olarak geliştiği, bu baskı aracının demokratik olmayan sosyal kontrol biçimlerine büründüğü endüstri toplumu. Bu toplum teknolojik mantıkla otoriter mantığı da birlikte iletir. Otoriter mantık siyasî niteliğini ortaya koyarak, totaliter bir dünya yaratır. (Kolayca anlaşılacağı gibi, Marcuse'nin felsefî metodu buram buram idealizm kokar.) Toplumsal baskı ve denetlemenin yeni bir biçimi, yeni bir anlamıdır, endüstri toplumu, teknolojik toplum. Bu baskıcı yönetim büyük yayım araçlarının («mass media») yardımıyla kişileri ve grupları endoktrine ederek gerçek zıtlıkların gizlenmesini, totaliter yönetimin devamını sağlar. Refah ve savaş devletinin bir karmaşığı sayılan endüstri toplumunda tüm siyasal güçler elele vererek her türlü sosyal muhalefeti ortadan kaldırmışlardır. Fertler bu döneme uzun sürede şartlanmış alıcılar olarak girdiklerinden bireyin özel hayatı, önleyici olmayan «de-süblimasyon» nedeniyle gerçek dışı, insan ve bireye aykırı bir mutlu bilince dönüşmüştür. Bu durum mantıksızlığın mantık maskesi altında sunuluşunun bir şeklidir.

Bugün çağdaş dünyada egemen olan iki toplum sistemi birbirine bağlanmıştır; bu iki toplum sisteminin son tahlilde ortaya çıkan özelliği, TAHAKKÜM'dür. Marcuse «tahakkümü yok edecek bir yaşam» biçimi için savaşa çağırıyor, ama Marcuse'nin tahakkümün hüküm sürdüğü baskıcı zorba düzenin yerine, uğruna savaşa çağırdığı bu kendi üçüncü bir dünya sisteminin ne olduğu, nasıl olduğu hakkında sorulara bu özgürlükçü ve her iki toplum sistemini —kapitalizmi ve sosyalizmi— kapsayan ötopyasına dair vereceği tek bir cevabı ve izahı yoktur.

Uzlaşma İçinde Bir Sınıf?

«Ulusal amacın herkesçe kabulu, çok partili politikaya geçiş, iş ve emeğin güçlü devlet çerçevesi içinde karşı karşıya gelişi, karşıtların birleşmesini gösterir. Karşıtların yanyana gelişi ise, söz konusu başarının gerekçesi olduğu kadar, sonucudur da... Teorinin başlangıcında, yani 19. yüzyılın ilk

---

(3) H. Marcuse, **Sovyet Marksizmi, çev:** Seçkin Çağan, May Yayınları, 1969.
(4) H. Marcuse, **Tek Boyutlu İnsan, çev:** Seçkin Çağan, May Yayınları, 1969

yarısında alternatifler kavramının yeni yeni işlenmeye başladığı dönemde; endüstriyel toplum eleştirisi, teori ile pratik, değerlerle gerçekler, ihtiyaçlarla amaçlar arasında elle tutulur bir tarihsel aracı durumuna gelmişti. Bu tarihsel aracılık, toplum içinde karşı karşıya gelmiş iki büyük sınıfın, burjuvazi ile proletaryanın bilincinde ve politik eyleminde ortaya çıkıyordu. Kapitalist dünyada bu iki güç yine temel sınıfları meydana getirir. Ancak kapitalist gelişim, bu iki sınıfın yapısını ve işleyişini öylesine değiştirmiştir ki, artık bunlar tarihsel değişmenin birer ögesi olmaktan çıkmışlardır» (5).

Görülüyor ki, Marcuse işçi sınıfının çağımızda devrimin temeli olduğuna inanmıyor. İşçi sınıfının devrimci bir sınıf olmaktan çıktığını söyleyen bu tez, biçimsel demokrasinin bir ön koşulu olan çok partili politikaya geçişin, sermaye ve ve emeğin karşı karşıya gelişi, kabul edilen güçlü bir devlet çerçevesi içinde olduğuna göre, bu karşıtların birleşmesini gösterdiği nedenine dayanmaktadır. Şu halde işçi sınıfı ile burjuvazi uzlaşma halinde olmalıdır; her iki sınıfın da devrimci yönü kalmamıştır.

Burjuvazinin çağımızda devrimci barutunu tükettiği belli bir şeydir. Kapitalizmin gelişme sürecinde taşıdığı devrimci fonksiyonunu bugün yitirmiştir. Ama burjuvazi devrimci görevini kendi bağrında yetiştirdiği, kendisini giderecek olan proletaryaya bırakmıştır. Proletaryanın devrimciliği içinde bulunduğu ekonomik, sosyal ve tarihî şartlar tarafından belirlenmiştir. Proletarya gelişmiş kapitalist ülkelerde devrimin hem öncüsü hem de esas kuvveti olması bakımından burjuvazinin tarihteki devrimciliğinin tek mirasçısıdır. Az gelişmiş ülkelerde de içinde bulunduğumuz aşamada devrimin öncülüğünü yapması gereken proletaryanın elinden bu görevi **uzun süreli ve neticeli** olarak almaya başka hiç bir sınıf aday olamaz. Bugün özellikle Amerikan işçi sınıfı salt ekonomik bir mücadele içinde görünüyorsa bu mevcut düzenle bilinçli bir uzlaşma durumunda olduğundan değil, politik mücadelesi kanlı bir şekilde resmî ellerle yakılan cadı kazanlarında, Amerikan hâkim sınıfları için çok elverişli şartlarda susturulduğundan ve liderleri satın alındığından ve uşaklaştırıldığındandır. Ancak uzun süre devam eden beyin yıkama ameliyelerinden sonradır ki, Amerikan proletaryasının devrimci gücü bir süre için uyuşturulabilmiştir. Ama bugün durum bambaşkadır. Amerikan işçi sınıfının en fazla sömürülen kesimi olan zencilerin önderliğinde Amerikan işçi sınıfı içinde ırkçı bölünmelerin yenilmesi ve bilimsel bir temele oturmuş bilinçli bir sınıf mücadelesinin yayılması yakındır. Burjuvazi politik iktidar için yapılacak olan bu mücadelede bütün kozlarını oynamak zorunda kalacaktır. Proletarya bugün de dün olduğu gibi teknolojik gelişmeye, tükettiği nesnelerin çeşitliliğine, çokluğuna rağmen gelişmiş kapitalist ülkelerde tarihsel değişmenin biricik temel ögesidir.

«Bu uygarlığın verimliliği ve yeterliliği, rahatlıkları çoğaltma ve yayma gücü, israfı ihtiyaca, yıkmayı kurmaya dönüştürmesi ve madde dünyasını, insan aklının ve bedeninin bir parçası haline getirmesi, yabancılaşma

(5) H. Marcuse, **Tek Boyutlu İnsan**, s. 17.

kavramı üzerinde kuşkular yaratmaktadır» (6). Marcuse yabancılaşma sorununu kuşkuyla karşılamıyor; aslında böyle bir sorunun varlığını bile kabul etmiyor. Her ne kadar iyi niyetli bir kötümser kişi tavrını takınıyorsa da gerçek öyle değil. Ekonomi politik bize sınıflararası işbölümünün, özel mülkiyetin sonucu emeğin kendi kendine yabancılaştığını öğretir. Marx çeşitli eserlerinde yabancılaşma sorunu üzerinde önemle durmuş, yabancılaşmanın sınıflararası işbölümünün, özel mülkiyetin bir sonucu olduğunu defalarca tekrarlamış ve **Kapital**'de de yabancılaşmanın en önemli ideolojik sonuçlarından birini emtia fetişizmi diye adlandırmış ve incelemiştir. **1844 El Yazmaları**'nda dediği gibi, «Sermaye yabancılaşmış emeğin bir bölümüdür, ama üretim araçlarına sahip olanların belli üretim ilişkileri içinde topladıkları ve biriktirdikleri bir emektir». Nitekim, «Sermaye kendisine tamamen yabancılaşmış olan insandır» (7). Marksist literatürdeki terim ve kavramların içeriğini yozlaştırmayı amaçlıyan Marcuse, yabancılaşma konusundaki şüpheleriyle de kapitalizmin özündeki çelişmeleri izlemeye, yabancılaşmanın yönünü gözlerden ırak tutmaya çalışıyor. Marx kapitalist düzenin yabancılaşmanın ta kendisi olduğunu gösteriyor. Yabancılaşmanın sınıf çelişkileri arasında burjuvazinin ezme aracı, insanın insan tarafından sömürülmesinin bir sonucu olduğunu söylüyor. Yabancılaşmanın çözümünün insanın kendi kendisini üretmesi sürecinde üretimden aldığı payın nisbetinin artmasında değil ve fakat üretim araçlarının özel mülkiyetine son verilmesinde olduğunu bize öğretiyor. Yine marksizm üretim araçlarının egemen sınıfın elinden alınarak kollektifleştirilmesinin çağımızın en devrimci sınıfı olan proletarya tarafından yapılacağını bildiriyor. «Toplumun üretim araçları mülkiyetine el koyuşu ile, emtia üretimi ve onunla birlikte ürünlerin üreticiler üzerinde hâkimiyeti bertaraf edilmiş olur. Toplumsal üretimdeki anarşinin yerine, planlı, bilinçli bir örgüt geçer. Bireylerin hayat mücadelesi kesilir. Bu suretle insan, belirli bir anlamda, kesin olarak hayvan âleminden ayrılır, hayvanca hayat şartlarından gerçek insanca hayat şartlarına girer. İnsanların etrafını çevreleyen, şimdiye kadar onlara hükmeden durumda olan hayat şartları, şimdi artık kendi toplumsallaşmalarının efendileri oldukları için, ilk defa olmak üzere tabiatın bilinçli ve gerçek efendileri haline gelmiş bulunan insanların hükmü ve kontrolu altına girerler. Şimdiye kadar kendi toplumsal faaliyetlerinin kanunları, artık insanlar tarafından tam bir bilgi ile uygulanılmakta ve böylece de hüküm altına alınmaktadır. Şimdiye kadar kendilerine tabiatın ve tarihin dikte ettiği bir şey gibi karşılarına dikilir durumda olan, insanların kendilerinin toplumsallaşmaları, artık şimdi, kendilerinin özgür bir eylemi haline gelir. Şimdiye kadar tarihe hükmetmiş olan objektif, yabancı kuvvetler, bizzat insanların kendi kontrolü altına girer. İşte bu andan itibaren insanlar, kendi öz tarihlerini tam bir bilinç ile bizzat kendileri yapacaklar, bu andan itibaren onların harekete getirdiği toplumsal sebepler, hâkim ve gittikçe artan ölçüde kendilerinin istedikleri etkiyi göstereceklerdir. Bu an, insanlığın

---

(6) H. Marcuse, aynı eser, s. 37.

(7) R. Garaudy, **Sosyalizm ve Ahlâk**, çev : S. Hilâv, Gerçek Yayınları, s. 30.

zorunluluk âleminden serbestlik âlemine sıçrayış anıdır. ... Bu, dünyayı özgürlüğe kavuşturacak olan eylemin yapılması modern proletaryanın tarihî ödevidir» (8).

Kapitalist topluma radikal bir muhalefet yaparken marksizmi baştan aşağı incelemeye tutmak iddiasında olan Marcuse'nin gerek sınıf toplumlarının tarihi, gerekse kapitalist toplumun gelişme çizgisi ve işçi sınıfının bugün içinde bulunduğu şartlar üzerine söyledikleri bir yandan marksist olmayan düşünürlerin dikkatini üzerine çekerken, beri yandan 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başı revizyonizminin ağababalarına bile parmak ısırttıracak niteliktedir. **Aşk ve Uygarlık** adlı eserinde cinsî ilişkilerin bozukluğunu ve kadının ezilmesini sınıfî toplumların gelişmesinden tamamen tecrit edip «inceleyen» ve bu durumdan çıkış yolunu sosyal devrim ile birleştirmeyen Marcuse, marksist ekonomi politiğin tahrifinde daha da ileri gitmiştir. Ona göre, «teknolojik toplumda» otomasyon düzeyine ulaşılması, makinanın insan hayatının açık ve gizli bütün kesimlerine girmesi ve çalışmayı ritmik bir otomatizmde birleştirmesi, işçinin meslekî özerkliğini yitirmesine ve işçiyi yöneten meslek gruplarıyla kaynaşmasına yol açmaktadır. Yâni «teknolojik toplumda» artık işçi - yönetici farklılığını seçebilmenin olanağı yoktur. Bırakalım bu önerinin gerçeğe düpedüz aykırılığını —otomasyon aslında 20. yüzyılın ilk yarısında 'mavi yakalı' sanayi işçisinden ayrılmış olan ve yöneticiye daha yakın ve mutemet ilişkileri içinde olan 'beyaz yakalı' işçiyi bile tekrar 'mavi yakalılar' saflarına itmektedir— Marcuse bir de şu tarihe aykırı sonucu çıkarmaktadır: «Makinenin, tek üretim aracı olmasını, 'mutlak birim' durumunda bulunulmasını ortadan kaldırma eğilimindeki teknolojik değişim, marksist görüşün 'kapitalin organik bileşimi' fikrini ve buna bağlı olarak artı - değerin yaratılma teorisini de ortadan kaldırır» (9). Yâni, Marcuse'ye göre artı - değer üretimi, kapitalizmin bu temel kanunu, ortadan kalkmıştır ama kapitalizm gene de vardır! Bu iddianın aksine, kapitalist toplumda hiç bir gelişme sermayenin organik bileşimindeki gelişmelerin yarattığı problemleri ortadan kaldıramaz. Mahut «endüstri toplumunda» bile değişmiyen sermaye ile değişen sermaye arasındaki ilişki devam etmektedir, çünkü bu ilişkinin devamı kapitalizmin otomasyon aşamasında da devamı için zorunlu bir koşuldur. Burjuvazi kendi yaşaması için gerekli olan artı - değer üretiminin kendi iktidarı süresince ortadan kalkmasına, yâni insan emeğinin üretimdeki rolünün sıfıra inmesine ve herşeyin makinalarla yapılmasına varacak bir teknolojik gelişime imkân vermeyecektir, bu gelişmeleri üretime uygulamıyacaktır. Aslında otomasyon, kapitalist üretim tarzının çelişkilerinin yalnız keskinleşmesine yol açmaktadır: Otomasyon ilerledikçe büsbütün yükselen sermayenin organik bileşimi, sanayi yedek işsizler ordusunun saflarını şişirmekte, bu ise sermayenin organik bileşiminin daha da yükselmesine yol açmaktadır. Görüldüğü gibi, artı - değer üretimi ortadaan kalkmamış, aksine da-

(8) F. Engels, **Anti - Dühring**, II, çev: Reşat F. Baraner, Sol Yayınları s. 189 - 192.

(9) H. Marcuse, **Tek Boyutlu İnsan**, s. 59.

ha bir şiddetlenmiştir. Sistem, görevini yerine getirmeye devam etmektedir. Yalnız işçi sınıfının sömürülme oranını yükseltmek için başka yol tutulmuştur. Artı-değer'in arttırılması işgücünün uzatılması yoluyla (mutlak artı-değer) değil de teknolojik gelişmenin emeğin verimliliğini arttırmasıyla (nıspî artı-değer) olmaktadır. İş gücünün değerinin yaratılması için gerekli olan çalışma zamanının kısaltılması demek olan nıspî artı-değer yükselişi, artı-değeri çoğaltma yollarından biridir. Bu Marcuse'nin iddia ettiği gibi artı-değeri ortadan kaldırmaz, aksine üretimden kapitalistlerin payını daha da fazlalaştırır. Ama bu demek değildir ki otomasyon sonuna kadar işçilerin işsizler haline dönüşümüne devam edecektir. Tekniğin bu safhaya gelmesine bizzat burjuvazinin kendisi mâni olacaktır.

Marcuse, **Tek Boyutlu İnsan**'ın bütün sayfalarını «teknolojik toplumda» işçi sınıfının kurulu düzenle tam bir uzlaşma halinde olduğunu ve bu sınıfın devrimci niteliğinin tükendiğini ispat etmek için çeşitli örneklerle doldurmuş. Son tahlilde artık bu sınıfla devrim yapılamaz denmektedir.

««Birleşik Devletlerdeki işçiyi kaynaştırma eğilimi konusunda Birleşik Otomobil İşçileri Sendikası liderlerinden biri şöyle diyor: «Çok kere sendika toplanıp işçilerin yansıtmış olduğu yakınmalar ve bunlar hakkında ne yapabileceğimiz konusunda konuşurduk. Ben ertesi gün yöneticilerle bir toplantı yapılmasını sağlayıncaya kadar bu sorun çözümlenmiş olur ve sendika yakınma konusu olayın düzenlenmesinden ötürü herhangi bir üstünlük kazanamazdı. Bugün durum bir ayrıcalıklar sağlama savaşı biçimine dönüşmüştür... Bugüne dek uğrunda mücadele ettiğimiz ne varsa, şirket tümünü işçilere vermektedir. Şimdi bize düşen, işverenin vermek istemeyip de işçinin almak isteyeceği başka haklar arayıp bulmaktır...» Böylelikle, yeni teknolojik çalışma dünyası işçi sınıfının olumsuz tutumunu güçsüz kılmaktadır. Artık işçi sınıfı, kurulu toplum düzeniyle çatışma hâlinde görünmemektedir. Bu tutum, teknolojik üretim düzeninin etkisiyle madalyonun öbür yüzünde, yâni yönetim alanında da güç kazanmaktadır. Tahakküm yönetim biçimine dönüşmüştür. Kapitalist patronlar ve iş sahipleri sorumlu birer insiyatif sahibi olmaktan çıkmış, anonim makina düzeninde bürokratik birer fonksiyon olmuşlardır» ([10]). Ve daha sonra: «İşçi sınıfı bir destekleyici ve yapıcı olumlu güç olarak kaldığı sürece, ne bölgesel millileştirme ne de işçilerin yönetim ve kâra daha geniş ölçüde ortak edilmeleri bu tahakküm sistemini değiştiremiyecektir» ([11]) denilmiştir. Bu iki pasajdan birincisi baştan sona kadar **yalandır**; son beş sene içinde dünya emperyalist sisteminin içine düştüğü buhran başta Amerikan işçi sınıfı, bütün gelişmiş kapitalist ülkeler işçi sınıflarının hayat şartlarının sür'atle zorlaşmasında ve bu sınıfların ekonomik mücadelelerinin, özellikle satılmış sendika liderlerinin izni olmadan girişilen grevlerin, büyük bir hızla yoğunlaşmasında yansımaktadır. İkinci pasaj ise doğrudan doğruya Marcuse'nin devrim-düşmanı mantığıyla çelişkidedir, zira burada söylenilen 'işçi sınıfı burjuva yönetimini desteklediği sürece hiç bir kapitalist reform tedbiri kapi-

([10]) H. Marcuse, aynı eser, s. 64.
([11]) H. Marcuse, aynı eser, s. 68-69.

talizmin temel niteliğini değiştiremez' den başka bir şey değildir. Marcuse bu kâra iştirak v.s. gibi tedbirleri 'sosyalizm' sanıyor olabilir; o başka mesele. Peki, işçi sınıfının devrimci niteliğini kaybetmesi halinde bu görevi yüklenen olur mu acaba? Marcuse'ye göre sistemin normal işleyişinin içermediği gruplar: Öğrenciler, başka ırktan, başka renkten olanlar, çalışamıyacak durumda olanlar devrimin itici gücü olma görevini devralacaklardır. Her ne kadar devrimci faaliyet açısından bir süredir bir durgunluk geçirmekte olan gelişmiş kapitalist ülkelerde bu gruplar, «... oyunun kurallarını bozan ve böylelikle bunun hileli bir oyun olduğunu ortaya çıkaran (12), bu güçler eylem insiyatifini ilk ele alıyor görünüyorlarsa da, son zamanların pratiği bu grupların esas ilk-çıkış nedenleri tesirini muhafaza ettiği sürece, yâni işçi sınıfının düzenli ve disiplinli politik öncülüğü olmadan, hiç bir şeyin başarılamıyacağını göstermiştir. Kaldı ki Marcuse'nin bu grupların devrimci çıkışını da sistemin «dışında» olmalarıyla değil, sistemin iç çelişkileriyle olan özel ilişkileriyle, açıklaması gerekirdi. Ama onun olaylara sınıfsal açıdan bakma alışkanlığı yoktur.

Başkaldıran Gençlik ve Marcuse

Marcuse'nin tezleri, Avrupa'da ve Amerika'da kendi kendisine yabancılaşmış gençliğe bir başkaldırmayı salık verir ve onların çıkışlarını yarı-bilimsel bir şekilde açıklamaya çalışır; bu yüzden bir dereceye kadar etkinlik kazanır, ama beri yandan bu gençliğin anarşist, kendini beğenmiş, kendini devrimin uzun süreli öncüsü ve gücü ilân eden eğilimlerini destekler ve bu yüzden zararlı olur. Gençlik Marcuse'nin teorileri(!) olmasa da isyan edecekti, onun için biz şu pasajı biraz fazla iyimser buluyoruz: «Gençliğin bu çaresizlikten kurtulup öfkeli protestolardan bilinçli bir politik eyleme, ilerici bir savaşa geçebilmesi için, kapitalist sistemin, yalnız kendi toplumları dışındaki saldırgan görünüşünü değil, içindeki baskısal (repressif) özünü de açıklığa kavuşturmak, çeşitli baskı gruplarının karşılıklı dengeleşmesi varsayımına dayanan plüralist demokratik yönetim biçiminin aldatıcı özgürlüklerinin iç yüzünü ortaya dökmek gerekiyordu. İşte bu görevi Prof. H. Marcuse yerine getirerek öğrencilerin bir idolü hâline gelmiştir» (13). Tabiî eğer bu aldatıcı özgürlüklerin işçi sınıfını tamamen uyuttuğunu söyleyip gençliğe işçi sınıfından ümidi kestirtmek, yâni esasta kapitalist demokrasinin devrimi pekâlâ önlediğini söylemek, devrimci bir görevi yerine getirmekse.

Biz genellikle her türlü başkaldırmadan yanayız, çünkü inanıyoruz ki küçük burjuva kökenli genç adamın hareketleri, eninde sonunda **güçlü gerçek bir sol hareketin ve ideolojik mücadelenin varlığında** onu doğru politik çizgiye ve disiplinli bir mücadeleye götürecek, ona yaşadığı çağın temel çelişkilerini yakalatacak ve onu bu çelişkilerin çözümü için yapılan savaşa katacaktır. Ama biz bu gelişmenin kendiliğinden, marksizm için yapılan ideolojik mücadele ve işçi sınıfının öncülüğü olmadan, olacağına ve gençliğin teori ve pratik alanlarında doğru politik çizgiye 'kendiliğinden' bir gelişme ile varacağına inanmıyoruz. Bu insafsız ideolojik mücadele yapılmalıdır.

---

(12) H. Marcuse, aynı eser, s. 326-327.

(13) **Birlik** (Almanya Türk Öğrenci Federasyonu Yayın Organı), sayı 2, s. 29.

marcuse : devrim içinde samimî bir sağcı mı yoksa ajân mı ?

Devrimci hareketin gelişmesinde sağ ve «sol» sapmaları dikkatle değerlendirmeye ve eleştirmeye mecburuz. Bunu yaparken genellikle, hiç olmazsa başta, yanlış görüşleri savunanların bunu 'bilmeyerek' yaptıklarını, şu veya bu sebep yüzünden yanlış politik çizgiye girmiş ve söylediklerine gerçekten inanmış olduklarını kabul eder, ona göre, fikirlerini **«objektif sonuçları»** açısından incelemeye ve açıklamaya çalışırız.

Ama yanlış politik çizgi izlemekte olanların ciddî eleştiriler karşısında tutumlarını değiştirmedikleri, öğrenmek istemedikleri ve bir hatâlar dizisini sağ veya «sol» doğma halinde sistemleştirdikleri çok görülür. Bu gibi hallerde bahis konusu kişi veya grupların davranışlarının yalnız objektif sonuçlarını değil, **çıkış noktalarını da** bilmek önem kazanır; mücadelede tutulacak çizgi ve kullanılacak taktikler ona göre değerlendirilmelidir. Bazı nâdir hallerde bir sapmayı sistemleştirmiş kişi veya grupların açıktan açığa ve bilinçli bir şekilde hâkim sınıflar ve onların organlarıyla işbirliği halinde olduğu, yâni devrimci hareketin içine bilerek sokulmuş ajanlar olduğu da ortaya çıkarılabilir. Bu halde, **özellikle onların savundukları görüş-**

lerin gereken politik eleştirisi sağlam bir şekilde yapılmışsa, ajan ve hain kimliklerini ortaya koymakta fayda vardır. Genel olarak yanlış görüş ortaya koyanlar, yanlış yol tutanlar ve bilerek hareketi saptırmaya çalışanlar birbirinden bu şekilde ayırdedilmeli ve onlara karşı mücadele ciddiyetle ele alınması gereken aşamalardan geçmelidir.

AYDINLIK dergisinin bu sayısında görüşlerinin **politik** eleştirisini bulacağınız Herbert Marcuse için de, ABD solunda bu işlem uygulanmıştır. İşçi sınıfını kötüleyen, onun dejenere ve satın alınmış olduğunu ve artık devrim yapamıyacağını, onun için devrimin **esas** yükünün orta zümrelerden, teknisyen, mühendis, öğretmen v.s. gibi gruplara ve öğrencilere binmesi gerektiğini savunan, tezlerin **uzun süreli** ve **insafsız** teorik ve ampirik eleştirisinden **sonra**, yâni Marcuse'nin görüşlerinin iç yüzü iyice açıklığa kavuşturulduktan ve bu görüşlere karşı mücadele rayına oturtulup hız kazandıktan **sonra**, Marcuse'nin Soğuk Harp devresinin en ağır yıllarında ABD anti-komünist casusluk teşkilâtının yüksek seviyede bir görevlisi olmuş olduğu da belgelerle ortaya konmuştur.

Marcuse'nin ABD Dışişleri Bakanlığına bağlı ve daha kuruluşundan itibaren CIA (Merkez İstihbarat Teşkilâtı) ile yakın ilişkiler içinde çalışması öngörülmüş olan «Office of Intelligence Research» (İstihbarat Araştırma Bürosu) in Orta Avrupa Branşı Şefi durumunda olduğunu, aşağıya çevirisini aldığımız belge kesinlikle ortaya koymaktadır. Marcuse Dışişleri Bakanlığından 1951'de ayrılmış ve sonradan bir CIA örtü-örgütü niteliği açığa vurulacak olan Columbia Üniversitesi Rus Enstitüsü'ne katılmıştır. Hatırlanacağı üzere, bu enstitü Johnson'un en yakın politik müşavirlerinden olan ve Çekoslovakya'daki CIA dolaplarına adı karışan Zbigniew Brzezinski'nin başında bulunduğu enstitüdür. Ve Çekoslovakya'nın Sovyetler Birliği tarafından işgalinden sonra, CIA'nin «Prag'daki adamı» İvan Svitak da bu enstitüye sığınmıştır.

Aşağıdaki belgelerde Orta Avrupa Branşı'nın bağlı olduğu «Dışişleri Bakanlığı İşgal Altındaki Bölgeler Müsteşarlığı» yardımcısı koltuğunu, Marcuse'nin Orta Avrupa Branşı'nın şefliğini yaptığı sıralarda doldurduğu görülen Frank G. Wisner üzerinde durmak gerekir. Bu şahıslar o sıralarda Dışişleri Bakanlığının «kara faaliyetler» (sabotaj, suikast, hükûmet devirmeleri) üzerine birinci mütehassısıydı. Sonradan CIA'nın İkinci Planlama Şefi durumuna yükseltilen Wisner, 1954'de Guatemala'daki sağcı hükûmet darbesini planlıyan adamdır.»

Bizim için esas olanın Marcuse'nin görüşlerinin sağcı ve devrim-yanıltıcısı niteliğinin ortaya konması olduğunu bir kere daha tekrar ederek, bahis konusu belgelerin şemasını aşağıda sunuyoruz. Kaynak: 3202, 3471 numaralı ABD «Dışişleri Bakanlığı Rehberi» («Register of the Department of State»).

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI TEŞKİLÂTI

1 Nisan 1949

Özel Asistan

Araştırma ve İstihbarat

İstihbarat Araştırma Bürosu (OIR)

Amerika Cumhuriyetleri Üzerine Araştırma Bölümü

Avrupa Üzerine Araştırma Bölümü

ORTA AVRUPA BRANŞI
Herbert Marcuse, Geçici Şef
Alman Kesimi
Otto Kircheimer, Geçici Şef

Robert Sisenberg
Manfred Halpern
John H. Herz
Arnold H. Price

Avusturya - Çekoslovakya Kesimi

Hans Meyerhoff
Paul E. Zinner

Ekonomik Kesim
Fred H. Sanderson, Şef
... (ilh.)

Dışişleri Bakanlığı İşgal Altındaki Bölgeler Müsteşarlığı (O)
Charles E. Saltzman, Müsteşar
Frank G. Wisner, Müsteşar Yardımcısı
(ilh...)

CENTRAL EUROPEAN BRANCH

Herbert Marcuse, *Acting Chief*

GERMAN SECTION

Otto Kirchheimer *Acting Chief*

Robert Eisenberg
Manfred Halpern
John H Herz
Arnold H Price

AUSTRIA-CZECHOSLOVAKIA SECTION

Hans Meyerhoff
Paul E. Zinner

ECONOMIC SECTION

Fred H Sanderson, *Chief*

M June Boeckman
Albert G Capet
Arthur L Horniker
William N Parker
Murray Ryss
Erwin Strauss

EASTERN EUROPEAN BRANCH

William B Ballis, *Chief*
Vladimir Kaimykow

POLITICAL SECTION

——— ———, *Chief*

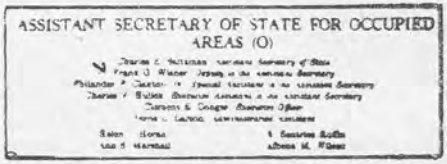
Rudolf O Altroggen
John C. Guthrie
Pearl Joseph
Boris H Klosson
Vladimir Prokofieff
Stanley Wilcox

ECONOMIC SECTION

Herbert Block *Acting Chief*

William Giloane
Stanley Graze
Vladimir B. Grinioff
Samuel Hassman
Jacob Horak
Elizabeth N Landeau
Paul A. Lifantieff-Lee
Helen J A. Lincoln
Eugene Rapaport
Ruth T Reitman
George J Rothwell
M Gordon Tiger
Leon S Wellstone
Howard M Wiedemann

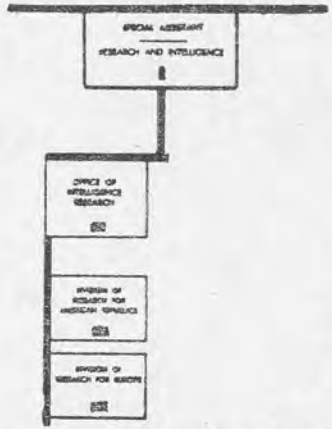
ASSISTANT SECRETARY OF STATE FOR OCCUPIED AREAS (O)

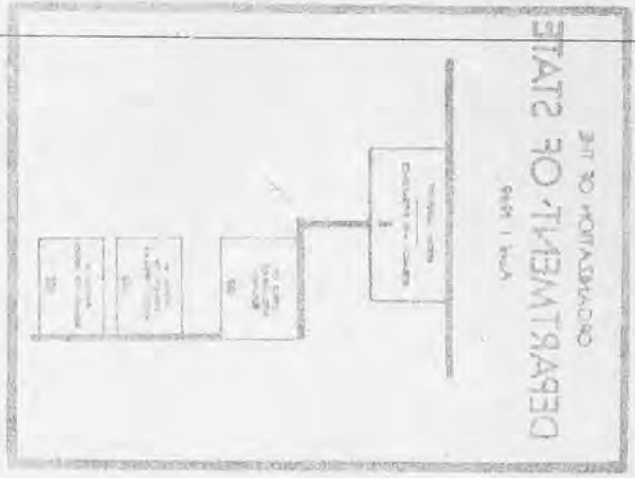

ORGANIZATION OF THE

DEPARTMENT OF STATE

April 1 1949

tiyatro sorunları üstüne düşünceler

Soru : Tiyatronun toplumla bağıntılı en ilginç yanı nedir?

Cevap : Toplum, tiyatroyu yapan, vareden, oluşturan ögelerin başlıcasıdır. Toplumun seyirci dediğimiz tiyatro topluluğu olmasa, tiyatronun kendisi de olmazdı. Oysa resim, edebiyat gibi sanatlarda toplum, bu sanatların ancak bir değerlendirme ögesidir ama, o sanatları yapan bir öge değildir. Toplumsuz —burada seyircisiz demek istiyoruz— tiyatro varolamaz. Ama toplumsuz —burada seyirci, dinleyici ve okurlar demek istiyoruz— şiir, hikâye, roman, resim, müzik olabilir. Bir şair şiirini yazdığı anda artık o şiir oluşmuş, var demektir. Resim de, müzik de öyle. Ancak toplum bunları değerlendirir. Oysa toplum tiyatroyu oluşturur, vareder. Bir hikâyeci hikâyesini, bir şair şiirini yazdığı anda şiir ve hikâye vardır, ama bir yazar oyun yazınca tiyatro olmaz. Yazılan oyunu rejisör sahneye koysa, oyuncular da oynasa, yine de tiyatro oluşmamıştır. Tiyatronun varolabilmesi için, bütün bunlardan sonra, toplumun «seyirci» dediğimiz tiyatro topluluğunun karşısına çıkması gerekir. Bir oyun, seyirci önüne çıkmadıkça

tiyatro değildir. Tiyatronun, dekor, sahne, alan, ışık gibi cansız ve oyuncu, rejisör v.b. gibi canlı ögelerinin kimilerinden vazgeçilebilir, ama hiçbir zaman seyirciden vazgeçilemez. Bunun için seyirci, tiyatronun vazgeçilmez baş ögesidir.

Üç duvarlı tiyatronun canlı olan dördüncü duvarı seyircidir. Seyirci, tiyatronun öylesine baş ögesidir ki, yeni tiyatro, kendisini vareden seyirciyle bağıntısını daha da pekiştirmek için, önce seyirciyle oyuncular arasındaki perdeyi kaldırdı. Bununla da yetinmeyip kendisini çeviren üç duvarı da kaldırarak seyirciyle çepeçevre çevrelendi. Dekorsuz, ışıksız, sahnesiz, salonsuz, elde yazılı oyun bile olmadan —doğmaca halk oyunlarında olduğu gibi— rejisörsüz tiyatro olabiliyor, ama seyircisiz olamıyor.

Bütün sanatların ancak toplumla varolabilmesi, o sanatların salt değerlendirilmeleri yönündendir. Oysa tiyatronun ancak toplumla varolabilmesi, oluşma yönündendir. Seyircisiz tiyatro oluşamaz.

Soru: Bir ulusun çağdaş uygarlık çizgisinde yerini alabilmesi için tiyatro ne gibi katkıda bulunabilir?

Cevap: Bu sorun, son yıllarda tiyatroyla uğraşan ilerici ve devrimci gençlerimizin başlıca uğraşı konusu oldu. Toplumun değişmesi için, tiyatro yoluyla nasıl katkıda bulunabiliriz diye düşünüyor ve bu yolda çaba harcıyorlar. Genç Oyuncular'ın Erdek Şenlikleri, kimi amatör tiyatro topluluklarının köylere gidip oyun vermeleri, üniversiteler ve yüksek okullar tiyatroları, TÖS Oyuncuları'nın yurt turneleri, en son da Devrimci Hareket Tiyatrosu'nun çalışmaları bu yolda çabalardır. Bütün bu çalışma ve çabaları saygıyla karşılamamız gerekir.

Bu konunun özüne inmeden önce, sık sık söylenen şu «Çağdaş Uygarlık Düzeyi» ya da çizgisi denilen terimin ne olduğu üzerinde düşünmeliyiz. Çünkü bu terim, değişik sınıflardan kişilerin ayrı ayrı anlamlar verdikleri bir kavram oldu. Nedir çağdaş uygarlık düzeyi? Avrupa uluslarının vardıkları ileri uygarlık düzeyi midir? Dünyanın en özdeksel gücünü elinde tutan Birleşik Amerika'nın ulaştığı çizgi midir? Endüstri aşamasının en tepe noktasına gelmiş, toplumsal yaşantıya elektronik beyin ve otomasyonu sokmuş, uzay dönemine varmış ulusların gelişim çizgisi midir? Yeryüzünde ilk emekçi sınıfı devrimini yapmış Sovyetler Birliği'nin uygarlık ve gelişim düzeyi midir? Yoksa olağanüstü başarıları şaşırtıcı olan Çin Halk Cumhuriyeti'nin ulaştığı düzey mi?

Çağdaş uygarlık düzeyi denilen terim, kesinlikle belirgin, anlamı üzerinde birliğe varılmış bir kavram değildir. Önce Çağdaş Uygarlık Düzeyi kavramından ne anladığımızı kesinlikle saptamamız gerekiyor.

Çağdaş Uygarlık Düzeyi, yukarda saydığımız ve daha saymadığımız ülke uluslarının katkılarıyla varılan uygarlık düzeylerinin bileşkesi olan ve durmamasıyla yükselen, gelişen bir düzeydir. Bu düzeye nasıl varılacağı sorulunca, bunun tek cevabı olamaz. Her ülkenin bu düzeye ulaşmasının başka ve ayrı yolları vardır. Türkiye'nin bu düzeye ulaşması için, önce top-

lumsal yapının, toplumsal yapıyı oluşturan çoğunluk, yani emekçi sınıfı lehine değiştirilmesi gerekir. Çünkü, bu toplumsal yapı değişikliği olmadıkça, çağdaş uygarlık düzeyine varmak için yapılan çabalar, ileri ülkeleri öykünmekten, birtakım üstyapı kurumlarını onlardan aynen almaktan, yani bibakıma insanın taklitçi maymunluğundan öteye gidemez. Bu görüşe göre, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak, önce emekçi sınıfı lehine toplumsal yapıyı değiştirmek demektir.

Şimdi soruyu tekrarlıyalım: «Türk ulusunun çağdaş uygarlık düzeyinde yerini alabilmesi için tiyatro ne gibi katkıda bulunabilir?»

Bilindiği üzere, bütün öbür sanatlar gibi, tiyatro da toplumun bir üstyapı kurumudur. Demek ki, biz tiyatro yoluyla Türkiye'nin çağdaş uygarlık düzeyine gelmesini ister ve bu yolda çaba harcarken, bir üstyapı kurumunun etkisiyle, altyapıyı değiştirmek istemekteyiz ki, bu olanaksızdır ve boşuna bir çabadır. Daha başka bir deyişle tiyatro tekbaşına bir toplumun çağdaş uygarlık düzeyine varması için, o topluma hiçbir katkıda bulunamaz. «Hiç katkıda bulunmaz» değil, tekbaşına hiçbir katkıda bulunamaz. Toplumu oluşturan bütün öteki kurum ve güçler hareketsizken, salt tiyatro yoluyla bir toplumu çağdaş uygarlık düzeyine ulaştırmak, yani Türkiye için toplumsal yapıyı değiştirmek olanaksızdır. Yukarda saydığımız ilerici ve devrimci tiyatro örgüt ve toplulukları, birer ikişer örnekte kalmasa da, bunların sayısı yüzlere varsa, yine de salt tiyatronun katkısıyla, toplumsal yapı değişemiyeceğinden, Türkiye çağdaş uygarlık düzeyine ulaşamaz ve bu çizgide yerini alamaz. Çağdaş uygarlık düzeyine varılması demek, toplumsal yapının değişmesi demek olduğuna göre —Türkiye içindeki toplumun bütün güçlerinin birden harekete geçmesi, ama enbaşta da kendi lehine toplumsal yapının değiştirilmesi istenen emekçi sınıfının bu isteği kendisinin bilinçli olarak istemesi gerekir. Tiyatro, ancak o zaman çağdaş uygarlık düzeyine varılmasında bir katkıda bulunabilir. Ve asıl, ilk iş olan toplumsal yapının değişiminden sonra, toplumun öteki üstyapı kurumlarıyla birlikte tiyatro da, o toplumun çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmasında ve yer almasında katkıda bulunabilir.

Buraya dek olan bölümüyle yargımız, eksik kaldığı için, ilerici ve devrimci tiyatro topluluklarına umutsuzluk verebilir. Bu koşullarda da çıkış yolunu bulabilirsek, durum hiç de umutsuz değildir. Kötü bir varsayım olarak, durumumuz burada anlatıldığı gibi umutsuzdur, diyelim. Toplumun bütün öteki kurum ve güçleri devrimci yönde harekete geçmiyor ya da geçemiyorlar ve bunları harekete geçirmek de birbaşımıza bizim gücümüzün çok üstündeyken, devrimci tiyatrocular olarak eli-kolu bağlı mı duracağız? İşte saydığımız ilerici ve devrimci tiyatro topluluklarının şimdiye dek yaptıkları, bir iyiniyetle bu soruya olumlu cevap vermekten başka birşey değildir. Kaldı ki, bu olumlu çabalar tümüyle de boşa gitmez. Karşılıklı etkiler nedeniyle, üstyapı kurumlarındaki atılım ve değişimler de, çok uzun ve yavaş süreçte de olsa altyapıyı bir oranda etkiler. Ne var ki, salt tiyatronun katkısıyla çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmayı ummak, olanaksızlık denilecek bir yavaşlık ve gevşekliktir.

Soru : Yapıcı, devrimci bir halk tiyatrosuna kavuşmanın koşulları nelerdir?

Cevap : Bu soruyu biraz açmamız gerekiyor. Önce «Halk Tiyatrosu» teriminin yanlış bir anlamda kullanıldığını belirtmek istiyorum. Halk müziği deyince, halkın kendisinin yaptığı müziği anlıyoruz. Halk resmi, halk nakışı, halk şiiri, halk dansı da böyle. Oysa halk tiyatrosu deyince, nedense halkın yaptığı tiyatroyu anlamıyoruz, oyun yazarlarının, oyuncuların, sanatçı aydınların halk için yaptıkları tiyatroyu anlamaktayız Halk tiyatrosu, halkın kendisinin yaptığı tiyatro olmak gerekir; köy oyunları, seyirlik oyunlar, Karagöz gibi... Ortaoyunları, tuluat bile tümüyle halk tiyatrosu sayılamaz. Biz, sanırım, yanlış olarak «Halk Tiyatrosu» derken, «Halk için tiyatro» demek istiyoruz.

Halk için devrimci tiyatroya kavuşmanın koşulları nelerdir? Ülkelerin ayrıcalıkları, özellikleri gözetilmeden, bir genellemeyle bu soruya tek cevap verilemez. Çünkü böyle bir genelleme, özellikleri ve ayrıcalıkları olan ülkeler için geçerli olamaz. Doğru bir sonuca varabilmemiz için bu tür sorunları belli zamana, belirli yere ve koşullara oturtmamız gerekir. Çünkü, örneğin Fransa'da halk için tiyatro yapmanın koşulları başkadır, Türkiye'de başkadır. Yine Türkiye'de 1900 yılında halk için tiyatro yapmanın koşulları başkadır, 1969 yılında daha başkadır. Doğru sonuca varmamız için doğru noktadan hareket etmemiz gerekiyorsa, soruyu şu biçime sokmamız gerekir : «Zamanımızda Türkiye'de halk için devrimci tiyatroya kavuşmanın koşulları nelerdir?»

Önce, niçin sanat yaptığımızı düşünmemiz, sonra genel sanat içinde, sorunu, tiyatroya indirgememiz gerekiyor.

Sanatın bitek amacı vardır : İnsanları değiştirmek. Yaptıkları sanatın böyle bir amacı olmadığını iddia edenler bile, isteristemez yaptıkları sanatla böyle bir amaca yönelmişlerdir. Bilinçli ya da bilinçsiz olarak, insanların durumunu değiştirmek istiyorsak, insanların bugünkü durumlarından memnun değiliz demektir. Bir sanat yapıtının ilerici, gerici ya da tutucu olması, insanların durumunu —ki kendi durumumuzu da demektir— o sanatın ne yönde değiştirmek istediğiyle anlaşılır. Bir sanat yapıtı, insanları tarihin doğal akışı yönünde ileriye doğru iyileştirmek istiyorsa, ilerici bir sanattır; bunun tersi de gerici sanattır. (Sanatın değeri burda sözkonusu değil ve konu dışı bırakılmıştır.) İnsanların durumunu, toplumsal yapıyı da değiştirerek iyileştirmek isteyen sanat, devrimci sanattır.

Devrimci tiyatro deyince, toplum yapısını değiştirerek, insanların durumunu ileriye doğru değiştirmeyi amaç edinen tiyatroyu anlıyoruz. Günümüz Türkiyesinde böyle bir tiyatroya kavuşmanın koşulları nelerdir?

Devrimci tiyatroyla, durumlarını değiştirmek istediği seyircileri olması gereken halk arasında engeller vardır. Bu engelleri ortadan kaldırabilirsek, devrimci tiyatroya kavuşmuş oluruz.

Herkes kendi sınıfsal çıkarlarına göre halk kavramını kullandığı için, «Halk» kavramı da her yana çekilebilen kaypak bir nitelik taşıyor. Üstelik kesin ve belirli bir tanımı yapılmadığı halde, sık sık kullanıldığı için bu sözcükten vazgeçemiyoruz. Önce halk deyince ne anladığımızı saptamamız gerekir. Biz halk deyince, emekçiler ve yarı emekçileri kapsayan ulusun çoğunluğunu anlıyoruz. (Yarı emekçiler, tam emekçi değildir. Bir yandan sömürülürken bir yandan sömüren insanlardır. Ancak, sömürülmeleri sömürmelerinden daha yüksek olduğundan sonuçta sömürülmektedirler. Esnaf, memur, tezgâh ve atelye sahipleri, küçük tüccar, küçük toprak sahipleri v.b. gibi.)

Tiyatro yoluyla halkın durumunu ileriye ve iyiye doğru değiştirmek istiyoruz. «Halkın durumunu değiştirme» eylemi üzerinde de biraz düşünelim. Tiyatro da, bütün öbür sanatlar gibi, halkın durumunu değiştirmeye yeterli etkenlikte değildir. Çünkü halk, kendi durumunu ancak kendisi değiştirebilir. Bir üstyapı kurumu olan sanat ve onun bir kolu olan tiyatro yoluyla halka ancak kendi durumunu değiştirme isteği, özlemi ve bilinci verebiliriz. Tiyatro yoluyla halkın durumunu değiştireceğiz derken, halka kendi kendini değiştirme, toplumsal yapıdaki gerçek yerini alma özlem ve isteğini vereceğiz, bilincini aşılayacağız demek istediğimiz anlaşılmalıdır.

Sınıfsal çıkarlarını, halkın kendi kendini değiştirme bilincine varmamasında gören egemen sınıflar, halkla sanat, halkla aydınlar, halkla sanatçı ve bunun içinde de halkla tiyatro —pek tabii olarak devrimci tiyatro— arasında türlü engeller koymuşlardır. Bu engellerle halkın tiyatroya, tiyatronun da halka gitmesini önlemişlerdir. Pek çok olan bu engellerden en belirgin birkaçını şöyle sıralayabiliriz. İlk akla gelen engel, halkın ekonomik durumunun tiyatroya gitmesine uygun olmayışıdır. Halk ekonomik sıkıntılar yüzünden tiyatroya gidemezken, devrimci tiyatrolar da yine ekonomik olanaksızlıklar yüzünden halka gidememektedir. Devlet ve belediye tiyatroları, egemen sınıfların buyruğunda olduklarından, kendi iç sansürleri yüzünden hem devrimci oyunları sahnelemez, hem de —gösterişlerin dışında— halka gitmezler. Türlü malî yükümler ve ekonomik bunalımlar yüzünden, ister istemez gişeyi düşünmek zorunda bırakılan özel tiyatrolar da, çoğu istekleri dışında devrimci niteliklerini yitirmekte ve halka gidememektedirler. Bundan başka, devrimci tiyatrolar, yasal ve yasa dışı baskılar altında olduklarından halkla bağları kesilmiş, kesilmek istenmiştir. Bir de, gerici güçlerin tiyatrolara saldırıları ve baskınları vardır.

İşte böylece, bütün sanatlarla olduğu gibi, onlardan daha da artık olarak, halkla tiyatro arasına görünmez duvarlar çekilmiştir.

Bunlar gibi daha başka engeller de sayılabilir. Ama bütün bu engellemelerden çok daha büyük ve önemlisi, «halktaki ters birikim» diye nitelendirdiğimiz, egemen sınıfların yüzyıllar boyunca kendi çıkarlarına göre eğitmeleri ve propagandaları sonucu halkın kendi çıkarlarına karşı duruma getirilmesi, birtakım gerici durumlara ve önyargılara koşullandırılmalarıdır. «Halk anlar, halk herşeyi bilir, halk görür» gibi, halkta olağanüstü ve in-

sanüstü güçleri, yok olduğunu bile bile varsayan egemen sınıfların çıkarcı politikacıları değilsek, geri bırakılmış, geri bıraktırılmış, yüzde yetmişi hâlâ okur-yazar olmayan ve kendi çıkarlarına karşı olanları oylarıyla iktidara getiren ülke halkının «herşeyi bilir, herşeyi anlar» olduğunu söylemenin, toplumculuğun en büyük düşmanı olan «popülizm - sözde halkçılık» olduğunu kabul etmeliyiz.

Yüzyıllar, yüzyıllar boyunca süren egemen sınıfların etki, eğitim ve propagandalarıyla biçimlenen halktaki bu ters birikim, halkla aydınların arasında öyle bir engel, öyle bir uçurum, öyle bir duvardır ki, bu ters birikim yüzünden, Türk halkıyla Türk aydını, Türk sanatçısıyla Türk halkı, Türk tiyatrocusuyla Türk halkı, biri Çince, öbürü Eskimoca konuşan iki insan gibi birbirlerini anlamaz duruma getirilmişlerdir.

Genellikle halktaki ters birikimi hesaba katmadığımız ya da gönlümüz istemediğinden görmezden geldiğimiz için yanılgılara düşmekteyiz. Ters birikimin, halkla sanatçı arasında nasıl büyük bir engel olduğunu anlayabilmek için, bir varsayım olarak bütün öteki engellerin ortadan kalktığını kabul etsek, yani halkın tiyatroya gelecek parası olsa, yasal ve yasa dışı baskılar olmasa, gerici güçlerin saldırıları ve baskınları olmasa, ters birikimle dolu halk devrimci tiyatroya gelse, yine de ona kendini iyiye ve ileriye doğru değiştirme bilinci verilemiyecektir. Ya kendini değiştirme etkisine karşı duracak ya da sağır kalacaktır.

Devrimci tiyatronun ve genellikle devrimci sanatın Türkiye'de ilk görevi, yüzyıllar boyu sürmüş olan bu ters birikimi kazımak, yoketmek, sonra bunun üstüne devrimci niteliği kurmaktır. Bunun nasıl korkunç bir zorluk olduğu ortadadır. Çünkü, devrimci güçler bu yönde çalışırken, gerici güçler de boş durmamaktadır. Üstelik gerici güçlerin çalışmaları halktaki ters birikim temeli üzerine oturabildiğinden, daha da etkili olmaktadır.

Halkla aydınlar ve sanatçılar arasındaki engellerden biri de, yine ters birikimin sonucu olarak, halkta sanata alışkanlığın doğmamış olmasıdır. Sanattan algılanmak, etkilenmek, duygulanmak, bir alışkanlık sonucudur. Birbakıma sigaraya alışmaya benzer. İlkin alışması zor, ama alıştıktan sonra dozu gittikçe arttırılan, vazgeçilmez bir gereksinimdir. Halkta, bu sanat ve tiyatro alışkanlığının doğmaması da, engellerden biridir.

Sovyetler Birliği'nde 1917 devriminden sonra, halkı tiyatro yoluyla bilinçlendirmek amacıyla kurulmuş halk için tiyatrolar ülke içinde oyunlar veriyorlarmış. Şimdi hatırlıyamadığım bir bölgede, parasız olduğu halde halk bu tiyatrolara gelmiyormuş; oyunları beğenmediklerinden değil, tiyatro alışkanlıkları olmadığından. O dönemde yiyecekler belgelerle dağıtıldığından, halkta tiyatro alışkanlığı yaratmak isteyen yönetmenler, yiyecek belgelerini tiyatroda vermeye başlamışlar. Bu kez de, tiyatroya gelip yiyecek belgesini alan, oyunu seyretmeden gidiyormuş. Bunun üzerine, oyunun oynanışından sonra yiyecek belgelerini dağıtmaya başlamışlar. Oranın halkı da yiyecek belgelerini alabilmek için oyunu sonuna dek seyretmek zo-

runda kalmış. Böyle böyle halkta tiyatro alışkanlığı doğmuş ve giderek parayla tiyatroyu seyre başlamış.

Bu olay, bize iki şeyi gösteriyor. Biri, toplumsal yapı emekçi sınıfı lehine değişmekle çağdaş uygarlık düzeyine varılamadığı, ama değişmeden de varılamadığını, ikincisi de emekçi sınıfı lehine toplumsal yapının değiştiği bir ülkede bile ters birikimin etkisiyle halkta sanat ve tiyatro alışkanlığı doğmamışsa bu alışkanlığın doğması için gösterilmesi gereken çaba.

Halk için devrimci tiyatroya kavuşmanın koşullarını araştırırken gösterdiğimiz toplumsal görüntü birçoklarına çok karamsar gelebilir. Ne yapalım ki, gerçek durum budur. Aysız, ışıksız gecenin karanlık olduğunu söylemek karamsarlık değil, gerçekçiliktir.

Bu karanlık durumda nedir çıkar yol? Şimdiyedek iki çıkar yol gösterildi ki, ikisinin çıkar yol olmadığına inanıyorum. Bunlar gerçekten çıkar yol olsalardı, bugünedek çıkış olur, halk devrimci sanata ve tiyatroya kavuşurdu.

Gösterilen yollardan biri, yazarların halk için, halkın düzeyine göre, halkın anlayacağı biçimde oyunlar yazması ve bu oyunların halka oynanmasıdır. Onlara göre, marifet ve hüner, hem halkın anlayacağı, hem de yüksek sanat düzeyi olan eserler yazmaktır. Şimdiyedek yapılamamış, uygulanamamış olmasından da bu önerinin yerine getirilemiyeceği anlaşılmıştır. Bu ülkücü öneri, özünde bir çelişki taşımaktadır. Bir yazar, bir sanatçı için varılacak amaç, yazımızın başında da söylenilen çağdaş uygarlık düzeyi gibi, çağdaş sanat düzeyidir. Her sanatçı, isteriistemez, bu çağdaş sanat düzeyinde yerini almak ister. Çünkü, varolabilmesi ancak ve ancak buna bağlıdır. Bir sanat eserinin, bir oyunun çağdaş sanat düzeyinde olması, o düzeyde olanları öykünme değil, aynı sanat değeri çizgisinde bulunması demektir. Şimdi bir oyun yazarı düşünelim ki, hem çağdaşları olan dünya yazarlarının yazdıkları oyunların değerinde oyun yazacak, hem de bu oyunu, geribırakılmış ülkesinin, öğrenimsiz, eğitimsiz, ters birikimle koşullandırılmış halkı anlayacak. İşte bu olanaksızdır. Halk için ayrı, halkın düzeyinde eserler yazılması önerisiyse, bir yazarı, iki kişilikli, iki bölümlü yaratık sanmaktır. Her yazar, her sanatçı, yaptığı işe bütün gücünü, bütün soluğunu koyar. Halk düzeyinde sanat yaptığı söylenilenler, gerçekte kendileri o düzeyde oldukları için bu düzeyde sanat eserleri vermektedirler.

Çok ülkücü (idealist) ve sözde halkçı (popülist) ikinci öneri, halkımızın, en yüksek düzeyde sanat değeri olan oyunları anladığı iddiasıdır. Böyle oyunlar yazılsın, oynansın, halkımız anlıyacaktır. Gerçekten de bunun örnekleri vardır. Ama bunlar ayrıcalığı olan (istisnaî) durumlardır. Kimi yerde, kimi değerli oyunu, kimi seyirci halk anladı diye bunu yurt ölçüsünde genellemek yanlış olur.

Bu iddiada olanlar gerici gazeteleri izliyorlarsa, beş-altı yıldan bu yana, bir gerici tiyatro kurulduğunu, yurt yüzeyinde yayıldığını, her iki-üç günde bir bu gazetelerde gerici tiyatroların haber ve yazılarının çıktığını göreceklerdir. Gericiliğin niteliklerinden biri de, karşı olduğu kuvvetlerle başedemezse, o kuvvetleri özümsiyerek yozlaştırmak ya da kendi buyru-

ğunda çalıştırmaktır. Gericiler, matbaaya karşıdır; ama matbaayı yenemeyince onu kendi isteklerince kullanmışlardır. Gericiler, Atatürkçülüğe karşıdır, ama onu yenemeyince Atatürk'ü özümseyip yozlaştırmak istemişlerdir. Radyoya karşıydılar, ama başedemeyince radyoyu kendi propagandalarında kullanmak istemişlerdir. Hoparlöre karşıdırlar, ama her minareye hoparlör koymuşlardır. Tiyatro da gericilere göre günahtır, ama tiyatroyla başedemeyince, tiyatroyu kendi propagandalarında araç olarak kullanmaya başlamışlardır.

Bugün Türkiye'de gerici tiyatroların durumu, sosyolojik olarak incelenmeye değer bir konudur. İmamların, din görevlilerin salık verdikleri bu tiyatroların biletleri cami avlularında satılmakta ve bu tiyatrolar hiçbir zaman seyircisiz kalmamaktadır. Çünkü, sanat değerinden yoksun olan bu oyunların ilkel oynanışı, yüzyıllarca ters birikimle koşullandırılmış halk temeline uygun düşmektedir. Bu oyunların ve oyuncuların sayıları hızla artmakta, imam-hatip okulu amatörlüğünden profesyonel tiyatroya geçmektedir. İşte, bu gerici tiyatroların daha yüzlercesini ters birikimli temel hemen kabule hazırdır. Bütün bunların karşısında, bir-iki yerde değerli bir-iki oyuna halkın ilgi göstermiş olmasını, bütün yurda genellemek, bizce, yanlış olacaktır.

Halk için devrimci tiyatronun bütün bu engelleri, dolaylı yoldan aşması en uygun, en çıkar yoldur. Bir tiyatronun, etkisi, yalnız seyircilerine değildir; seyircilerinden iletilen düşüncelerle dolaylı bir etki alanı vardır. Türkiye'de bugünkü koşullarda tiyatro, türlü engeller yüzünden, durumlarını değiştirmek istediği için asıl gitmek istediği halka gidemiyor, ama tiyatronun devrimci düşünceleri bugünkü seyircisinden dolaylı olarak halka iletilebilir, aktarılabilir. Bu iletken tiyatro seyircisi, orta tabakalar dediğimiz kişilerdir. Devrimci tiyatronun aracısız ve engelsiz olarak bugün seslenebildiği seyirci, işte bu ara tabakadan seyircilerdir. Diyelim, kaymakam, hükûmet hekimi, tahsildar, posta müdürü v.b. Bunlar dolaylı etkide bulunarak sanatın amacını birbirlerine ilete ilete halka kadar götürmektedirler.

Türkiye'de toplumcu akımın yayılması da, dolaylı etki yoluyla olabilmiştir. İlk toplumcu aydın ve yazarların seslenebildiği bu aratabakadan kişiler, bu düşünceleri eylem ve yaşayış olarak ilete ilete, dolaylı etki yoluyla halka kadar ulaştırmışlardır.

Bugün Türkiye'de halk için devrimci tiyatroya kavuşmanın koşulları nelerdir? Bu koşullar önce seyirci olarak dolaylı etkide bulunan iletken aratabakaları almakla başlar. Bunun dışında, devrimci tiyatro, toplumun bütün öteki kurumlarının bu yolda davranışlarıyla olabilir.

Bu düşüncelerimizin, Türkiye'nin bugünkü koşulları içinde geçerli olduğunu, koşullar değişince durumu yeniden gözden geçirmemiz gerektiğini hatırlamalıyız. Biyandan da, bütün engellere karşın, yine de devrimci tiyatroyu halka, halkı da devrimci tiyatroya getirmeye çalışmalıyız.

Oyun yazarlarının ve tiyatro sanatçılarının, tiyatro eylemi dışında, politik yönde eylemlerini de hesaba katmamız gerekir.

türkiye halk iştirakiyun fırkasının bmm hükümetine beyannamesi

Türkiye hayatı iktisadiye ve siyasiyesinin son vekayi ve hadisatı, bugünün tarihî vaziyetinin ehemmiyeti, şimdiye kadar muvakkaten tatili faaliyette bulunan fırkamızın, maksadını açık bir surette beyan ve memleketin umumî vaziyetine ve hükûmetin dahilî ve haricî siyasetine dair nokta-i nazarını tasrih ile tekrar faaliyete geçmeyi ihbar etmektedir.

1 — Marksizm platformasında bulunan fırkamız memleketin dahilî ve haricî siyasetine dair vezaif ve teşkilâtını memleketin iktisadî vaziyetini tahlil ve marksizm usulleri yardımıyla vekayiin istikbalde alabileceği eşkalini tahmin esaslarına istinat ettirerek, evvelce istihdaf edilmiş umumî maksada rehberlik edecektir.

2 — Türkiye halkının ve TBMM'nin umde-i esasiyesi olan «Misak-ı Millî» bugün bizim dahi umdemizdir. Buna muvafık olmayan her türlü teklifat ve mukarrerat fırkamızca muravettir.

3 — Türkiye'nin ve şark-ı kâribin iktisadî bünyesi, başlıca millî büyük sanayiin yokluğu ile tavsif edilebilir. Bu hususiyet-i hal bizde, Avrupa ve Amerika emperyalizmine karşı umum şarkla müttehit bir cephe ihdas ve idamesi nokta-i nazarını lâzım göstermektedir. Fakat Türkiye'nin küçük mülkiyet ve müstahsil köylülerin ekseriyeti esasına istinat eden hayat-ı iktisadiyesinin bugünkü vaziyeti, ya Garp ile misak-ı millî harciinde anlaşa-

rak muhtasar bir halde bulunan Garbın, Şarkı istismar ile, kendi ölümünü biraz daha tehir etmesine imkân vermek; veyahut memleketin dahilinde burjuva demokrasisi usulüyle islâhat yapmak ve emperyalizme karşı ileride mukavemet edebilmek ve başlamış olan millî inkılâba ekseriyet olan köylülerin iştirakini teyit ve idame eylemek için, zarurî olduğu veçhile, iktisadî teceddüdat ve teşkilât vücuda getirmektir. Birinci yolu ihtiyar etmek: bizim için beynelmilel mazlum kütlelerin elzem olan tesanüdünü ve ve hükûmet için kendi milletine karşı verdiği istiklâl mevaidini ihlâli badi olurdu. Aynı zamanda gerek bütün Şark için ve gerekse TBMM Hükûmeti için her türlü müzahereti göstermekte bulunan ve Türkiye'nin hürriyet ve istiklâline en esaslı ve kuvvetli bir taraftar olan Rusya Sosyalist Şûralar Cumhuriyetiyle mevcut münasebat ve muhadenatımızı teşvir ve ihlâl ederdi. İkinci yolun ihtiyarı ise: yegâne doğru ve halâskâr bir çaredir ki bunu 1 Mart 1922 - 338 tarihindeki nutkunda Mustafa Kemal Paşa dahi tasrih etmişti. Hükûmetin bu yolu herhalde takip etmesi lâzımdır. Mustafa Kemal Paşa'nın nutkunda «memleketin asıl efendisi» olduğu ilân edilen köylünün gerçi ağır vergilerle beli bükülmüş ve büyük çiftlik eshabıyla mütegallibenin tazyikatından ve defaatle Hâkimiyet-i Milliye gazetesinde de yazıldığı veçhile mahallî hükûmet cihazının ademi kifayesinden dolayı iktisaden perişan ve bitkin bir hale gelmiş ise de cephelerde mücadeleyi metanetle idame etmiş ve müteaddit defalar şanlı zaferler kazanmıştır. Bu da gösteriyor ki o bitkin köylüler henüz zindedirler, doğru çalışıyorlar ve kendilerinin hakkı mevcudiyetlerini müdafaa ederek iktisadî refahları hakkını bir daha teyit ediyorlar.

Harpten sonrası için hükûmetin önünde birçok mühim mesail vardır ki bunların en mühimlerinden birini müstakbel memlekette millî hükûmetin yaşaması için köylülerin ona karşı olan alâka ve teveccühünü idame ettirmek meselesi teşkil eder. Binaenaleyh harp hitam bulur bulmaz memleket dahilinde (Arazi, vergiler ve idare meselelerinde) derin iktisadî bir yenilik vücuda getirmek ihtiyacı kâtidir. Aksi takdirde, terhis edilmiş asker ve köylülerin harpten sonra sık sık asayişsizlikler ihdasıyla hükûmet makinesini zayıflatması ihtimali mevcuttur.

Köylülerin fedakârlığı pek çok olan millî muharebeler tarihinde görülüyor ki, harbin hitamını müteakip köylüler daima kendilerinin yaptıkları fedakârlığın mukabilinde mükâfat itasını ve iktisadî inhitatın izalesini ve hükûmetin makinelerindeki bozuklukların ıslahını talep ederler. Herkesce malûmdur ki son üç sene zarfında zer olunan arazi ve hayvanatın miktarı mühim tenakise uğramıştır. Vergiler ve gümrük rüsumatı ziyadeleşmiş ve ihracat da azalmıştır. Aynı zamanda köylünün mahsulâtının fiyatı ise, buna nisbeten cüzi yükselmiştir. Binaenaleyh halihazır iktisadî siyasetini takip ile, kendisinin bütün istihsal kuvvetini cepheye vermiş olan köylüyü mukavemet kuvvetinden mahrum bırakarak, kendisinden bugün herhalde daha kuvvetli bulunan emperyalizm önünde, mağlubiyete sevk edilmiş, veyahut dahilî siyaseti iktisadiyeyi tebdil ile köylüleri millî istiklâlin müdafaasına hâdım kılmakta devam edilmiş olacaktır. İstikbalin manzarası böy-

ledir. Ve dahilî siyasetin vazifesi bunlardır. Bundan maada hayat-ı içtimaiyemizde birçok elîm ve arızî hâdiseler vardır ki onlara şu mühim zamanda, amelî fikirler dermeyan ederek, temas etmek istemiyoruz.

Memleketin daihlî ve iktisadî vaziyetini teşhis ederken haricî vaziyetimizi de bir dakika olsun hatırdan çıkaramayız. Hali kabili tehir olmayan bazı mesaili dahiliyeyi bile siyaseti hariciyemize tâbi kılmak mecburiyeti vardır. Siyaseti hariciyemizde emperyalizmin hunharcasına taarruz ve tecavüzlerine karşı müdafaa ve bunların taarruz ve tecavüzünden memleketin istiklâl ve masuniyetini muhafazada devam ettikçe hükûmeti takviye ve bu siyasetinde müzahereti, Türkiye köylü ve işçilerinin hukukunun müdafii olan fırkamız kendisine bir vazife bilir. Şu cihetleri de tasrih edelim ki: biz kahraman ordumuzun muzafferiyetini temin için köylü ve ameleyi ordunun takviyesine ve bugünkü tahammül ve mesaisinde devama davet edeceğiz. Yunan istilâsının aleyhinde bulunan dünya komünist ve amelelerini dahi itilâf devletlerinin ve bilhassa İngiltere'nin bir alet-i şer ve tahakkümü olan Kral Konstantin ordusunu, inkılâpkârane yollarla inhilâl ettirmeye davet edeceğiz. Ve fırkamızın encümeni mahsusu marifetiyle Yunan komünistlerini bu vazifeye davet için derhal bir beyanname neşredeceğiz. Bizim bu işlerimiz inkılâpçı askerlerimizin harbî istidatlarını takviye, Yunan burjuva generallerinin bize karşı muharebelerinin «millî mahiyete» dair bir propagandalarını red ve Yunan askerlerinin ordumuza bilâ hâf teslimini temin, Yunanistan'ın vaziyeti dahiliyesini işgal hususlarını istihdaf etmekle beraber bu hususun teshili için hükûmetin ekalliyetler hukukuna daha ziyade itinâkâr olması lüzumuna kaniiz.

İnkılâpçı memleket menafiına muhalif harekât ve teşebbüsatta bulunduğuna dair katî vesaik bulunanları müstesna olmak üzere bütün vatandaşların hukuku mütesaviyeden müstefit olmalarını temin bizce bir borçtur. Yunan hükûmetinin bu şenaatlerinin asıl müsebbibi olarak, biz, Yunan zabitan ve generallerini, burjuvalarını biliyoruz. Ve bütün tazyikatımız sırf onlara teveccüh etmelidir.

Fıkara ve köylünün himayesi ve asıl sebep olanın kısmen tazyiki tarzında vukua gelecek bir siyaset, Yunanistan hükûmetinin «Millî Müdafaa Siyaseti» namıyla çevirmek istediği oyunların mahiyetini meydana çıkaracaktır.

Tekrar edelim: biz TBMM hükûmetine, emperyalizme karşı olan mücadelesinde her tarikle muavenet edeceğiz. Aynı zamanda biz, ondan yukarıda teklif ettiğimiz esasatın kabulünü dahi talep ediyoruz. Burada şunu da beyan edelim ki; Amerika, Belçika ve Fransa'dan memleketimizde gelen her türlü sermayedar şirket ve mümessillerini daima ihtiyatla kabul etmek lâzımdır. Onlar bizim iktisadî zaaflarımızdan istifade ederek, bizim için pek ağır olan şeraiti kabul ettirmek ve bu suretle Arabistan, Irak ve Mısır'ın zengin toprakları üzerindeki İngiliz sermayesi ile, bizim zengin ve münbit topraklarımız üzerinde bir rekabet sahası açmak istiyorlar. Memleketimize girecek böyle bir sermaye mücadelesinin neticesi ise, iki mütaar-

rız sermayedar grubun tesiri sevkiyle, Türk ve Arap, iki kardeş kavmin mücadelesi olacaktır.

Şarkta ve bilhassa Şark-ı Karipte millî inkılâplar devresine girmiş bulunuyoruz. Şu halde haricî siyasetimiz, bize kardeş ve daima hayırhah olan Irak, Suriye, Hicaz, Mısır ve saire Şark islâm memleketlerindeki akvam ve camiaların Garp istilâcılarına ve onların adamlarına karşı mücadelelerinde, hürriyet ve istiklâl için çırpınan bu kardeşlere, her türlü yardım esasına istinat etmelidir.

Bizim cihan emperyalizmine karşı umum şarkın müttehit bir mücadele ve müdafaa cephesi teşkili şuurunu, şark siyasetimizde bir esas ittihaz etmemiz ve bu şuuru kuvveden fiilde çıkarmak için bütün İslâm memleketlerinin kongresi ve akvamı şarkiye ittifakı umumîsi akd ve tesis ve hususî şark memleketleri konferansları gibi içtimalar tertip etmemiz lâzımdır. Bu kabil kongre ve konferansların neticeleri islâmiyet âlemi için çok müfit olacağı ve şark dünyasının istihlâsı hareketini teshil edeceği tabiî olmakla beraber cihan emperyalistlerinin hayalhanesinde yaşamakta olan Cenova konferansına —ki Amerika hükûmeti de, imtiyazatı iktisadiye için bize adamlarını gönderdiği bir sırada, bizim konferansa adem-i iştirakimizi terviç etmiştir— bizi çağırmamalarına karşı fiilî ve müessir bir cevap teşkil edecektir.

Umum Şarklılara bundan itibaren, Avrupa ve Amerika'nın kapitalizm ve emperyalizmi yıkmak için dört seneden beri mücadele etmekte bulunan cihan emekçileriyle metin bir tesanüt vücuda getirmek, Şarkın milyonlarca köylülerinin menafı namına bütün mazlumlar birleşerek zalim emperyalistleri yıkmak üzere kalkmak zamanı artık gelmiştir.

Şarkın tesanüt ve ittifakı siyasî ve asakerî olduğu kadar da iktisadî olmalıdır.

Hülâsa: Fırkamızın bu mesaile olan nokta-i nazarı bütün dünya komünist fırkalarının ve onları kendi etraflarında toplayan mensup olduğumuz Üçüncü Komünist Enternasyonalin de nokta-i nazarıdır. Bu esasat Türkiye idare makinasının tamamiyetini ve istiklâli tammını teminin, TBMM hükûmetinin Şarktaki inkılâpkâr tesirini tezyidin, Şûralar Cumhuriyetleriyle olan münasebet ve muahedenatlarımızı takviyenin ve köylülerimizin pek haklı olan metalibini ita hususunun yollarıdır. Zamanın bize teklif ettiği bu asgarî metalip üzerinde, biz memleket ve meclisteki sosyalist ve halkçı gruplarıyla ve Mustafa Kemal Paşa'nın «Köylüler memleketimizin asıl efendileridir» sözünü kendisine şiar edinen unsurlarla fiilî ve amelî esaslar üzerinde anlaşmaya hazırız. Bizim derin bir kanaatimiz vardır ki, Avrupa işçi ve emekçileri bizim ve Üçüncü Enternasyonalin bu davetine icabet, teklifatımızın icrasıyla pek yakın bir zamanda İngiltere ve sair istilâcı devletleri Yunan hükûmetine yardımdan çekilmeye icbar edeceklerdir. Yunan emekçileri ve onlardan mürekkep bulunan Yunan ordusu ise ellerindeki silâhlarını akibet Kralın generallerine, Avrupa sermayedarlarının

Anadolu'daki menafiini muhafaza için bu kadar cinayet ve şenaatleri irtikâptan çekinmeyen bu kudurmuş generallere tevcih edeceklerdir.

Fırkamızın bugünkü siyaseti ancak millî inkılâbı derinleştirmek ve istilâcılara karşı mücadeleyi devam ettirmek için Şarkın bütün halâskâr kuvvetlerini tevhit ve teksif eylemekten ibarettir.

Fırkamız 7 Kânunuevvel 920-336 tarihinde hükûmete programını tasdik ettirerek resmen faaliyete başladığı gün hükûmet ile olan münasebatımızı, maalesef, ihlâl ve teşviş etmek isteyenler bulunmuştu. Bu vesile ile fırkamız azâsından ve Şark inkılâbının en samimî yolcularından Tokat mebusu Nâzım arkadaşın henüz mecliste boş bulunan mevkiine avdeti kararının bugüne kadar ittihaz edilmemiş olmasını ehemmiyetle kaydederiz. Bununla beraber fırkamız bütün faaliyet ve icraatında şahsî infialler ve şahsî ihtiras şaibelerinden pâk ve münezzehtir. Biz kendimizin aleyhinde bulunmuş olanlara muhalefat etmek üzere değil, yukarıda gösterilen esasat dairesinde, Şarkın halâsını temin maksadıyla, bu mefkûreye taraftar olanları teşriki mesaiye davet etmek için faaliyete geçiyoruz.

Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası

Merkez-i Umumisi

1 Nisan 1922

Yeni Hayat, sayı: 3.

TÜSTAV

Tip'li devrimcilerin
Oportünizme karşı yeni silâhı

Devrimci Tip Haberleri

Proleter sosyalizimi temeli üzerinde Tip'de devrimci birlik için.

Aylık devrimci eğitim ve haberleşme bülteni

15 Eylülde çıkıyor

Abone : yıllık 10 Lira

Adres : Ekin Sokak 53-7 Yeşilyurt-İstanbul

Yayla

üstün
kalite
makarnadır

İRMİK ve MAKARNA FABRİKALARI
tel:ankara 12 96 45

Sefik.

Sıla Kitabevi
Açıldı

• BÜTÜN YAYINLARDA
• % 10 İNDİRİM
• TEKSİR KÂĞIDI
• ÖDEMELİ GÖNDERİLİR.

Adres : TÜRK İŞ PASAJI
Tuna Cad. Yenişehir Ankara

DEVRİM KİTABEVİ
İnkilap Sok. 5/c
Ankara - Kızılay

aydınlık yayınları

doç. dr.
türkkaya ataöv

amerika nato ve türkiye

ÇIKTI

Fiyatı 12.5 TL

1890'LARDAN BERİ GELENEKSEL AMERİKAN GENİŞLEMESİ ■ WİLSON «İDEALİZMİNİN» GERÇEK YÖNÜ ■ F. D. ROOSEVELT SİYASETİ ■ ÇAĞDAŞ EMPERYALİZM ■ SOĞUK SAVAŞIN SUÇLUSU KİMLER ■ DOĞU AVRUPA'NIN SOSYALİSTLEŞMESİ ■ SAN' FRANCISCO VE POTSDAM KONFERANSLARININ GERÇEK YANI ■ NATO NASIL KURULDU ■ 1948 ÇEKOSLOVAKYA OLAYINDA GİZLENENLER ■ BİR EMPERYALİZM UYGULAMASI OLARAK JENOSIT ■ AMERİKA'NIN KÜLTÜR EMPERYALİZMİ ■ OSMANLI-AMERİKAN İLİŞKİLERİ ■ NATO'DA BATI ALMANYA ■ NATO'YA KARŞI DEVRİMCİ MÜCADELE NASIL YÜRÜTÜLMELİ?

Aydınlık yayınları dergimizin abonelerine % 30 indirimlidir.

Adres : P. K. 100 — Cebeci-- Ankara